

12

645

SERIES
IMPEDIMENTORUM
MATRIMONII DIRIMENTIUM

Juxta

Principia Theologiæ Moralis, &

Juris Pontificii ordinata &

divulgata.

Conti
A *Pinienfi*

P. F. ANGELO ENGLMAYR,

1776

Ord. Min. S. P. Francisci strictio-

ris observantiæ reformatæ Provin-

ciæ Austriæ S. Bernardini SS. Theo-

logiæ Lectore Generali, & Controver-

sarum fidei actuali, nec non

PRÆSIDE,

Dum

Scholam Metro-Polemicam,

In Conventu Puppiano ad S. Wolfgangum,

Annô M. D. CC. XXXVIII, die 19. Augusti,

Publicæ Disquisitioni exponerent

RR. FF. ADOLPHUS KOCH, ERNESTUS

FRISCH, & MAURITIUS WIEHRL,

Præfati Ordinis & Provinciæ Professi, Theo-

logiæ Polemicæ studiosi,

CUM LICENTIA SUPERIORUM

Lincii, Typis Joannis Caspari Leidenmayr, Statuum

Superioris Austriæ Typographi.

1325

ILLUSTRISSIMO
DOMINO DOMINO
FRANCISCO
ANTONIO

Sac. Rom- Imperii

COMITIS de SEEAU,
Libero Baroni in Wirthing,
Domino Ditionum Piber-
stein, Helffenberg, &
Schallenberg.

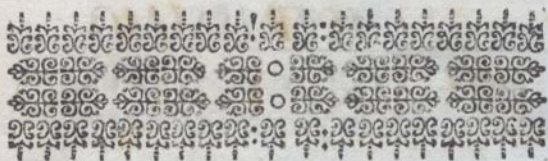
Sac. Cæs. Regiæque Majest.

CONSILIARIO &c. &c.
DOMINO DOMINO

Ac

Mæcenati Munificentissimo.

Illustrissime

DOMINE DOMINE

COMES

Mæcenas Gratosissime.

*Um unusquisquè com-
munem ad utilitatem
omnia conferre de-
beat, quæ sua sunt:
sive sapientiam, sive principatum,
sive quidquid aliud (a) Oris aurei
) (2 elo-*

(a) S. Chrysoft. hom. 78. sup. Matt. oper.
perf. in med. col. 634. D. to. 2.

eloquiô. Et (ût sapiente (b) cum Seneca loquar) alteri vivas oportet, si tibi vis vivere. Bene habes Illustrissime Domine Domine Comes! En! prodit hæc, rem seriã agens, series impedimento- rum sine impedimento, quod, nè series isthæc subsequeretur seriùs, suppetiis Tuis, ut coñunem ad utilitatem & Tua conferres, & vivens ipse, alteri viveres, gratiosè removisti. Dirimentia sunt, irritum faciunt, ac dirimunt, non tamen abs spe irrita impedimenta; quia publicitate Juris promulgatione nota, quæ socianda vetant connubia, facta retractant. Jam vident cuncti, quantum ut coñu-
ni

(b) Seneca. Epist. 48, post init. p. 605. tom. 2.

ni prodesse utilitati Tua in me
 singularis operata est munificen-
 tia. Jam quod nobilis Tua in fuga
 laudum humilitas, generosa Tua
 modestia, effusa Tua in proximum
 Charitas, atque in Superos & cæli-
 tes summa prohibuit pietas, spectent
 universi. Etenim ne gloriam ab a-
 lieno venareris & splendorem,
 ventorum velut transeuntium so-
 num, prohibuisti panegyricum,
 quò ipsò probasti factò Te eorum è
 numero esse, qui malunt digna lau-
 de agere, quàm de se audire, vel in-
 de totius inclytæ Provinciæ conspi-
 cuus & insignis Comes, cum ((c)
 iterato Ore aureo teste) nihil sit,
 quod sic hominem faciat insignem

) (3

&

(c) S. Chrysof. Homil. 14. sup. Matt.
 oper. perf. post med. col. 143. tom. 2.

& conspicuum (etiamsi magno ambitu latere optet) ut gloriam fugere. Ut gloriam fugeres, ne vè inani à gloria primò videri posses, Tu primò vidisti (d) cum intentionem operis tutam ad DEUM retuleras. Ut gloriam fugeres, panegyrim prohibuisti, quæ Eximia Antenatorum Tuorum merita meritò adornâisset ; merita inquam à præclarissimis majorum Tuorum in Transylvania, Bavarie oris, & Austriæ, factis derivata, quibus præmia jam non ex gratia collata suêre, sed æquitate. Denique panegyrim prohibuisti: quid igitur? Ægyptios imitari cogis, Deos suos inarticulata voce colere
suetos

(d) Hugo Card. sup. Genes. cap. 38, moraliter, fol. 56. col. 1.

suetos, quô factô multa volentes, sed exequendi se se destitutos esse facultate significârunt. Significationi Tuæ humillimè obtemperans, ne videar adulator (e) nolo esse laudator; siquidem virtutes Tuas, Majorúmque Tuorum facta magis eloquuntur, quàm verba. Quare, ne multus sim, seriem hanc, etsi meritis Tuis imparem, gratiisque collatis minimè condignam, grati tamen animi suscipe monumentum, atque in offerente magis affectum pensa, quàm censum. Erit enim, ut olim gloriæ Tuæ amplissimæ consulas, & amplius experiaris supernæ largitatis munera in Te, Tuáque Illu-

) (4

stris-

(e) Cicero Lib. 4. de arte Reth. tom. 1.

*strissima Domo, quam divina pro-
videntia sospitet in sæcula, accre-
scere faciat honoribus, numero, &
omnigenæ felicitatis iliade cumu-
let, æternùmque beet in gloria.*

Ità yovet

**Illustrissimæ Dominationis
Tuæ.**

Humillimus minorum minimus

**P. F. Angelus Englmayr
p. t. Controversiarum
Lector.**

APPROBATIONES THEOLOGORUM.

Cùm præfens opusculum, cui titulus Series Impedimentorum Matrimonii dirimentium &c. ordinatum & divulgatum à M. V. P. Angelo Englmayr, Ord. Min. S. P. N. Francisci Reformatorem, SS. Theologiæ Lectore Generali, & Studii Polemici Puppingtoni actuali, de mandato A. R. in Christo Patris Ministri Provincialis revivum, nihil minùs, quàm umbram erroris foveat, quæ ejusdem veritatis lucem impediat, nec speciem honestati virtutum, aut vigori Legum adversam sibi copulet, quæ Theologicâ dirimenda foret censurâ, quin potius, quæ jura irritant, id ipsum efficaci rationum pondere annullet: hinc, adversùs solem ne feram judicium, prælaudatam Seriem Impedimentorum Matrimonii Dirimentium, utpotè in foro fori & poli jus dicentium, commoditati deservientem & communi utilitati, dignissimam censeo, in publicam ut prodeat lucem. Dabam in Conventu Græcensi ad Divam Virginem Assumptam 8va Junii 1738.

P. F. Leander Luegmayr
SS. Theologiæ Lector
ordinarius,

Seriem Impedimentorum Matrimonii Dirimentium &c. elaboratam à M. V.

P. Angelo Englmayr Ord. Min. S. P. Francisci Reformatorem Prædicatore, SS. Theologiae Lectore Generali, & Studii Theologico-Polemici Puppingtoni actuali, ego infra scriptus attentè perlegi, eamque plausibiliter compositam, divinis, humanisque juribus conformem, & utilitati publicæ maximè deservientem inveni; quare ut in lucem publicam prodeat, dignissimam judico. Dabam Puppingtonæ 16. Julii 1738.

P. F. Arnoldus Hackhoffer
SS. Theologiae & Controversiarum Lector actualis.

Opusculum, cui titulus *Series Impedimentorum &c.* à P. F. Angelo Englmayr SS. Theologiae Lectore Generali ordinatum, à PP. Lectoribus revisum & approbatum, typis dari posse concedo. Enzerstorffii 27. Julii 1738.

P. F. Antoninus Frizenstein
Minister Provincialis
Austriae.

SCHO-

SCHOLA METRO-POLEMICA.

AN DEUS? existit: quod cum ratione
probatur:

Abs ratione DEUM, cur Atheista negas?
Est naturâ unus, naturæ lumine notus:

Ergo cur dicit *GNOSTICUS*, esse duos?
Corporis est expers: *AUDÆE!* quid Hære-
sis affers?

Cùm te corporeum fingis habere DEUM:
Nempe, quia in crasso demersus corpore
crasso

Obductus sensu, non nisi crassa vides.
Nemo potest, *ANOMÆE!* DEUM comprên-
dere, nisi sit

Ipsè DEUS: cur hunc prêndere fingis ho-
mo?

Stulta *SECUNDINI* mens est, imobile Nu-
men

Mobile dum censet: ficcinè Luna DEUS?
Omnibus est præsens, nec longè distat ab
ullo,

Contra *PHOTINUM*, pagina sacra docet.
Est

Est etiam Trinus: fidei certissima res est:

Ergo, *SABELLI!* dic, cur tibi Trinus abest?

Succumbat ratio fidei: captiva quiescat:

Sic captanda quies: sic capienda salus.

Quid mentiris *ARI!* *VERBUM* cur esse creatum

Afferis? occidens littera te docuit,

Hæc *MACEDONI!* te quoque littera morte peremit,

Dum tibi non *DEUS* est, spiritus ille *DEI*;

Quem Pater & Verbum spirant, hunc *GRÆCIA* tantum

A Patre spirari, non nisi Schisma docet,
Sed *GANZELE!* scelus quantum! blasphemia quanta!

Dicis: mentiri, fallere posse *DEUM*.

Cur credis, qui jam venit, *JUDÆE* futurum?

Toti crede orbi, qui tibi sceptrum negat,
Libertine rapax, cur dicere laxior audes?

Quòd quævis saluum reddere secta queat?

Falleris! & nimium cœlestia limina laxas:

Arcta via ad Superos: hæc via vera fides.

Hæc est vera fides, quam sola Ecclesia servat

(lus.

Romana, extra quam non valet esse fa-

Hæc est per totum diffusa Ecclesia mundum:

(ruit.

DONATISTARUM sic quoque Schisma

Nec

Nec te sola potest vel littera reddere sal-
vum :

Veræ Scripturæ dic genus? unde domo?
Ecce! Canon nullus: nec sensus: versio
nulla :

Non mirare ergò, quod tria verba ne-
gant.

Hæc tria verba negant tibi *VERBUM*, crede
Novator

SCRIPTUM: cur? causa est; traditione ca-
res.

Crederet cur non vis, quod sancta Ecclesia
dicit?

Regula num tua sit, spiritus ille tuus?

Spiritus ille tuus mendax, fallaxque do-
lofus,

Deviat huc, illuc: ducit ad atra stygis.

Non est Romanis vitiosus circulus un-
quam :

Est potiùs sectæ circulus ille tuæ.

Quòd tua non capiat reprobos Ecclesia:
miror :

Ast quid mirandum? cùm neque te ca-
piat.

Nullus fidei per te peccator habetur :

Ergò fides *LUTHER*, quæ tibi Sacrilege?

Per partes prodis, tua quantum Ecclesia
monstrum

Nempe: invisibilis, visibilisque simul.

Dico:

Dico: est visibilis solum, una Ecclesia sancta:
 Quæ non deficiet, nec data porta ruet.
 Hujus sancta audi: certissima dogmata
 crede:

Non errare potest, quam DEUS ipse regit.
 Perfide! cur spernis *PAPAM*? cui summa
 Potestas:

Successor Petri est: num tibi Petrus abest?
 Si tibi Petrus abest; quis claudit? quisve re-
 cludit?

Dic: ubi sit portæ clavis amica tuæ?
 Ergo fide credas, quòd sit successor in
 ORBE;

Qui claves Petri claviger alter habet.
 Crede fide, quòd sit Petri Successor in
 URBE,

Continuò Christi, qui vice pascit oves.
 Iste errare nequit, sed certa oracula pandit,
 Dum pastorali fungitur officio.

Is quoque non errat, dum quosdam, Numi-
 ne certus,

Defunctos Sanctis, annumerare solet.
 Ergo Pontificem Romanum semper honora:
 Ut tibi sit summi porta reclusa poli.

Cur statuis duo vel tria Sacramenta, No-
 vator?

Sunt septem: tradit tot tibi prisca fides.
 Nec dicas: nusquam septem Scriptura re-
 censet: (sint;

Ast ea nec memorat, quòd duo vel tria
 His

His interna datur signis, tibi gratia vitæ
 Perpetuæ: prodest quid tibi sola fides?
 Nîl tibi sola fides, fidei nî junxeris acta;
 Absque bonis vivens, mortuus es me-
 ritis.

Et cur spernis *OPUS*, quod dicitur esse
OPERATUM?

De proprio nunquid pulvere salvus eris?
 Plus quàm quingentis vox est laudabilis
 annis:

Cur illam damnas? tunc ubi Luther eras?
 Crede mihi potiùs, quòd sis Logodædalus
 alter:

Dicis: nîlque probas: est proba velle
 tuum.

Est punctum princeps, in quo divortia Lu-
 ther

Horres: *CALVINUS* prorsùs abesse docet:
 Nimirum: Christi corpus, sanguisque realis.
 Quod priùs, ac sumptum, sub speciebus
 adest.

Præterea, quòd sit *PURGANSE* Ecclesia, crede:
 Hanc nisi credideris, quis tibi census erit?
 Talis erit census, sicut suffragia præstas:
 Horum nîl præstas: quid tibi? pœna ma-
 net.

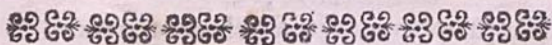
Pœna manet, quis enim poterit præstare
 levamen?

Nîl Sancti (dicis) nîlquè *MARIA* juvant.

Hæc

Hæc non sunt nugæ, sed sunt certissima,
crede:

Væ tibi, nî credas : ibis Homere foras.
Ibis Homere foras, nunquam admittendus
in aulam
Cælestis patriæ, sed sine fine lues.

PROBLEMATATA.

I.

An Cathechumeni sint de corpore Ecclesiæ?

II.

An Schismatici sint de corpore Ecclesiæ?

III.

An Excommunicati fideles sint de corpore Ecclesiæ?

IV.

An Hæretici interni sint de corpore Ecclesiæ?

ER-

ERROR.

Impedimentum dirimens Ma-
trimonii, quod dicitur *Error*,
est ignorantia perversæ di-
spositionis, seu deceptio,
quâ quis in præbendo con-

sensum Matrimonii deceptus est, putans
esse hanc determinatam personam, cum sit
alia. Et ad propositum tripliciter contin-
gere potest, nempe vel circa personam,
vel circa qualitates personæ tum intrinse-
cas, puta, pulchritudinem, nobilitatem,
honestatem, virginitatem, &c. tum ex-
trinsecas, vid. divitias, &c. vel circa con-
ditionem personæ, nimirum libertatem,
vel servitutem, de quo in impedimento
sequenti; quia solùm duo primi spectant
ad præsens impedimentum: Contingit
autem primus error, dum quis contrahit
matrimonium cum aliqua, quam putat es-
se hanc individuum personam, cum sit a-
lia: Secundus contingit, dum quis con-
trahit

trahit matrimonium cum aliqua, quam putat esse formosam, cum non sit, virginem, cum non sit, nobilem, cum non sit, &c. divitem, cum sit pauper. Et horum errorum quilibet potest esse vel antecedens contractum, seu dans causam contractui, vel concomitans seu incidens, & non dans causam contractui. Error antecedens tunc est, quando est tota ratio, cur contraham, non contracturus, si scirem, sic: intendo contrahere cum Titia, & de presenti contraho cum Seja, quia puto esse Titiam, ita ut si scirem non esse Titiam, nullo modo contraherem; Error iste est antecedens, & dans causam contractui, quia si interrogarer, cur de presenti contraxerim cum Seja, responderem ex errore me inducente id contigisse; si enim scivissem non esse Titiam, sed Sejam, non contraxissem: sic cum proportionem de qualitatibus discurre. Error concomitans ita se habet, ut contractus fieret, etiamsi non adesset iste error; sic: contraho cum Seja, quia puto esse Titiam; & sum ita in animo constitutus, ut si nossem non esse Titiam, sed Sejam, adhuc cum Seja contraxissem: Error iste est concomitans, quia si interrogarer, cur contraxerim cum Seja, responderem, quia putavi esse Titiam, & si scivissem esse Sejam,

jam, adhuc cum illa contraxissem. Ecce! error iste non est unica, sola, & integra causa inducens ad contrahendum; quia etiamsi non adfuisset, adhuc cum Seja contraxissem: sic circa qualitates proportionatè loquere. His præmissis

Certum est primò: quòd error circa personæ substantiam antecedens, jure naturæ dirimat matrimonium. Rationes sunt istæ: tum quia, matrimonium essentialiter fit ex consensu duorum: sed in errore personæ non est consensus duorum; ergo &c. Min. probatur: nihil volitum, quin præcognitum; sed qui errat circa personam, non præcognoscit ipsam personam: ergo nec vult: ergo in errore personæ non est consensus duorum. Tum quia actus agentium non operantur ultra eorum intentionem, *L. non omnis ff. de rebus creditis*: sed qui contrahit matrimonium cum Seja, quia putavit esse Titiam, non intendit contrahere cum Seja: ergo actus contrahendi cum Seja nihil operatur, consequenter &c.

Certum est secundò: quòd error circa substantiam personæ concomitans etiam jure naturæ dirimat matrimonium. Ratio hæc est, quia de substantia contractûs matrimonialis est consensus præsens, seu actu existens: sed qui cum errore con-

mitante circa personam, contrahit, nullum de præsentem præbet consensum circa personam, cum qua contrahit, sed solum præberet, si sciret esse talem personam, ergo non adest, sed tantum adesset consensus, quod non sufficit ad contractum matrimonialem, in quo attenditur ad id, quod fecisti de præsentem, non verò, quod fecisses, si novisses. Hinc, si contrahas de præsentem cum *Seja*, quia putas esse *Titiam*, & in ipso contractu verè intendas contrahere cum persona præsentem, quæcunque illa sit, validè contrahis matrimonium, quia adest verus consensus in personam præsentem: Nec prætere potes te ex errore concomitante contraxisse, in quo solum attenditur, quòd facturus esses, si novisses, non verò quòd de præsentem intendisti, & fecisti, uti supponit casus adjectus.

Certum est tertio: quòd error antecedens versans circa qualitates personæ tum intrinsecas, tum extrinsecas non dirimat matrimonium, *per se* & regulariter loquendo. Rationes sunt istæ: tum quia ad valorem contractus matrimonialis sufficit, si non erretur in iis, quæ sunt de substantia matrimonii; sed in errore circa qualitates non erratur in iis, quæ sunt de substantia matrimonii, ergo &c. Min. proba-

probatur: de substantia matrimonii sunt solæ personæ, & corpora, quæ mutuò traduntur, & acceptantur in ordine ad generationem; sed in errore circa qualitates personæ non erratur circa substantiam personæ, & corpus talis personæ, ut patet, ergo &c. Tum quia matrimonium substantialiter consistit in consensu voluntario personæ cum personæ tali in individuo certò cognita, ad traditionem mutuam corporum in usum generationis, ergo non potest infirmari, nisi in casibus à jure vel Ecclesia decretis; sed nullus Canon aut Diffinitio Ecclesiæ ostendi potest ob defectum qualitatum infirmativus matrimonii, aliàs substantialiter subsistentis, ergo &c. Tum quia Professio religiosa valet, quamvis erretur circa qualitates talis Religionis (puta) duriores victum, fratrum mores, vigorem Prælatorum, aliàque similia accidentia, ergo etiam &c. Tum quia, qui emit agrum vel vineam, quam putat esse uberimam, quamvis erraret in qualitate rerum, rem minùs fertilem emendo, non potest venditionem rescindere, seu irritam reddere, ergo etiam, qui duxit uxorem meretricem, vel corruptam, quam putavit castam vel virginem, non potest eam dimittere, & aliam ducere. Tum

tandem, quia, si error circa qualitates irritaret matrimonia, vix unquam ullum valeret, quod sic ostendo: quia vix ullum matrimonium est, in quo nubentes non putent ac desiderent meliores qualitates & conditiones in sponsis, quàm, quæ ad-sunt; quilibet enim posset prætere se esse deceptum, sicque irritare matrimonium; Proh! quanta familiarum, societatumque fidelium perturbatio! ergo &c. Dixi notanter *per se* & *regulariter loquendo*, quia per accidens error qualitatis aliquando dirimit matrimonium, & quidem Primò quando qualitas, circa quam erratur, deducitur in conditionem, seu per modum conditionis apponitur in contractu vel formaliter, vel virtualiter. *Formaliter* apponitur, quando contrahens, dum contrahit, actu expresso innititur qualitati apprehensæ & æstimatæ, ita, ut hac inducatur ad actualiter contrahendum, aliter non contracturus; sic: si in ipso contractu cum *Seja* apponas hanc conditionem: *duco te, si es nobilis, aliàs nolo*, &c. hac conditione deficiente, certè contractus nullus est; quare? quia deficit consensus, deficiente consensu deficit contractus matrimonialis, ut loquitur *Innocent. III in cap. Tua nos*, ergo &c. Parùm autem refert, an talis conditio aperte signi-

significetur, an verò mente retineatur, inspicì enim debet intentio operantis, seu contrahentis, juxta illud: actus agentium non operantur ultra eorum intentionem. *Virtualiter* apponitur conditio, quando in ipso actuali contractu non habetur, nihilominus antea habita fuit, nec unquam revocata, sic v. g. declarasti te nolle ducere Sejam, nisi sub conditione, si dives sit; postea animo non mutato consensisti in matrimonium cum Seja, quæ pauper est, matrimonium nullum est; quia cum prior intentio non sit revocata, sed adhuc perseveret, æquivalet conditioni actualiter positæ: Crede circa hoc Basilio Pontio, qui l. 4. c. 21. n. 13. fatetur se propter hujusmodi virtualem intentionem non contrahendi, obtinuisse, ut matrimonium quoddam ex errore circa qualitatem nobilitatis pro nullo declararetur.

Secundò: error qualitatis per accidens dirimit matrimonium, quando involvit simul errorem personæ: ut autem scias errorem qualitatis involvere simul errorem personæ has sequentes cape regulas. Et

Regula prima est; tunc error qualitatis retundat in errorem personæ, quando quis intendit contrahere cum aliqua persona, cujus notitiam purè acquisivit per

aliquam qualitatem, sub cujus qualitatis conditione præcisè format conceptum alicujus determinatè personæ in individuo, sic v. g. vides à longè duas mulieres, & audis ex amico tuo, unam esse nobilem, alteram ignobilem; quô auditô dicis; volo contrahere cum illa, quæ est nobilis; postea verò in contractu offertur tibi altera seu ignobilis; matrimonium nullum est, quia tota intentio tua fuit ad illud individuum nobile, proinde non est præcisè Error qualitatis, sed & personæ, per consequens dirimit matrimonium. Sic etiam, si quis intendat contrahere cum primogenita, postea verò offeratur ei secundogenita, matrimonium nullum est.

Dixi autem notanter: *cujus notitiam purè acquisivit per qualitatem*, quia, si prius jam nota fuit persona illa v. g. jam novisti hanc determinatam puellam Sejam quo ad personam, & hanc putas esse divitem, cum tamen non sit, seu proprio errore, seu aliunde deceptus, si contrahis cum hoc errore, valebit matrimonium: jam enim personam ducis, quam novisti, & præcisè erras in qualitate, ergo &c.

Regula secunda est: si qualitatum narratio eò tendit, ut persona aliàs incognita cognoscatur, & qualitates narratæ communes non sint, sed singulares, individua-
tionem

tionem personæ denotantes v. g. Titius fingeret se primogenitum Caji, cùm tamen non sit, si puella ita decepta nubere Titio, matrimonium nullum foret, quia ista non est qualitas communis, sed singularis, & certum individuum indicans; sicque non esset præcisè error qualitatis, sed etiam personæ.

Regula tertia est: si qualitas est finis matrimonii, ità ut matrimonium unicè, & præcisè eligatur tanquam medium ad finem illum obtinendum nempe qualitatem istam, quâ persona, cum qua contrahitur, prædita esse judicatur, v. g. Titius nihil cogitans de matrimonio ineundo, & videns puellam, quam audit esse prænobilem, paratam nubere etiam non nobili pecunioso, concipit animum ducendi uxorem, & quidem, unicè inductus amore affinitatis cum illustri familia talis puellæ prænobilis, qualem se dolosè semper mentitur: Titius conceptum animum redegit ad opus, eamque sibi in uxorem duxit; ast reperiens se deceptum, matrimonium nullum esse vociferatur; & optimè, quia pro fine habuit affinitatem cum illustri prosapia; pro medio verò unico elegit matrimonium, alia enim via jungi non poterat illi prænobili sanguini; ergo nihil est in puella ista, quod Titius amâset, quàm

quàm nobilitatem , seu conjunctionem cum illustri familia ; hæc autem non adfuit , ergo nihil amavit , aut elegit Titius in hac puella , ergo nullum matrimonium , quia nullus est contractus , in cujus materia nihil ametur , aut quidpiam eligatur . Ex quibus fit resolvendus sequens

CASUS.

Titius è castris rediens , Viennam appulit , ubi aliquo tempore moratus , vidit Sejam perhonestam & opulentæ familiæ virginem , etiam Viennæ cujusdam negotii causâ ad tempus moratam , cui , captata ubique occasione , aliquoties locutus est Titius , millenis obsequiorum generibus ei adblandiens , tandem etiam nuptias expetere ausus , quas ut consequeretur , finxit se filium divitis mercatoris Pragensis : addebat , bonâ parentum veniâ , pluribus abhinc annis se castra secutum , fortunâ tam sibi propitiâ , ut inter belli officiales gradum sublimiorem conscenderit . Patriam , parentes , divitias , & militarem dignitatem testabantur tum exhibita scheda baptismalis , tum quos secum hunc in finem adduxerat , comites ; & è tribunis ipsum non postremum esse loquebantur insuper tum elegans vestium ornatus , tum statura eminens , & spirans è facie Martius animus ,

animus , quem amano agendi lepore , ac comitate adeò noverat attemperare , ut Seja , accedentibus tot asseverationibus & testimoniis , de impostura nihil suspicata , in nuptias consenserit. Sed misera ! paulò post , Castrensi carnifici se infeliciter nupsisse est experta. Et resolvendo

Dico : Matrimonium inter Titium & Sejam fuisse invalidum. Ratio : quia hic error non stetit solùm in qualitate , sed retundavit in personam , & ex parte Sejae causavit defectum consensûs ; quod ostendo ex circumstantiis : Virgo erat honestæ familiæ , & opulenta ; morata est extra Patriam , de nuptiis nec quidem cogitans ; acquisivit postea notitiam Titii , nec statim arsit cæco amore erga illum , neque præcipitanter consensit in nuptias , sed postquam intellexit ex ipso & testibus virum esse in dignitate militari constitutum filium mercatoris , cum quo etiam extra militiam vitam statui tuo convenientem victura esset , quod rursus testabatur scheda fictitia baptismalis , & affirmabant subornati testes ; tum quia potuit hujus familiæ habere aliquam notitiam , atque ità moveri ad consensum , quod cognosceret hoc matrimonium ob mariti dignitatem sibi suisque prolibus , si quas in eo generaret , honoratum & utile fore :

tum

tum quia dives ipsa nubens diviti meliùs provideret futuris hæredibus ; Ergo Sejà intentio ferebatur non in personam secundùm se, sed quatenus ea erat affecta his qualitatibus, hæque ad istum finem, quem intendebat, futuræ essent medium, aliter nequaquam contractura, consequenter cùm reperisset omnia contraria, actus ipsius censendus est involuntarius, & habitâ notitiâ redditur nullus.

Accedit pro datæ resolutionis confirmatione, quòd in casu simili (in quo sponsa substituto alienæ familiæ cognomine & parentibus à suis diversis, quos nobiles esse mentiebatur ac divites, cùm procreata esset ex ignobilibus, persona vilis & pauper) consultus Augustinus, Barbosa, pro invaliditate illius conjugii judicaverit, ut videre est apud ipsum in votis decisivis C. 2. voto 19. Num. 81. ; ubi ob similes fraudes, dolos, & errores intervenientes ac suspectos testes in causa simili id ipsum. à S. Rota 11. Junii, 1622. fuisse decisum affirmat.

§§ (+) §§

¶

CON-

CONDITIO.

Impedimentum dirimens matrimonii, quod dicitur *Conditio*, est ignorantia conditionis servilis seu deceptio, qua homo liber & ingenuus in præbendo consensum matrimonii deceptus est, putans se ducere personam liberam & ingenuam, cum sit serva & mancipium. Pro clara hujus impedimenti intelligentia

Sciendum primò : Libertatem ad propositum sic definiri, quòd sit *naturalis facultas ejus, quod cuique facere libet, nisi, si quid vi, aut jure prohibeatur*. Dicitur naturalis ejus: hoc est, potestas descendens ex ipso jure naturæ, secundum quam omnes homines nascuntur liberi. Dicitur secundò : quod cuique facere libet: ut denotetur, quòd ille propriè & verè dicatur liber, qui potest facere, quod lubet, ac vivere sicut vult. Dicitur tertio: nisi, si quid vi, hoc est, vi justâ v. g. bellò justò, non autem vi injustâ. Ratio hujus est, quia vis injusta non tollit libertatem. Quod sic ostendo: ea, quæ sunt facti, non tollunt ea, quæ sunt juris; atqui libertas est juris, vis autem injusta est facti: ergo vis injusta non tollit libertatem; unde is, qui à latronibus captus est, libertatem non
ami-

amittit, licet hinc & nunc quoad actum secundum, seu exercitium tollatur. Dicitur denique: aut jure prohibeatur: quia illa, quæ de jure prohibentur fieri, nullus unquam velle præsumitur; solùm enim hoc velle dicimur, quod jure possumus: *L. nepos 125. ff. de v. s.* Et hinc, etsi liber sis, non tamen habes facultatem furandi, mæchandi, occidendi. Ex quibus colliges primò: illum dici liberum, qui gaudet mox descripta libertate. Colliges secundò: ingenuum esse illum, qui statim, quando nascitur, liber est ratione ventris, hoc est: qui natus est ex libera matre. *L. 5. §. 2. ff. de stat. homin.*

Sciendum secundò: servitutem veram & propriè dictam sic definiri, quòd sit constitutio juris gentium, qua quis Dominio alieno contra naturam subjicitur: hoc est: servitus est quiddam jure gentium introductum & constitutum, non verò est juris naturalis; naturâ enim omnes homines liberi nascuntur. Dicitur autem quâ quis dominio alieno &c. quia nemo sibi ipsi servire aut proprius esse potest. *L. 26. ff. de Servit. præd. rust.* Dicitur secundò: contra naturam, hoc est, contra jus naturale permisivum, quo antè introductas servitutes omnes nascebantur liberi. Ex quo colliges, illos dici verè & propriè

priè servos, qui tali affecti sunt servitute; fiebantque antiquitus tales, tum qui bello justò ac publicè indicto, capti sunt, & capientis dominio subjecti, & solebant appellari mancipia seu manu capti. Tum qui ex matre servilis conditionis prognati sunt. Tum qui viginti annis Majores scientes, prudentesque ad participandum pretium se venundari passi sunt. Et istorum servorum conditio olim miserabilis fuit, quia quidquid acquirebant, Dominis acquirebant. Tum poterant pro libitu vendi, quin & impunè occidi à Dominis, quæ tamen excessiva potestas ex constitutione Antonini Imperatoris deinde imminuta fuit, & omnis asperior castigatio Dominis penitus adempta, & permessa tantummodo moderata, cogebanturque Domini, si de illata servis injuria, & nimia sævitia constitisset, eosdem aliis vendere. L. 2. ff. de his, qui sui vel alieni juris sunt. De hujusmodi servitute propriè dicta, cum talem ætas nostra vix amplius perfectè noscat;

Dicendum breviter est primò: Matrimonium inter servos & ancillas validè & licitè contrahi, etiam insciis & invitis Dominis. Ità passim tam Theologi, quam Canonistæ omnes. Patet hoc manifestè ex c. 1. de conjug. servor. Nec inter servos
matri-

matrimonia debent ullatenus prohiberi, & si contradicentibus Dominis, & invitis contracta fuerint, nulla ratione sunt propter hoc dissolvenda. Et ratio hujus est; quia matrimonium est jure naturæ & divino concessum homini in remedium concupiscentiæ, ut vitarentur fornicationes, & alia flagitia carnis, & ob bonum publicum ad propagationem generis humani, ergo hoc jus non potest ipsis servis negari aut auferri à suis Dominis; jus enim naturæ prævalet juri cujusvis individui. Tum, quia jus gentium, quod servitutem introduxit, non nisi salvo jure naturali & divino, potestatem in servum Domino dedit, ergo servi quoad hoc non sunt subjecti Dominis.

Dicendum est secundo: Validum & licitum esse matrimonium, quod contrahit liber, sive vir, sive femina, cum ancilla vel Servo: si hujus conditionem servilem non ignorat. Ità decisum fuit à Zacharia Papa Can. Si quis liber. 29. q. 2. Et ratio est: quia scienter consentiens vir ingenuus in ancillam, cedit volens juri suo; nec potest merito conqueri de aliqua sibi facta injuria, cum scienti & volenti nulla fiat injuria: Ergo validum est hujusmodi matrimonium, sed etiam est licitum; quia nullus textus ostendi potest, quo istud prohi-

prohibeatur. Ubi sciendum, quod liber ducens ancillam seu servam propriè dictam, licèt non peccet, fiat tamen irregularis *ex cap. Si quis viduam. dist. 34.* quia vi talis conjugii inter viles & infames numeratur, eò quòd cum persona vili tam arctum commercium contraxerit. His non obstantibus

Dicendum est tertio : nullum esse matrimonium liberi cum serva, vel liberæ cum servo, ignorata conditione servili, hoc est, si nesciat personam, cum qua contrahit, esse mancipium, sed putet esse liberam. Ità com̄unis. Et habetur expressè decisum *in c. 2. 3. § ult. de conjug. Servor.* Et ratio est ista; quia bona matrimoni sunt tria, nempe: bonum Sacramenti, bonum fidei, & bonum prolis; atqui error conditionis servilis adversatur his tribus bonis; ergo nullum est matrimonium, &c. Min. prob. Bono Sacramenti ac individuæ vitæ societati & cohabitationi conjugum, adversatur; quia servus debet in domo Domini habitare, & in illius servitiis detinetur; tum quia potest ab eo mitti in partes remotas, vendi &c. ergo &c. min. principalis prob. de bono fidei conjugalis, cui adversatur; quia servus non potest pro libitu reddere debitum conjugii; sed solùm quatenus

B Domini

Domini servitia id permittunt, postquam nempe satisfecerit obsequiis, in quibus à Domino occupatur; ergo &c. min. principal. prob. etiam de bono prolis, cui adversatur; quia servus non potest prolem comòdè alere; nihil enim proprii habet, sed quidquid acquirit, domino acquirit. Tum quia si liber contraxit matrimonium cum serva, proles ab eo non poterit comòdè educari, cùm ad dominum spectet, cujus serva est mater, nam quoad conditionem servilem paratus sequitur ventrem seu conditionem matris. *L. Patrum, c. de rei vindicat.* ergo &c.

Hinc error vel ignorantia servilis conditionis meritò agnoscitur esse impedimentum matrimonii dirimens, quod probabilius solo jure Ecclesiastico introductum esse assero, hac ratione: quia si jure naturæ servitus obstaret matrimonio, tunc non solùm ignorata, sed etiam cognita redderet matrimonium irritum, & nullum; sed servitus cognita non reddit matrimonium irritum & nullum, uti vidimus suprà ex dicend. 1. & 2. ergo non à jure naturæ, sed ab Ecclesia inductum est hoc impedimentum; & hoc etiam ob nimiam contractûs inæqualitatem, siquidem illa persona, quæ libera est, plenam sui corporis potestatem concedit mancipio;

pio ; at : quæ mancipium est , nequit vicissim sui corporis absolutam potestatem tradere alteri , eò quòd ratione servitutis sæpè impediatur , ne debitum conjugii volenti reddat , propter quam inæqualitatem statûs præsumi nequit sufficiens consensus in conjugium. Hæc de servis strictè talibus.

Jam de servis nostris temporibus , quos impropria vocis usurpatione tales nominamus , quos aliàs etiam homines proprios vocamus , & in lingua nostra vernacula *Leibeigene* , qui , quia glebæ seu fundo colendo perpetuò adscripti sunt , adscriptitii , & qui ex ipsis nati sunt , servi originarii solent appellari. De his igitur resolvendus sequens

CASUS.

Niviana puella rusticana , sed ingenua nupsit Fabiano alterius pagi juveni. Post nuptias experitur Niviana hunc suum maritum servitute originaria obstrictum esse Toparchæ illius pagi. Quare omnibus viribus protestatur contra matrimonium , dicens se utpotè liberam & sui juris , fuisse deceptam , ac etiam nubere voluisse homini libero & ingenuo , qualis non est vir sibi oblatus sed mancipium , proinde contractum matrimonialem non subsistere. Et resolvendo

Dico: Matrimonium inter Nivianam, & Fabianum servum originarium non obstante ignorantia hujus conditionis, fuisse validum. Ratio est; quia Ecclesia non irritavit matrimonium ex cujuscunque conditionis errore vel ignorantia, sed solius servilis propriè talis, ut patet ex dictis *dicend. 3tio*. Atqui conditio Fabiani non est conditio servilis propriè talis, ergo licet Niviana hanc ignorando contraxerit cum Fabiano, matrimonium subsistit. Tum quia servi adscriptitii & originarii (qualis fuit Fabianus) sunt verè liberi, non enim à dominis vendi possunt. Imò possidere possunt etiam propria bona comèrcia exercere, & quæ lucrantur suo labore & industriâ, non domino, sed sibi lucrantur; nec repelluntur à legitimis actibus, puta, à ferendo testimonio, quamquam majore aliqua obligatione, quàm alteri subditi, suis dominis obstricti sint, & in hoc aliquam speciem servitutis gerant, quod suis dominis personaliter obligentur ad certas operas & obsequia præstanda, veluti ad colendos agros, vel prædia, ad arandum, serendum, tritrandum, vehenda ligna, & similia: item quòd non possint sinè Domini voluntate possessiones deserere, & à colendo fundo recedere, ac aliò comigrare, nisi,

nisi, vel gratis obtineat hanc licentiam, vel persoluto redemptionis pretio, omnimodam libertatem consequantur. Cum igitur hæc subiectio nimum quantum differat à servitute propria, impedimentum erroris circa *Conditionem servilem* ad hanc improprie dictam servitutum, qualis est originaria Fabiani extendendum non est, & consequenter in casu nostro querelæ Nivianæ, si alia pro nullitate sui matrimonii non adducat, attendendæ non sunt.

VOTUM.

Impedimentum dirimens matrimonii, quod dicitur *Votum*, est inhabilitas, in ordine ad validè contrahendum matrimonium, orta ex promissione spontaneè, & deliberatè DEO facta de servanda castitate. *Pro cuius clariori intelligentia*

Sciendum, quantum ad præsens, *Votum* castitatis duplex esse: *simplex* & *solemne*. *Votum castitatis solemne* est, quod in religione ab Ecclesia approbata emittitur; vel sacris Ordinibus Majoribus annexum est. *Simplex* verò, quod extra religionem, vel absque sacris Ordinibus emittitur, seu, quod aliàs concipitur à quocunquè pro libitu.

Et hoc, nimirum votum simplex tantum ponit impedimentum impediens, non verò dirimens matrimonii, hoc est: impedit quidem sub lethali sacrilegio matrimonium contrahendum; sed initum nullo modo dirimit, ut liquidò constat *ex causa 27. q. 1. per totum. Et toto tit. qui Clerici, vel Voventes.*

Ejusmodi votum simplex, quod matrimonium impedit, *quadruplex* est, videlicet: votum perpetuæ castitatis, seu continentia integræ: votum ingrediendi Religionem: suscipiendi sacros ordines: & votum calibatûs sive non ducendi uxorem, vel non nubendi. Hæc omnia reddunt conjugium mortaliter illicitum jure divino & naturali, cum scriptum sit: *Vovete, & reddite, Psal. 75.* Et quidem de voto castitatis absoluto clarum est, quia per illud corpus voventis DEO consecratur: ergo non potest licitè alteri tradi. De voto non ineundi matrimonium pariter dubium esse non potest, quod matrimonium tali voto impediatur; quia istud directè opponitur matrimonio. Idem est de ordine sacro assumendo, vel intrandi religionem, quia sunt status à matrimonio diversi, quibus assumendis impedimentum præstat matrimonium; ergò &c. Unde, qui aliquo ex hisce votis tenetur, sinè il-
lius

lius dispensatione illicitè contrahit matrimonium, peccátque mortaliter: & absolute loquendo, is quoque lethaliter peccat, qui scienter contrahit cum ligato aliquo horum votorum: ratio: quia petit ab eo actum, quem licitè exercere non potest, cum, qui adstrictus est voto, non possit sinè peccato inire connubium, *ut habetur in c. Nos novimus. 12. q. 2. junctâ glossâ V. sciens.*

Ceterùm hìc observes velim, quòd is, qui post votum simplex castitatis matrimonium contrahit, debitum conjugale ante obtentam dispensationem nunquam possit petere, sed tantùm reddere. Quia, quatenùs à vovente observari potest, tenetur observare. Reddere autem tenetur, ne per suum votum alteri præjudicet. Secus est, si quis votum ingrediendi religionem, suscipiendi sacros ordines, vivendi in cælibatu emiserit, & desuper matrimonium contraxerit, talis enim & petere & reddere potest debitum conjugale, quia necdum castitatem actu promissit. Ità Sanchez *L. 9. Disput. 33. N. 9. Engl. de Clericis, qui voventes Sc. N. 3.* Plura de voto simplici impræsentiarum texere, fori mei non est, qui solùm de impedimentis dirimentibus ago: quare

Certum est: Votum solemne castitatis

per Professionem in religione approbata emiffum , impedimentum dirimens effe matrimonii contrahendi (uti & votum folemne caftitatis annexum fufceptioni ordinis facri) ita decifum eff in Conc. Trid. Seff. 24. de Sacram. matrimon. Can. 9. *fi quis dixerit Clericos in facris constitutos , vel Regulares caftitatem folemni- ter profeffos , poffe matrimonium contrahere , contractumque validum effe , non obftante lege Ecclefiaftica , vel voto , anathema fit.* Eandem vim dirimendi matrimonium poftea contrahendum obtinent vota religionis fimplicia , emiffa poft Novitiatus biennium in focietate JE- fu , & ab ejuſdem coadjutoribus forma- tis , ex constitutione Gregorii XIII. qua incipit : *ascendente Domino edita 8. Calend. Junii 1584.* qua Sumus hic Pontifex ut religioni pluribus favoribus a fe ornata confuleret adverſus facrilegam deferto- rum temeritatem , injurias , & impoftu- ras motu proprio , & ex plenitudine po- teftatis perſonas quacunque de focietate inhabiles reddit ad contrahendum matri- monium , quamdiu durat iſtud votum , & per dimiffionem non ſolvitur .

Porrò , ut praedictam vim matrimonium confequens dirimendi habeant vota reli- gioſa , neceſſe eſt non ſolum , ut ea emiſ- ſa fuerint in Religione ut tali a Sede Apo- ſtolica

stolica approbata ; nec fatiſ est , quòd modus vivendi duntaxat approbatus fit ; nisi tanquam vera religio ipsa congregatiò , societas , vel comunitas , &c. à Sede Pontificia agnita fuerit , & approbata ; sed insuper quoque opus est , ut vota religiosa fuerint emissa validè ; hinc , si quacunque ex causa nulla sint , atque irrita , effectum nullum producant , & matrimonium deinceps contrahendum non modò non dirimunt , sed nec quidem impediunt ; ratio hujus est , quia facta invalidè , perinde sunt , ac si omninò facta non fuissent. *L. 4. §. condemnatum. ff. de Re judic.* ubi dicitur : *ex sententia nullius momenti sive invalidæ , non sequi ullam condemnationem.*

Effectum autem , de quo hucusque locuti sumus , communem habet cum voto castitatis , annexo SS. Ordinibus ; in hoc verò differt solemnĭs in religione professio , quòd matrimonium priùs initum quoque dissolvat , quando id *ratum* tantummodò fuit , hoc est : per realem corporis usum seu copulam carnalem inter conjuges nondum completum & consummatum , quod non efficit susceptio SS. Ordinum , ùt patebit infrà de impedimento matrimonii , quod est *Ordo*.

Dixi:

Dixi: quando id *ratum tantummodo* &c. quia matrimonium consumatum, hoc est: accedente reali corporis usu completum, & consumatum, nec professio religiosa dissolvit. Ratio est: tum quia nullo jure constat. Tum quia sic habetur 27. q. 2. *Can. si quis conjugatus*. Et hæc intelligenda sunt non solum de matrimonio consumato post bimestre, sed etiam consumato intra bimestre, quamvis per vim fuerit consumatum: quia conjuges per matrimonii consumationem facti sunt una caro, quæ non est separanda, nisi per mortem alterius, juxta dictum Apostoli: *Mulier alligata est viro, quamdiu vir ejus vivit*.

Alia hîc moveri potest quæstio, an etiam post consumatum matrimonium liceat alterutri conjugi religionem ingredi, & in ea profiteri? & Resp. licere & valere, si fiat cum consensu alterius conjugis: secus dicendum, si fiat altero ignorante. Ratio: quia conjux non habet dominium sui corporis: ergo non potest illud transferre in religionem cum gravi injuria alterius conjugis: unde pars altera, quæ relicta est, poterit iterum revocare eum, qui sic professus est absque sua licentia, ut ad sæcula redeat, sibi que restituatur; quia nequit invita spoliari jure suo. Ab hac tamen regula generali excipe

excipe casum, quo adest causa perpetui divortii; quoties enim è conjugibus alteruter facere potest propria authoritate perpetuum divortium, eo ipso potest ingredi etiam religionem, & in ea validè profiteri, altero conjuge invito remanente in sæculo. Nam conjux innocens ob talem causam v. g. ob adulterium uxoris, etiamsi in sæculo maneat, potest perpetuò abstinere ab ejus consortio: ergo ingredi quoque potest religionem. Sed neque tenetur redire revocatus ad conjugem, qui sinè ejus licentia professus est, si pars relicta intereà comisit adulterium, namque per hoc jus revocandi amisit *C. Veniens. de conv. conjug.* Dumodò de eo constet professo: nam si occultum sit, adhuc eum poterit revocare, cùm non cogatur se ipsam privare suo jure, usque dum alter delicti conscius jure suo ipsam spoliet. *Sanch. l. disp. 36. n. 1. & alii.*

Nec verò satis est ad profitendum in religione, ut quis obtineat à conjuge licentiam hoc faciendi, sed debet insuper pars quoq; altera religionem ingredi & professionem emittere, quando est juvenis: nec extra periculum incontinentiæ videtur esse constituta. Ità statuitur in *C. prætereà, C. cùm sit. C. uxoratus: pluribúsq; aliis: de conv. conjug.* Quodsi autem qui relinquitur è
 conju-

conjugibus, senex sit, & extra incontinentiæ periculum positus, permittitur illi in sæculo permanere, dumodò in facie Ecclesiæ, id est: coram Episcopo, & testibus perpetuam continentiam voveat. *C. significavit. de conv. conjug.* His omnibus

Accedit pro resolutione casus mox ponendi, quæstio, an possit Pontifex in voto castitatis solemni, quod est impedimentum dirimens, dispensare, ut licitè deinceps, atque validè contrahi nuptiæ queant? Pro cujus quæstionis decisione sit resolvendus sequens

CASUS.

RAmirus Sanctii Aragoniæ Regis filius, Monachus Ordinis S. Benedicti ☪ Sacerdos, cum patre defuncto fratres quoque Petrus ☪ Alphonsus sine liberis obiissent, turbationesq; gravissimæ timerentur in regno, à populo evocatus è monasterio, ☪ in solio collocatus, ob tenta dispensatione uxorem duxit Agnetem Comitissæ Pictaviensis sororem, è qua etiam suscepit filiam Petronillam, dictam deinde Urracam, quæ postea Raymundo Comiti Parcinnensi nupta, regnum paternum hereditate sibi debitum, in ipsum transtulit. Et resolvendo

Dico: Ramirum licitè & validè contraxisse nuptias. Ratio: quia in voto solemni

ni castitatis Pontifices sæpiùs dispensârunt ? ergo potuit Summus Pontifex cum Ramiro dispensare, ut licitè & validè contraheret nuptias. Consequentia patet, quia ab actû ad potentiam bona est argumentatio. Antecedens vero probatur. Tum quia teste Suar. *Tom. 3. de Relig. L. 6. C. 10. N. 6.* Alexander III, concessit Nicolao Monacho Veneto ex familia Justinianorum, ut uxorem duceret ad familiam illam bello penè extinctam iterum excitandam. Tum quia Casimirus Rex Poloniæ Monachus Cluniacensis Ordinis S. Benedicti jam professus ex dispensatione Summi Pontificis uxorem duxit. Tum quia Gregorius XIII, ad eundem finem dispensavit cum fratre Cardinalis Josephæ Galli Sacerdote professo, & Provinciali Ordinis Capucinorum, ut testatur Parbosa *in c. Cùm ad monasterium. N. 12. in fin.* Tum quia ex cõmuni omnium sensu Papa dispensare potest in votis simplicibus, ergo id ipsum potest etiam in votis solemnibus, cum voti solemnitas solùm ex constitutione Ecclesiæ introducta sit, hoc est: vota religiosa hoc tempore sunt solemnia, non idè præcisè, quia in religione eduntur, sed quòd ex speciali Ecclesiæ constitutione ità acceptentur, ut seclusa authoritate seu dispensatione ejusdem

dem Ecclesiæ perpetua sint, & irrevocabilia, atque voventem ad actus oppositos prorsus inhabilem reddant, in quo propriè consistit votorum solemnitas. *subsumo*: atqui Summus Pontifex potest dispensare in quacunque Ecclesiastica constitutione: ergo etiam dispensare potest in voto solemniter. *Ità docent Suar. Sanch. Palav. & Zor. Valentia. Emanuel. Rodriq. Pirhing. Bellizarius, Rebellus, Basilius Pontius, & innumeri alii.* Nec obstat authoritas D. Thom. 2. 2. q. 88. a. 11. in c. ubi dicit: *Non posse dispensare Papam in voto solemniter.* Vult enim tantum Doctor Angelicus, non posse dispensare cum Religioso, manente Religioso; quia illi essentialia sunt tria vota ordinaria. Quod est verissimum; siquidem nulla authoritate Ecclesiæ, vel Pontificis fieri potest, ut professus manens religiosus, in sensu composito statum religiosi, votis paupertatis, castitatis, & obedientiæ non sit adstrictus, cum ista pertineant ad essentialiam religionis, potest tamen ex justa causa dispensare Pontifex, ut ex professo fiat non professus, sive, ut desinat esse religiosus, ac votis regularibus obstrictus: dissoluto autem statu religioso, poterit, qui fuit Monachus, jam deservire negotiis sæculi, uxorem ducere, & suis bonis pro libitu uti.

Unde

Unde loquens D. Thomas in sensu diviso
4. *dist.* 38. *q.* 1. *artic.* 4. docet probabilius
Papam posse dispensare; nimirum (quod
comuniter addunt Doctores) ex gravis-
sima necessitate seu causa urgentissima
boni publici, ut fuit in Ramiro nostro.

COGNATIO.

Impedimentum dirimens matri-
monii, quod dicitur *Cognatio*,
est inhabilitas certarum perso-
narum in ordine ad valide con-
trahendum matrimonium or-
ta ex cognationibus vel carnali, vel spi-
rituali, vel legali. *Pro clariori harum in-
telligentia* & quidem primò agendo de co-
gnatione carnali, quæ dicitur *Consanguini-
tas*,

*Sciendum primò: quòd Consanguinitas sit
vinculum personarum ab eodem propinquo sti-
pite, seu principio per carnalem propagatio-
nem descendantium, contractum. Explicati-
vè sic lege: dicitur vinculum: quia nem-
pe vinculum seu conjunctio inter homi-
nes juxta Aristotelem 8. Ethic. C. 12. est
vinculum amicitiae in quadam comunica-
tione fundatum: atqui consanguinitas est
formaliter ipsa conjunctio in ejusdem fan-
guinis comunicatione fundata: majori e-
tenim*

tenim affectu & necessitudine consanguinei conjunguntur: ergo &c. Dicitur: *personarum*: ut excludantur bruta ab eodem stipite procedentia: non enim conjunguntur ad unitatem amicitiae, & hoc ob propagationem multorum ex uno parente proximo. Dicitur: *ab eodem*, & *quidem propinquo stipite, seu principio*: nè secus ab Adamo ceu stipite remoto descendentes simus consanguinei: hac ratione addita fuit particula *propinquo*, cujus generationis gradus numerari & distingui possunt, cujusque virtus in descendantibus perseverat.

Tametsi autem virtus Adami in descendantibus perseveret secundum similitudinem specificam, scilicet humanitatem, non tamen perseverat secundum qualitates certae personae & familiae proprias, seu secundum similitudinem individuum, juxta quam avus & parentes sibi prolem assimilant, quae eorum imaginem, complexionis & morum effigiem refert; virtus enim paterna, quò plures in generationes derivatur, eò debilior, ac imperfectior redditur, ut tandem cum illa consanguinitas ipsa evanescat. Vera tamen & propria est consanguinitas inter Christum Dominum, & Virginem beatissimam, conceptioni Christi totum illud materiae, quod

quod verè naturales matres administrant, administrantem. Jam

Definita consanguinitas est vel naturalis tantum, scilicet: inter illos ab eodem stipite per carnalem propagationem illicitam provenientes, vel naturalis, & civilis simul, nempe inter illos, qui ex legitimis nuptiis ab eodem stipite promanant. De his indefinitè

Sciendum secundò: quòd consanguinitas potissimùm tribus constet: *linea*, *gradu*, & *stipite*. *Linea* est series, seu collectio personarum ab eodem propinquo stipite descendendum posteriores ab anterioribus distinguens. Et duplex est: *recta* & *obliqua*: seu *transversa*, aut *collateralis*. *Recta* ea dicitur, in qua collocantur illæ personæ, quarum una ab altera originatur, veluti filius à Patre &c. & dividitur in *ascendentium*, & *descendentium*, quæ licèt re ipsa sit una eadèmq; linea, eâ tamen ratione distinguuntur, quòd *linea ascendentium* dicatur, quâ à genitis ad progenitores rectà sursum proceditur, illorum stipitem quærimus, dum nempè rectà ascendimus à persona generata ad personam generantem, ut à filio, & filia ad patrem & matrem, inde ad avum & aviam &c. *Linea descendentium* dicitur illa, quâ à pro-

C

geni-

genitoribus rectà deorsum descendimus, ut à patre vel matre ad filium vel filiam &c.

Linea collateralis, seu *transversa*, aut *obliqua* est illa, in qua collocantur eæ personæ, quæ ab uno quidem stipite mediatè vel imediatè proveniunt, ipsæ tamen personæ à se invicem non procedunt. Sic frater & soror constituunt inter se obliquam lineam; quia frater non descendit à sorore sua; vicissim soror non descendit à fratre suo, sed ambo imediatè à patre, velut ab uno stipite, seu comuni eorum principio, comunèque sanguine descendunt. Et ità de aliis discurre.

Linea hæc collateralis rursus dividitur in *equalem* & *inequalem*: *equalis* dicitur, quæ continet personas æqualiter à comuni stipite distantes: v.g. duo fratres: duæ sorores: frater & soror, quorum uterque uno tantùm gradu à comuni stipite, nempe à patre distat. *Inæqualis* illa dicitur, in qua existunt personæ inæquali gradu à communi stipite distantes, dum unus eorum remotior, alter eidem propinquior est: v.g. frater, & fratris filius: patruelis & patruus.

Stipes est persona, à qua cæteræ personæ, de quarum conjunctione quæritur, descendunt, & originem ducunt. Sic pater & mater est comunis stipes respectu filio-

filiorum: avus respectu nepotis, vel duorum patruelium, vel consobrinorum: proavus respectu pronepotis &c.

Gradus denique aliud non est, quàm intervallum, quò agnoscitur, quæ persona stipiti sit propior; sive, gradus est certa distantia unius personæ ab altera in eadem linea consanguinitatis, quatenus plures, vel pauciores personæ sunt, quibus pervenitur ad comunem stipitem, à quo consanguinitas, vel ejusdem sanguinis origo derivatur.

Ut verò cognoscatur, quo gradu consanguinei sese contingant, aut quoto gradu inter se distent, triplex aurea solet assignari regula: una pro linea recta, altera pro linea collateralis æquali: alia tandem pro collateralis inæquali.

Regula prima: pro linea recta tam ascendentium, quàm descendentium est hæc: *tot sunt gradus, quot sunt personæ, unâ demptâ.* Idque si scire velim, quoto gradu nepos distet ab avo, tunc enumerabo istas duas, & omnes alias intermedias personas, atque tot erunt gradus, quot personæ: unâ demptâ, manent duæ: ergo nepos distat secundo gradu ab avo. Ut res luculentior fiat, figuram accipe, ex quo colligere possis, quoto gradu ego distem ab abavo meo.

Abavus.

Proavus.

Avus.

Pater meus.

Ego.

En! quinque personæ prodeunt, ut ergo intelligere possis, quoto gradu ego distem ab abavo meo, deme stipitem, sive unam personam, & remanebunt quatuor. Proinde ego quatuor gradibus disto ab abavo meo; quia *tot sunt gradus, quot sunt personæ, unâ demptâ*. Aliud exemplum, quô patebit, quoto gradu distem à patre meo, pone:

Pater meus.

Ego.

Ecce! sunt duæ personæ, unâ demptâ, manet una, ergo uno gradu disto à patre meo, quia *tot sunt gradus, quot sunt personæ, unâ demptâ*. Aliud exemplum, quô intelliges, quoto gradu distem ab atavo meo; pone:

Atavus.

Abavus.

Proavus.

Avus.

Pater meus.

Ego.

Ecce! prodeunt sex personæ, unâ demptâ remanent quinque, ergo quinto gradu disto ab atavo meo.

Ea-

Eadem regula, quæ pro linea recta ascendentium traditur, locum habet in linea descendentium, ut ecce ! quæritur, quoto gradu à me distet abnepos ; pone:

Ego.

Filius meus.

Nepos.

Pronepos.

Abnepos.

Ecce ! fiuntur quinque personæ, unâ demptâ, remanent quatuor ; ergo abnepos meus distat à me quarto gradu : quia *tot sunt gradus, quot personæ, unâ demptâ*. Aliud exemplum, quô patebit, quoto gradu meus pronepos distet ab avo meo.

Avus meus.

Pater meus.

Ego.

Filius meus.

Nepos.

Pronepos.

En ! prostant sex personæ, unâ demptâ, remanent quinque : ergo avus meus distat à pronepote meo quinque gradibus : quia *tot sunt gradus, quot personæ, unâ demptâ*.

Secunda Regula in linea collateralium æquali est talis : quoto gradu distat uterque à communi stipite, eodem gradu distant inter

ter se. Unde, si quæras, quoto gradu distent duo fratres? ut hoc intelligatur, oportet ab illis personis, de quarum cognatione quæritur, numerando ascendere usque ad illam personam, in qua conveniunt, sive usque ad communem stipitem utriusque personæ. Quod, ut clariùs reddatur, figuram cape:

Pater.

Frater unus — — Frater alter.

Ecce! stipes sive persona, in qua fratres conveniunt, est pater; ascende ergo à fratre usque ad stipitem, & reperiēs, quòd uterque frater uno gradu distet à comuni stipite: ergo etiam uno gradu ipsi fratres invicem distant; quia *quoto gradu distat uterque à communi stipite, eodem gradu distant inter se.*

Aliud exemplum, quòd patebit, quoto gradu distet filius meus à filia sororis meæ; pone:

Pater.

ego — — — Soror mea,
Filius — — — Filia.

Ecce! stipes, sive persona, in quo ego & soror mea convenimus, est pater noster. Ascende ergo à filia sororis meæ, & reperiēs, quòd illa duobus gradibus, sicut filius meus à patre meo distet; ergo distant
invi-

invicem duobus gradibus, quia *quoto gradu distat uterque à communi stipite, eodem gradu distant inter se.*

Aliud exemplum, quod docebit, an duorum fratrum nepotes possint contrahere matrimonium. Figuram adspice:

Pater.

Frater unus — Frater alter.

Filius ejus — — Filius ejus.

Nepos — — — Neptis.

Ecce! in posita figura debeo primùm observare, & inquirere, quis sit stipes, sive in quo ambo fratres conveniant, qui utrique in patre, qui respectu nepotis & neptis est proavus, conveniunt. Hoc habitò incipio à viro, de cujus nuptiis quæritur, uti in dicto exemplo, est nepos; & ascendo sursum per singulos gradus, proximum semper numerando, & notando, donec ad cõmunem utriusque fratris patrem, sive stipitem devenio: postea verò descendo deorsum eõdem prorsus modò, donec perveniam ad mulierem, de cujus conjunctione quæritur. Hòc factò statim apparebit, utrum æqualiter à cõmuni stipite distent, an inæqualiter; atque ità, cùm in dato exemplo æqualiter distent à cõmuni stipite tribus gradibus, ideò etiam distant invicem tri-

bus gradibus : *Quoto enim gradu distat uterque à communi stipite, eodem gradu distant inter se.*

Aliud exemplum demonstrans, me non posse ducere filiam amitæ meæ, quia mihi in secundo gradu juncta est. Ut ecce!

Avus.

Pater meus. — Amita five Patris soror.

Ego. — — Filia ejus.

Aliud : docens neptim meam non posse nubere nepoti patruelis mei, quia sunt sibi invicem in quarto gradu juncti. Ut ecce!

Avus.

Pater meus — Patruus, seu frater patris mei.

Ego — — Patruelis.

Filius meus — Filius ejus.

Neptis mea — Nepos ejus.

Casus positæ figuræ talis est : meus pater habet fratrem, qui est meus patruus, ipse habet filium, qui est meus patruelis, sumus enim duorum fratrum filii. Iste patruelis habet nepotem, & ego neptem. Hæc neptis non potest nubere patruelis mei nepoti, quia distant quarto gradu, juxta regulam : *Quoto gradu distant ambo à communi stipite, eodem gradu distant inter se.*

Aliud

Aliud exemplum exhibens materteræ magnæ abneptem posse nubere nepoti meo, quia quinto gradu invicem distant. Ut ecce!

Proavus.

Avia mea — Soror ejus, five matertera magnæ.

Mater mea — Filius.

Ego — — Nepos.

Filius — — Pronepos.

Nepos — — Abnep̄tis.

Tertia Regula pro linea transversa inæquali est hæc: *Quoto gradu distat remotior à communi stipite, eodem gradu distant inter se.* Ratio hujus regulæ est; quia, cum propinquitas collateralium desumatur, seu habeatur ratione cõmunis stipitis, non possunt esse conjunctiores inter se, quàm sint idem cum cõmuni stipite; quo gradu igitur conjuncti sint, desumi debet ab eo, qui à cõmuni stipite remotior est: nam, si desumeretur ex propinquiore, essent conjunctiores inter se, quàm cum cõmuni stipite; sic enim distans à cõmuni stipite in secundo gradu, esset conjunctus etiam in secundo gradu cum eo, qui distat à communi stipite in quarto, quod dici nequit.

Ostendo rem in exemplo: *Cajus* habet duos filios *Titium*, & *Sejum*: rursus *Titius* habet

habet filium ac nepotem: jam, si quæritur, in quoto gradu sit nepos Titii cum Sejo? dicendum est, esse in tertio gradu, quia eo gradu sunt inter se, quô alter, qui magis remotus est, distat à comuni stipite, id est Cajo, in quo conveniunt, & sese invicem contingunt, tribus gradibus: ergo sunt in tertio gradu inter se. Cape figuram hujus:

Cajus.
Titius. — — Sejus.
Filius.
Nepos.

Rursus scire volo, quoto gradu fratris mei filia distet à me, videre debeo, quoto gradu distet à stipite, sive ab illa persona, in qua ego & frater meus convenimus. Hoc habitò incipio à remotiori persona numerando sursum. Ut ecce!

Pater.
Ego — — Frater meus.
Filia fratris mei.

En! filia fratris mei distat à patre, in quo ego & frater meus convenimus, duobus gradibus, quia *quoto gradu distat remotior à communi stipite, eodem gradu distant inter se.*

Aliud exemplum, quod ostendet, an ego possim matrimonium contrahere cum
nepte

nepte fratris mei, & Resp. quod non; quia est mihi juncta in tertio gradu, pone:

Pater.

Ego — — Frater meus,
 — — Filius ejus.
 — — Neptis.

Ecce! neptis à patre meo distat tertio gradu, & est remotior: ergo etiam distat tertio gradu à me, quia *quoto gradu distat remotior à communi stipite, eodem gradu distant inter se.*

Aliud exemplum, in quo patet, me non posse ducere filiam patruelis mei ob tertium gradum. Ut ecce!

Avus.

Pater — — Patruus,
 Ego — — Filius, sive patruelis meus
 Filia patruelis mei.

Ecce! pater meus, & ejus frater, qui est meus patruus, conveniunt in meo avo; ergo etiam distat tertio gradu à me, quia *quoto gradu distat remotior &c.*

Igitur si quæras primò: an possim pro-materteram ducere, sive, an possim ducere meæ proaviæ sororem? Resp. negativè: quia est mihi in quarto gradu juncta, prout sequens demonstrabit figura. Interim, ut possim intelligere, quis sit sti-
 pes

pes in proposito, debeo personam quæ-
re, in qua promatertera & proavia mea
conveniunt; & patebit, quòd in abavo
meo conveniant: habito itaque stipite,
ab hoc descendo ex uno latere usque ad
me, & ex altero latere ascendo nume-
rando gradus, deinde video, quis sit re-
motior, & eo gradu, quò hic distat à
stipite, eodem distat à me. En figura!

Abavus.

Proavia, — — Promatertera.

Avia.

Mater.

Ego.

Si quæras secundo: an nepos meus pos-
sit ducere patruum mei abneptem? Resp.
affirmativè; quia invicem distant quinto
gradu: ut ex adjecta figura patet:

Avus.

Pater meus — Patruus.

Ego — — Filius.

Filius meus — Nepos.

Nepos — — Pronepos.

Abneptis,

Si quæras tertio: an ego possim ducere
filiam abamitæ meæ? sive filiam sororis
mei abavi? Resp. affirmativè: ut exhi-
bet sequens:

Ata-

Atavus.

Abavus — Abamita.
 Proavus — Filia ejus.
 Avus.
 Pater.
 Ego.

Ecce ! ego disto quinque gradibus à filia abamitæ meæ ; ergo possum illam ducere, *quoto gradu distat remotior à communi stipite, eodem gradu distant inter se.*

Adverte computationem graduum solum procedere secundum jus Canonicum, & quidem dum agitur de matrimonio ; jus enim civile pro omnibus tribus lineis, recta scilicet, collateralis equali, & collateralis inequali, uni adhæret regulæ, nempe: Tot sunt gradus, quot persone dempto stipite: seu: tot sunt gradus, quot generationes. Sic duo fratres sunt in secundo gradu, quia unacum stipite sunt tres: unâ demptâ manent duæ; ergo sunt in secundo gradu, seu: pater genuit filium A. Ecce una generatio! & genuit filium B. en altera generatio! ergo sunt duæ generationes; ergo sunt duo gradus: quia, tot sunt gradus, quot generationes. Ratio diversitatis inter utramque computationem Canonicam, & Civilem est: quòd computatio Canonica sit instituta circa matrimonium

monium , quod semper inter duas personas contrahitur , sicque semper duæ personæ in eodem gradu collocantur : computatio civilis verò sit instituta circa successionem hæreditariam , quæ de persona ad personam devolvitur. Hinc est , ut , quoties de hæreditate , vel actu alio præter matrimonium quæritur , computatio fiat secundum jus civile , non tantum in foro civili , sed etiam canonico , & inter Clericos , teste Covarr. *de matrim. pag. 2. C. 6. §. 6. N. 8. Parbos. C. ult. N. 4. hoc tit. Itaque.*

Præcognitâ graduum & consanguinitatis notitiâ certum est impedimentum hoc in linea æquali tum inæquali collateralium hodie usque ad quartum gradum inclusivè tantum extendi. Decisum in *C. non debet. de consanguinitate , & affinitate. Dixi : in linea æquali , tum inæquali* , quia ex mente Doctoris subtilis in *4. dist. 40. q. un. §. de secundo dico* , & plurimorum , probabile est in linea recta jure naturæ quemlibet gradum dirimere matrimonium usque in infinitum. Dixi : *probabile* ; quia , licet certum sit in primo gradu lineæ rectæ scilicet inter patrem , & filiam jure naturæ irritum esse matrimonium , consequenter ab Ecclesia indispensabile ; probabile tamen est in ulterioribus
 gradi-

gradibus, scilicet secundo, tertio, & quarto inclusivè jure tantùm positivo Ecclesiastico invalidum esse : ità Sanchez, Bonacina, Emanuel Sa, Basilius Pontius, &c. Item : licèt matrimonium in primo consanguinitatis gradu lineæ transversæ initum inter fratrem, & sororem, sive ex utroque, sive ex altero solùm parente jure naturæ sit irritum, ùt cõmuniter DD. inter collaterales tamen secundi, tertii, & quarti gradûs prohibitum solùm est jure humano positivo pontificio, consequenter dispensabile. Porro,

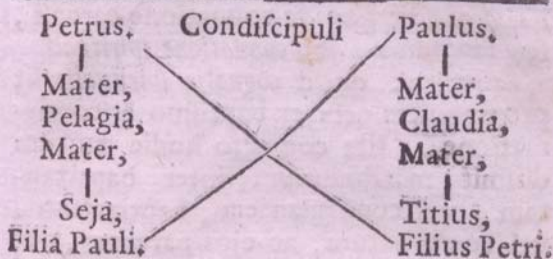
Licèt in linea transversali inæquali graduum computatio desumatur à remotiore (ùt patet ex tertia regula) in dispensationibus tamen pro matrimoniis inter ejusmodi consanguineos contrahendis ex dispositione Summorum Pontificum maxime S. Pii V. explicari etiam debet gradus proximior stipiti : sic v. g. si Paulus vellet ducere sororis suæ filiam Annam, cum qua est in secundo gradu, quia Anna remotiùs distat à cõmuni stipite, in quo convenit cum Paulo ; non sufficit in memoriali exprimere solùm secundum gradum, sed etiam primum, quò Paulus distat à stipite, & dicere : Paulus primo gradu, in secundo conjunctus cum Anna petit dispensationem, & sic de reliquis discurre;

curre. Ex quibus resolvendus venit sequens singularis, non tamen methaphysicus, sed practicus

CASUS.

Petrus & Paulus duo condiscipuli, in nullo prorsus gradu consanguinei, ut consuetudo feriarum autumnalium intervallum arcum tantisper laxarent, domum concessere: Quodam tempore, hausto liberalius merore, Petrus cum sui condiscipuli matre, nomine Claudia, nefariam ducens consuetudinem, eandem impregnavit, ex qua genuit filium, nomine Titium. Vicissim Paulus eadem laborans lue, rem habens cum Petri sui condiscipuli matre, Pelagia nomine, ex ea genuit filiam, Sejam nominatam. Titius & Seja, ut adolescentiam attigerunt, inter sese inceperunt amare, atque de nuptiarum federe agere. Jam, an Titius & Seja valide contrahere possint, quaestio est; & resolvendo

Dico: Titius & Seja non possunt valide contrahere matrimonium. Ratio: quia inter Titium & Sejam reperitur cognatio naturalis sive carnalis, aut sanguinis, quae dicitur *Consanguinitas*: Ne autem casus tibi nimium speculativus videatur, sic in forma exhibeo.

En! vides Titium esse filium Petri, quia ab eo ex Claudia genitus est. En! vides Sejam esse filiam Pauli, quia ab eo ex Pelagia genita est. En! vides Titium esse fratrem Pauli, quia ab eadem matre Claudia Titius & Paulus nati. En! vides Sejam sororem Petri, quia ab eadem matre Pelagia Petrus & Seja orti. Ergò Titius copulando sibi Sejam, duceret in uxorem sui patris sororem, & filiam fratris sui, nimirum Pauli. Ecce! consanguinitas in secundo gradu juxta regulas datas, & quidem in linea collateralis inæquali. Item Seja nubendo Titio, nuberet fratri patris sui, & filio fratris sui. Ecce! iterum secundus gradus consanguinitatis in eadem linea. Hæc tibi lector clarissime pro invaliditate matrimonii sufficient, si de hoc casu particularia quæquæ desideres, vide *Fel. Potest. examen confessariorum tom. I. part. 4. de Sacramento matrimonii.*

iii. C. 5. Et hæc de cognatione carnali, seu sanguinis. *Pro cognatione spirituali*

Sciendum: quòd *cognatio spiritualis* sit propinquitas orta ex baptismo & confirmatione. Ista cognatio hodie tantùm dirimit matrimonium inter baptizantem, vel confirmantem, baptizatum, vel confirmatum, ac ejus parentes, nec non inter patrinum, baptizatum, vel confirmatum, ac ejus parentes. Ità *Conc. Trid. Sess. 24. C. 2. de reform. matrim.* Ut ecce! Titius baptizat Cajum & officio patrinorum fungitur Sempronius & Claudia. In hoc casu Titius contrahit cognationem spiritualem cum Cajo & hujus parentibus: Sempronius verò & Claudia contrahunt cum Cajo baptizato, nec non cum ejus parentibus cognationem spiritualem. Ex quibus

Collige secundò pari ratione, si vir & fæmina simul infantem ex sacro fonte levant, eos nullam inter se contrahere cognationem, ac proptereà sinè peccato aut impedimento usûs matrimonialis maritum & uxorem posse simul suscipere infantem. *Sanchez. L. 7. Disp. 59. N. 5.* Et hoc jure novo Concilii Tridentini.

Collige tertio nec inter baptizatum & filiam baptizantis aut levantis ullam contrahi cognationem. Ratio: quia de his

Conci-

Concilium Tridentinum nullam mentionem facit. Nec cognatio contrahitur inter baptizantem & levantem, ex dicta ratione. Sed quid in praxi si patrinus non ipse levet, sed ejus nomine procuratorem mittat? quis contrahit cognationem spiritualem? Resp. juxta consuetudinem & declarationem Cardinalium, contrahi ab ipso principali. Ratio: quia, quod quis per alium facit, per se ipsum fecisse intelligitur.

Haecenus dicta procedunt etiam in baptismo ex necessitate facto. Ratio: quia ubi est vera spiritualis generatio, est etiam spiritualis cognatio: sed etiam in privato & in necessitate collato baptismo datur vera spiritualis generatio: ergo etiam vera cognatio, *paternitas* nempe, *compaternitas*, & *filiatio spiritualis*: quapropter jus quoque Ecclesiasticum in *C. final. de consang. & affinit.* aliisque pluribus textibus semper indefinitè ac universaliter loquitur de vero baptismo, quin faciat ullam distinctionem inter baptismum solemnem & privatum, publicè vel in necessitate domi collatum; neque excipit ullum baptizantem, quicumque ille sit. Quare si quando Authores aliqui excipiunt maritum, qui in necessitate baptizat conjugis suæ vel utriusque communem sobolem, non

volunt per hoc dicere, quod is cognationem spirituales non contrahat, sed quòd non contrahat hujus cognationis impedimentum, hoc est: contracta spiritualis cognatio nullum ponit impedimentum ad petendum debitum conjugale juxta *C. ad limina. 30. q. 1.* Ità decidit Joannes VIII. Ratio est: quia (ut habet memoratus Pontifex) *inculpabile judicandum, quòd necessitas intulit.* Tum quia æquum non est, ut qui à culpa immunis fuit, suæque satisfecit obligationi baptizans prolem, ne æternum periret, hoc damnum sentiat, ut sibi interdicatorum petitio debiti, cum nemo jure suo debeat sine culpa privari, ut dicitur in *C. discretionem. de eo, qui cognovit consang. Sanchez. L. 7. de matrim. disp. 62. N. 12. § L. 9. disp. 26. N. 2. Perez, Dicastillo, Bonac. &c.*

Quantum ad cognationem legalem sciendum, quòd sit *vinculum civile, seu propinquitas personarum ex perfecta adoptione proveniens*; est autem *adoptio personæ extraneæ in filium aut in filiam legitima assumptio*, quæ fieri debet auctoritate publica seu Magistratûs. Hujus cognationis legalis tres sunt species, quæ matrimonium dirimunt. *Primò* in linea recta inter ipsum adoptantem & adoptatum, hujusque solos filios carnales descendentes usque

que ad quartum gradum; qui tamen non reperiuntur emancipati, sed sub potestate ipsius adoptati, quando fit adoptio. *Secundò* in linea collateralis inter ipsum adoptatum, & solos filios carnales adoptantis; qui pariter sunt in potestate adoptantis tempore adoptionis, & non ultrà. *Tertiò*: inter adoptatum & uxorem adoptantis; atque inter adoptantem & uxorem adoptati. Unde secunda & tertia species non extenduntur ultrà primum. Hinc inter adoptantem & parentes adoptati, similiter inter fratres adoptivos inter se, aut eorum filios nullum est impedimentum; ratio: quia nullum jus tale ponit; ergò &c.

CRIMEN.

Impedimentum dirimens matrimonii, quod dicitur *Crimen*, est scelerata conjunctio, quâ conjux, adhuc vivente sua comparte, cum alio vel alia

de matrimonio ineundo criminosè conspirat. *Pro cujus clariori notitia*

Sciendum: Crimen, quod impedimentum dirimens matrimonii constituit, esse potissimùm triplex: nempe *solum homicidium alterius conjugis: solum adulterium: & adulterium cum homicidio.*

Primum crimen, seu solum homicidium conjugis fit, quando v. g. Titius maritus Berthæ conspirat cum Claudia ad occidendam Bertham, ut eâ peremptâ contrahere possint. Crimen hoc, ut impedimentum dirimens matrimonii inducat, sequentes tres conditiones habeat, est necessè.

Prima conditio, ut mors realissimè, seu in effectu secuta sit. Ratio: quia in materia pœnali & odiosa, verba legis strictè & cum effectu accipienda sunt, pœnæq; intelliguntur imponi delicto completo & consumato. *C. relatum. de Cleric. non resid.* Hinc non sufficiunt sola voluntas, vel conatus mortis, consilium vel mandatum, si mors re ipsa causata non est; aut si solum ex incuria medici, chyrurgi, aut excessûs infirmi secuta sit.

Secunda conditio est, ut mors secuta sit ex prævia utriusque conspiratione, sive physicè, sive moraliter. Hinc si vir solus vel fœmina sola, sinè præscitu, consensûve alterius occidat, impedimentum nullum est. Neque tale affert ratihabitio seu mortis approbatio; hæc enim mortem supponit illatam.

Nec dicas: ratihabitio mandato comparatur; *Reg. 10. de R. I. in 6.* Atqui mandans occisionem, seu homicidium alterius

rius conjugis contrahit hoc impedimentum: ergo etiam rati habens. Resp. regulam juris intelligendam esse de iis, quæ solùm à voluntate rati habentis pendent, & quæ jure sic disponente pro mandato habentur. Uti contingit in rati habitione, qua violentam Clerici percussionem suo nomine, vel in sui gratiam factam quis ratam habet, etsi nullum ad hoc dederit mandatum: talis enim censuram, scilicet excommunicationem incurrit. *C. cum quis de sent. excom. in 6.*

Tertia conditio est, ut mors secuta sit animo & intentione contrahendi matrimonium cum complice delicti. Ratio: quia hoc impedimentum statutum est ab Ecclesia, ut vitentur cædes inter conjuges, quæ vitari possunt sublata spe contrahendi inter hujusmodi criminosè conspirantes: ergò deficiente fine contrahendi, deficit impedimentum. Hinc si occisio fiat ex odio, ultione, alióque, fini matrimonium contrahendi adverso, nullum est impedimentum.

Hoc advertas velim, quòd intentio contrahendi cum complice necessariò debeat exterius manifestari complici. Ratio: quia aliàs non erit conspiratio utriusque cum animo contrahendi. Dixi notanter *intentio* contrahendi, & non *promissio*. Ratio: quia

quia promissio nullo jure necessaria discernitur, sed quod sufficiat, ut complici indicetur sola intentio, seu voluntas sine actuali promissione, sive fide data de matrimonio ineundo; colligitur ex *C. super hoc. De eo, qui duxit in matrim.* Ex quibus pro hoc crimine

Collige primò, perinde esse, sive maritus in necem uxoris, sive uxor in necem mariti conspiraverit, modò factum sit cum intentione contrahendi matrimonium cum complice hujus delicti. Ratio: quia dispositum de uno correlativorum, de altero dispositum censetur. Ità Engl. Layman & cōmuniter.

Collige secundò nullum esse impedimentum, si Titius maritus occidat propriam uxorem, ut aliam quamcunque indeterminatam ducat. Ratio: quia persona indeterminata & incerta non potest esse particeps delicti; hoc enim requiritur ad inducendum hoc impedimentum, ut patet ex secunda conditione suprà. Ex quo

Collige tertio Titium maritum, si occidat uxorem, ut contrahat cum una ex sex vel septem, non posse ullam ducere ex his sex vel septem, si omnes aliquomodo occasionem dederint crimini vel mortem conjugis machinando, vel cum Ti-
tio

tio fuissent pollutæ adulteriô, ut de ter-
tio crimine dicetur. Hinc

Collige quartò Titium, si suafu Claudiæ occidat uxorem suam, ut dicat Donatillam sceleris infciam, posse validè cum utraque contrahere, si cum neutra mæchatus sit. Ratio: quia Donatilla est innocens, ut supponitur; tum occisio suafu Claudiæ non est facta cum animo contrahendi matrimonium cum Claudia; quod tamen requirit tertia ad hoc crimen requisita conditio, ut impedimentum hoc dirimens inducat.

Secundum Crimen, seu solum *Adulterium* fit, quando v. g. Titius, vivente Bertha sua legitima conjuge, adulteratur cum Claudia, sibique fidem dant de matrimonio post mortem conjugis contrahendo.

Crimen hoc, ut impedimentum dirimens matrimonii inducat, sequentes tres condiciones habeat, est necessè.

Conditio prima est, ut sit adulterium *verum & formale*. *Verum*, hoc est, copula perfecta, seu quantum est de se apta ad generationem. *Formale*, hoc est: status conjugalis debet utrique parti esse cognitus. Prætereà ut fiat comixtio per copulam carnalem cum viro vel muliere, valido ac legitimo matrimonio junctis, sive id ra-
tum

tum tantummodò sit , sive infuper consummatum.

Conditio secunda est , ut adsit promissio matrimonii cum eo , cum quo verum & formale commissum est adulterium, ità quidem , ut promissio & adulterium fiant eodem vivente conjuge. Unde si promissio facta est sub priori matrimonio, adulterium verò sub posteriori v. g. *Bertha* vivente *Titio* marito suo , promisit *Cajo* matrimonium. Tandem mortuo *Titio* , *Bertha* nubit *Joanni*, quo vivente committit adulterium cum *Cajo*; mortuo deinde *Joanne* inter *Bertham* & *Cajum* nullum erit impedimentum. Ratio : quia promissio & adulterium debent habere connexionem inter se , ut apertè requiritur *C. 6. § ult. De eo, qui duxit in matrim.* atqui in dato casu non habent connexionem inter se, cum non existant simul, hoc est: sub eodem matrimonio ; ergo in dicto casu nullum est impedimentum. Idem dic, si durante eodem matrimonio facta promissio revocetur priùs, quàm sequatur adulterium , licèt deinceps absque nova promissione carnaliter inter se misceantur. Ratio : quia sic non concurrit adulterium cum promissione ; nam fides antea data, seu promissio soluta est , & extincta per revocationem antè secutam copulam; se-
cùs

cùs dicendum foret, si, secuta promissione & copula, tunc primùm resilire velint à facta promissione; aut, si promissio facta sit post adulterium, quamvis revocetur ante mortem conjugis. Ratio: quia hoc impedimentum incurritur hoc ipso, quòd adulterium, & promissio concurrant: atqui in dictis casibus concurrunt: ergo, &c. Unde sic criminosi nequeunt contrahere inter se absque Summi Pontificis dispensatione.

Notandum verò, in adulterio cum promissione non esse opus, ut unum fiat intuitu alterius, per modum pacti conditionati v. g. dicendo: *promitto, ducam te, mortuo meo conjugē. vel tuo, si feceris potestatem corporis.* Nec enim hoc uspiam requiritur, sed sufficit cum adulterio factam esse promissionem matrimonii, estque perinde, sive promissio facta sit ante secutam copulam, sive post, sive eodem tempore, sive diverso, durante tamen eodem matrimonio, ut clarum est ex *C. ult. De eo, qui duxit* &c.

Conditio tertia est, ut promissio sit vera, & seria, seu ex animo facta. Ratio: quia jus requirit promissionem *C. significasti. De eo, qui duxit* &c. atqui promissio vera & seria seu ex animo facta, est promissio: ergò hanc jus requirit; *subsumo*: atqui fi-
cta

ctā promissio non est vera & seria, seu ex animo facta: ergo ficta promissio non est promissio, nisi solo nomine, ut ait *Bonac. de impedimentis matrimonii*, q. 3. puncto, 6. *propof. 3. N. 8. in fine*. Tum quia sumus in materia odiosa: ergò non extendenda (ad fictam) sed potius restringenda (ad promissionem veram), tum quia nullum mendacium est promissio simpliciter: sed omnis ficta promissio est mendacium: ergo nulla ficta promissio est promissio simpliciter: atqui jura præcitata requirunt promissionem simpliciter, seu sinè addito: ergò.

Nec audiendus est *P. Engl in lib. 4. decret. super tit. 7. de eo, qui duxit in matrim. quam polluit per adult. in resp. 3. ad quæsitum 7.* (cum quo *Sanch. Palav. Conink. & alii*) promissionem fictam sufficere, modò altera pars non advertat fictionem; hac ratione: quia tunc periculum captandæ mortis, saltem ex parte acceptantis æquè subest, ac in promissione vera; jus enim (inquit) statuit hoc impedimentum, ne scilicet ob promissionem matrimonii contrahendi inter adulteros captetur occasio machinandi mortem alterius conjugis. Ast (salvo tantorum Doctorum honore) sic contra progredior: hoc impedimentum non incurritur in casu adulterii im-

perfe-

perfecti : ergo neque in casu fictæ promissionis. Consequentia probatur : sicut in casu promissionis fictæ (secundùm præcitos DD.) subest periculum captandæ mortis alterius conjugis innocentis , ità in adulterio imperfecto : atqui hoc impedimentum (ex ore loquor citatorum) non extenditur ad casum adulterii imperfecti : ergò neque ad promissionem fictam : ex subsequo ; sicut requiritur adulterium verum, plenum, & perfectum , ità promissio vera, plena, & perfecta. Tum quia, qui fictè seu oretenus tantùm profitetur hæresim , fide vera in animo retenta , non incurrit pœnas taxatas ab Ecclesia contra hæreticos ; quia similis revera non est hæreticus simpliciter, sed cum addito : ergò etiam fictè promittens non incurrit hoc impedimentum, quia talis revera non est promissor. Lege Patronos meos in hoc casu *Hurtadum, Rebell. Henriq. Dianam. Perez, Dicastillo,* & invenies, quod assero.

Accedit, quòd promissio debeat esse expressa verbis vel aliis signis exterioribus, alterique parti sufficienter manifestata, & ab ea acceptata vel expressè, vel tacitè. Ratio primi est : quia omnis promissio homini facta debet ad hominem dirigi, & ab eo intelligi : atqui promissio solùm interna non potest ad hominem dirigi, & ab

eo intelligi: ergò promissio solùm interna non est promissio homini facta: ergò debet esse expressa verbis, vel aliis signis exterioribus &c. Ratio secundi est; quia ex dictis ad hoc impedimentum requiritur promissio vera: ergò obligatoria, cùm promissio vera non sit, nisi obliget; obligare autem non potest, nisi acceptetur, potest enim revocari tanquam adhuc in fieri, & pendens à libera voluntate promittentis; qui nullam alteri injuriam facit mutando voluntatem, siquidem acceptatio tradit jus in promittentem.

Dixi notanter *expressè*, vel *tacitè*. De acceptatione tacita seu ex taciturnitate negant *Sanch. Palao, Dicastillo, Bonac. Engl &c.* ducti ratione; quia jura non solent actui merè interno pœnam statuere: cogitationis pœnam (supple in foro externo) nemo patitur *C. cogitationis. 14. de pœnit. dist. 1.* ergò &c. Tum quia tacens in odiosis non videtur consentire: atqui hoc matrimonium est odiosum; quia acceptans inhabilis redditur ad contrahendum, & pœnis Ecclesiæ subjicitur: ergo &c. Verùm

Oppositum est tenendum: Ratio mea fit responsio ad allatas rationes: unde ad primam dico; concedendo pœnam actui merè interno non statui; atqui talis taciturnitas non est merè interna ex præsumptione

ptione juris præsumptis tacentem in favorabilibus consentire ; ut habet *regula* 43. *de reg. jur. in 6.* uti tale matrimonium favorabile est saltem in judicio & apprehensione taliter promittentium , etsi re ipsa favorabile non sit ; cum enim adulteri se mutuò ament , censentur expectare mutuum matrimonium ; unus enim creditur alteri istud promittere tanquam rem favorabilem. Per quod habetur responsio ad secundam, Subscriberem me (fateor) sententiæ oppositæ , si ex circumstantiis colligeretur istud silentium potius esse contemptum , quàm promissionis acceptationem , ipsosque adulteros se invicem amare non ad futurum matrimonium , sed solum ad Venerem pro tempore præsentis ; fieri enim potest , quòd famina valdè libidinosa hoc uno contenta sit , ut voluptati indulgeat , quæ de cætero abhorret matrimonium contrahere cum tali viro adultero. Et hoc , si ita ex circumstantiis colligeretur , staret veritas opinionis contrariæ. Quemadmodum autem multi , sicut modò vidimus , promissionis expressam acceptationem exigunt , ita sunt aliqui ex Authoribus , qui in promissione futuri matrimonii post mortem conjugis ineundi requirunt insuper , ut sit promissio mutua , docentes:

ad

ad hoc, ut oriatur impedimentum, non fati esse, quòd adulter promiserit fæminæ matrimonium, cum qua adulteratus est, eamque promissionem illà expressè, vel juxta nos saltem tacitè acceptaverit, sed opus esse, ut ipsa quoque reciprocè promittat, seque vicissim viro obliget. Ità tenet *Henriq. Hugolin. Pirhing.* Ratio eorum est: quia cùm jura ad hoc impedimentum exigant vel matrimonium de præsentì, vel saltem fidem datam de conjugio futuro, sufficienter indicant, necessarium esse, ut illud matrimonium celebretur eo modo, quo aliàs esset celebrandum, & in promissione futuri matrimonii ea fides detur, quæ sufficit, & requiritur ad constituenda sponsalia: sed utraque desponsatio tam de præsentì, quàm de futuro fieri debet reciprocè: ergò hìc quoque necessè est, ut ità fiat; consequenter, ut fiat non solùm promissio, sed etiam repromissio. Verùm hìc quoque rursùs

Contrarium tenendum est cum *Sanch. Dicastill. Gobat. Perez, Hurtado, Tamb. Engl. Conninck. Basil. Pont.* & cõmuni aliorum. Cùm nullo jure ostendi possit, in promissione matrimonii post mortem conjugis contrahendi eadem opus esse promissione, qualis adesse debet in sponsalibus; namque

namquè hæc ex essentia sua dicunt promissionem mutuam, ut constat ex definitione *L. 1. ff. de sponsal. vocantur futurarum nuptiarum repromissio, & C. Nostrates, 30. q. 6. mutua nuptiarum promissio.* At verò hic jura nullam penitus mentionem faciunt repromissionis, ut patet ex *C. significasti. De eo, qui duxit &c.* Ubi dicitur: *nisi alter ea (scilicet uxore) vivente fidem dederit de matrimonio contrahendo.* Ecce! *ly alter* solùm indicat promissionem unius. Et ratio clara est; quia ad hoc impedimentum inducendum æquiparantur machinatio mortis conjugis, & futuri matrimonii promissio: atqui machinatio sufficit ex parte unius, quando adest adulterium, ut dicitur in tertio crimine: ergò etiam promissio. Fundatur hæc ratio & paritas in textu *C. significasti. De eo, qui duxit:* ubi dicitur: *nisi alter eorum in mortem uxoris defunctæ fuerit machinatus, vel ea vivente fidem dederit de matrimonio contrahendo.* Ex quibus pro hoc crimine

Collige primò, solum adulterium sine promissione non sufficere; clarum est, sed nec solam promissionem. Ratio: quia impedimentã matrimonii sunt odiosa; consequenter restringenda, ultrà casus in jure expressos minimè extendenda, quamvis talis promissio possit inducere votum

E

captan-

captandæ mortis. Præterquam, quòd hæc promissio sit graviter peccaminosa; ex se nec est obligatoria, quia constante matrimonio de alio pacisci turpe pactum reputatur.

Collige secundò, ut solum adulterium inducat tale impedimentum, debere adesse promissionem, quæ habeat determinatam obligationem. Unde Titius conjugatus, qui solitus rem habere cum Bertha, una vice sic eam est allocutus: *Si moreretur mea uxor, te in uxorem ducerem*: potest uxore decedente ducere Bertham. Ratio est: quia locutio illa non fuit promissio, sed velleitas ac simplex ostensio animi, & expressio amoris: Canones autem loquuntur expressè de promissione, adeoque cum simus in odiosis, extendi non debent ad simplicis animi & amoris ostensionem. Similiter, non incurrit impedimentum, si dicat: *si voluero, te ducam*: quia promissio non est, quæ ad propriam voluntatem refertur. Item non sufficit, si adulter dicat: *nisi essem uxoratus, te ducerem*; quia talia verba solum intentionem & propositum important.

Collige tertio, promissionem debere esse absolutam: excepta conditione mortis scilicet: *te ducam, si moriatur uxor mea*. Nihilominus sufficere promissionem hypotheti-

theticam, ait P. Laymann in casu, quo conditio purificata fuerit ante mortem conjugis: quia promissio hypothetica nequit ante impletam conditionem vocari promissio, nec dat occasionem machinandi mortem.

Tertium Crimen, quod est gravissimum, nimirum *Adulterium cum homicidio*, fit, quando v. gr. Titius occidit propriam conjugem, vel maritum adulteræ, ut cum superstite adultera contrahat matrimonium; vel dum adultera occidit proprium maritum vel uxorem adulteri, ut superstiti adultero nubere possit. Crimen hoc, ut impedimentum dirimens inducat, tres sequentes conditiones habere debet.

Conditio prima est, ut mors sit secuta in effectu, vî machinationis. Patet jam ex dictis de solo homicidio.

Conditio secunda est, ut mors sit causata animo, & intentione contrahendi cum complice adultero: ubi benè nota, hinc sufficere, si una tantum pars intendat; nec opus est, ut manifestetur alteri. Ratio est: quia, ut hoc crimen inducat impedimentum, non est opus conspiratione utriusque partis in mortem conjugis, sicut in crimine primo, scilicet solius homicidii requiritur; sed sufficit, ut una tantum pars occidat, sive physicè, sive moraliter.

Conditio tertia est, ut adulterium verum & formale præcedat mortem actualem conjugis ; quia jura requirunt homicidium cum adulterio ; post mortem verò conjugis jam adulterium non est. Ex quibus venit resolvendus sequens & frequens

C A S U S.

T*itius pertesus vetulae & rixosae uxoris suae Tonitruariae, ut consensum in copulam à Sabina ancilla impetraret, pollicitus est huic nuptias post mortem legitimae conjugis suae, nescius hoc esse impedimentum. Ad hanc promissionem Sabina quidem nihil repromisit, quo se vicissim obligaret, voluntati tamen Titii cessit, & adulterium cum eo perpetravit. Nunc mortua uxore res in eo est, ut matrimonium hi duo contrahant, & num validè contrahere possint finè dispensatione ; & resolvendo*

Dico, Titium non posse validè contrahere matrimonium cum Sabina. Ratio ; quia habetur impedimentum criminis, ad quod contrahendum non requiritur repromissio, ut patet ex dictis de crimine secundo, scilicet homicidio cum promissione. Nec eisdem patrocinari valet, quòd Titius ignoraverit, adulterium cum promissione futuri matrimonii esse impedimentum dirimens ; quia pro indubitato

tenen-

tenendum, eum, qui adulterium comisit cum promissione matrimonii, aut alio quovis modo deliquit, quo diximus induci impedimentum criminis, illud incurere, atque ideò invalidè contrahere cum complice matrimonium, quamvis nesciverit tali delicto annexum esse impedimentum. Ità *Moja, Gobat, Dian. Sporer. Engl, Wex. Wiestner, &c.* Ratio: tum quia nec SS. Canones, dum loquuntur de impedimento criminis toto tit. *De eo, qui duxit &c.* nec interpretes ejus tituli, aut alii Authores ullam mentionem faciunt, quòd ad incurrendum impedimentum criminis ullo modo opus sit habere notitiam ejus impedimenti, sed solùm enumerat alias conditiones, quas suprà exposuimus: ergò &c. Tum quia; alia omnia impedimenta matrimonii contrahuntur, & obfunt illius valori, etiamsi eorum notitia non habeatur, ut passim videre est apud omnes. Ergò idem dicendum de impedimento criminis, cùm neque ex jure, nec ratione, neque autoritate sufficienter ostendi possit circa hoc aliqua exceptio. Tum quia impedimentum affinitatis contrahitur ex copula illicita, quamvis ignoretur, tali copulæ annexum esse impedimentum dirimens, cujus contrarium nemo audet dicere: ergò etiam in

nostro casu contrahi debet ab ignorante
 tale impedimentum. Tum quia; hoc con-
 stat ex sensu com̄uni & praxi usitata in
 curiis Ecclesiasticis tum Romæ, tum alibi,
 ut notant *Moja*, & *Gobat*. Tum tandem,
 quia hoc impedimentum non est statutum
 ab Ecclesia unicè & principaliter in pœ-
 nam delicti, sed ob alias causas, & qui-
 dem præcipuè ideò, ut homines abster-
 reantur, ne spe matrimonii ejusmodi cri-
 mina com̄ittant: quanquam igitur istud
 impedimentum præsupponat delictum
 formale v. gr. adulterii, aut uxoricidii cer-
 tis qualitatibus affecti, non tamen unicè
 ac principaliter est institutum ad punien-
 dum delictum, sed ob prædictos fines;
 nempe, ad præcavenda pericula captandæ
 mortis innocentis conjugis, ad præca-
 vanda adulteria &c. Est ergò primariò ac
 principaliter (ut alia impedimenta matri-
 monii) inhabilitas quædam ad contrahen-
 dum, ut homines hac ratione deterriti à
 dictis sceleribus abstineant, fidésque tha-
 lami illæsa conservetur, & nullæ paren-
 tur insidiæ; cujusmodi crimina, qui com-
 mittunt, & quidem ex intentione con-
 jugii, indigni sunt, ut finem intentum
 consequantur, meritòque redduntur in-
 habiles ad contrahendum cum complice.
 Vides igitur finem primarium longè alium
 esse,

esse, quàm ut per hoc impedimentum delicta puniantur ; atque ità, licèt impedimentum criminis etiam pœna sit , hæc tamen partialiter tantùm intenditur , & secundariò. Ex quibus benè perpensis facilis erit responsio ad fundamenta adversariæ sententiæ, quæ paucos hodie habet Patronos. Igitur *adversæ opinionis*

Primum fundamentum est : impedimentum criminis statutum est ab Ecclesia in pœnam delicti commissi ; atqui pœna non incurritur ab illo , qui eam ignorat , ùt habetur in *C. de Constitut. in 6. ut animarum periculis obvietur , sententiis per statuta quorumcunque ordinariorum Prælati ligari nolumus ignorantes* &c. Ubi, ne videatur hoc intelligi de solis constitutionibus Episcopi , expressè addit : *Idem est de quacunque alia constitutione* : ergò impedimentum criminis non incurritur ab eo , qui ignorabat tale impedimentum , quando crimen patravit , v. gr. adulterium cum promissione futuri matrimonii.

Resp. neg. maj. vel claritatis gratiâ dist. statutum est ab Ecclesia in pœnam delicti unicè & principaliter , quasi alius finis magis principalis non adesset N. partialiter tantùm & secundariò, *transseat*. Quia impedimentum hoc , ùt mox suprà dictum , primariò habet , ut inhabilitatem

inducat ad matrimonium, ut homines hac ratione absterreantur ab enumeratis criminibus, dum vident, si ista patriverint, nullum fore eorum matrimonium. Potest verò utique Ecclesia, & solet contractum matrimonialem habere pro nullo, si fiat in certis circumstantiis ab ea interdictis, potestque etiam inhabilitare homines ad ità contrahendum: sic enim matrimonium, quod clandestinè contrahitur, nullum est post Tridentinum Concilium, & quisque factus est inhabilis ad ità contrahendum, ut evitentur plurimæ deceptiones, illiciti concubinatus sub specie matrimonii, & injustæ conjugum separationes. Nec aliter, ubi affinitas vel consanguinitas intercedit, ut consulatur reverentiæ sanguinis, inhabilitas datur inter personas, ut fiant conjuges, in itumque ab ipsis conjugium irritum, ac nullum est, etiamsi impedimentum nesciverint: ergò hìc quoque potest Ecclesia matrimonium irritare, quando præcessit uxoricidium, vel adulterium cum promissione conjugii, eosque, qui ista crimina comiserint, reddere simpliciter inhabiles ad contrahendum inter se, utpotè indignos, ut copulentur per matrimonium, qui istum finem per tanta scelera conati sunt,

Neque

Neque dicas, disparitatem esse inter impedimentum affinitatis & criminis; cum ibi detur præcisè inhabilitas, hìc autem ipsa inhabilitas se habet per modum pœnæ propter delictum commissum; nam repeto, quæ dicta sunt, quòd inhabilitas sit simul pœna, hoc esse secundarium; finis enim primarius hujus impedimenti est, reddere inhabiles supposito isto crimine, ut sic ab eo homines absterreantur, & matrimoniis, conjugumquè incolumitati consulatur; istæ autem duntaxat pœnæ non incurruntur ab ignorantibus, quæ vel unicè vel certò principaliter pœnæ sunt; at, quæ ex alio fine primario inducunt inhabilitatem, ab iis nulla excusat ignorantia. *Opinionis adversæ*

Secundum fundamentum est: Pœna excommunicationis & aliarum censurarum non incurritur à delinquentibus v. gr. à legentibus libros hæreticos, aut percutientibus Clericum, nisi ista patranes habuerint notitiam, quòd iis sceleribus annexa sit excommunicatio, vel alia censura tanquam pœna Ecclesiastica: Idem est de irregularitate ex delicto v. gr. homicidio, vel mutilatione, celebratione in excommunicatione &c. per quam inducitur quædam inhabilitas ad suscipiendos Ordines, & ad utendum susceptis; quia tamen hæ, aliæque similes irregularitates, quæ ex delicto

licto oriuntur, statuta sunt in poenam, non incurruntur ab ignorantibus eas annexas esse tali delicto, puta homicidio, quamvis alia irregularitates, quæ ex delicto non sunt, sed ex defectu etiam ab ignorante contrahantur, ut defendunt Sanchez *L. 9. de matrimon. disp. 32. N. 17.* Mendo. Portel &c.

Resp. Latam esse disparitatem inter impedimentum criminis, & excommunicationem, aliasque censuras; nam istæ, ut incurrantur, exigunt contumaciam & contemptum potestatis Ecclesiasticæ, sub ipsarum comminatione aliquid prohibentis, vel præcipientis; nec incurruntur sine prævia monitione, & earundem comminatione, quæ quando sunt lata sententiæ, saltem à jure facta est: cum autem nequeat contemptor dici, aut contumax, ac inobediens in legem Ecclesiæ censuram minitantis, qui eam ignorat, ut colligitur ex *L. si ignorans. 50.* ubi dicitur: *non enim contemnit disciplinam, qui ignoravit.* Mirum non est, quod excommunicatio, aliæque censuræ infligantur primariò, ut poenæ contumaciæ, contemptûs, & inobedienciæ, licet sint secundariò medicinæ, in quantum Ecclesia per eas intendit homines à sceleribus abstertere. Aliter se res habet in impedimentis criminis, quæ ex primario fine non sunt poenæ. De

De irregularitate, quod additur, non imēritò negari potest; nam docet cōmūnior, apud Palao *disp. 6. de censur. pu. 6. N. 2.* eam incurri etiam ab ignorante non solūm, quando ex defectu, verūm etiam quando est ex delicto; cūm ea non contrahatur propter contumaciam, sed propter turpitudinem seu maculam culpæ, quā criminofus secundūm Ecclesiæ Canones inhabiles redditur ad altaris ministerium; quia valdè indecens est, ut offerat sanguinem Christi is, qui v. gr. per homicidium fudit humanum sanguinem, ad quam indecentiam prorsūm per accidens est, quòd homicida sciat, vel ignoret irregularitatem. Sed

Transmittamus antecedens, quod probabiliter admitti potest teste cit. Palao cum pluribus, quos allegat; adhuc tamen dico, esse disparitatem: quia in hac secunda sententia idè irregularitas ex delicto ab ignorante non incurritur, quia se habet ut pura pœna, vel saltem, ut talis principaliter, per quod distinguitur irregularitas ex delicto ab aliis irregularitatibus ex defectu etiam inculpabili, quæ ignorantes quoque afficiunt: at verò impedimentum criminis principaliter non est pœna, sed specialis inhabilitas resultans ex actu peccaminoso, con-

veniens

veniens cum ea inhabilitate, quæ est in aliis impedimentis matrimonii, quæ, five sciantur, five ignorentur, æqualiter incurruntur. *Adversæ sententiæ*

Fundamentum tertium, si maritus carnaliter cognoscat consanguineam uxoris suæ, sed nesciat, quòd jure Ecclesiastico tali incestui inter primum & secundum gradum post Concilium Tridentinum annexa sit pœna, vî cujus maritus nequeat amplius ab uxore licitè petere debitum conjugale juxta probabilem sententiam, quam habet Palao *tract. 2. disput. 1. pu. 17. N. 8.* Sporer *L. C. de matrim. N. 48.* Diana *par. 11. tract. 5. resol. 38.* & alii ab his citati hanc pœnam à se ignoratam non incurrit: ergò similiter non incurret impedimentum criminis, qui ignorabat id esse annexum v. gr. adulterio à se commissò cum addita promissione matrimonii.

Ad hoc respondent plurimi, qui fortè probabilius maritum, quando is consanguineam uxoris suæ carnaliter cognovit, non excusant à privatione debiti, et si nesciverit, annexum hoc esse crimini incestus. Sed rursùs *admitto antecedens*, & *nego consequentiam*, & dico, hanc debiti privationem vel puram, vel saltem principaliter esse pœnam, proinde ab ignorante

rante non incurritur : e contra impedimentum , quod oritur ex adulterio , vel machinatione mortis in conjugem principaliter est specialis inhabilitas ob præsuppositum crimen à jure Ecclesiastico statuta , ad quam incurrendam , sicut in aliis impedimentis , ipsius notitia non requiritur . Atque ità patet resolutio casûs positi per hoc , quòd ignoraverit Titius , adulterium , quod cum *Sabina* comisit cum promissione futuri matrimonii inducere impedimentum dirimens , eundem nullo modo excusari posse , sed adesse omnimodam inhabilitatem , propter quam validè contrahere invicem nequeunt .

CULTUS DISPARITAS.

mpedimentum dirimens matrimonii , quod dicitur *Cultus Disparitas* , est inhabilitas personarum in ordine ad validè contrahendum matrimonium orta ex fidei seu religionis diversitate , quæ datur inter fidelem seu baptizatum , & infidelem , seu non baptizatum : unde si Christianus ducat Judæam , Mahometanam , vel Paganam ; aut è converso : fœmina Christiana nubat Judæo , Mahometano ,

tano , vel gentili , matrimonium taliter contrahentium nullum est : ità unanimis omnium DD. consensus ; & meritò , tum ob periculum perversionis in fide , cui se exponunt baptizati hujusmodi matrimonium contrahentes. Tum propter damnum prolis , ad cujus bonam & rectam educationem in obsequium DEI matrimonium ordinatur ; siquidem difficulter possunt filii vel patris vel matris infideles in vera fide instrui , & educari. *Pro quo*

Sciendum , matrimonium baptizati seu fidelis contractum cum infideli , seu non baptizato invalidum esse solo jure Ecclesiastico consuetudinario. Ratio est : quia cultus disparitas non dirimit matrimonium jure naturæ , aut divino : ergò solo jure Ecclesiastico. Antec. prob. quoad primam partem. Ratio naturalis nullatenus dicitur fidei disparitatem repugnare substantiæ matrimonii , aut absolutè ejus fini , cum pro educandis prolibus conveniri possit de præcautionibus observandis ; unde varii fideles in veteri testamento , sicut & in novo , imò amici Dei singulares contraxerunt cum infidelibus , ut in veteri *Jacob* cum filiabus *Laban* idololatræ : *Joseph* cum *Ægyptia* : *Moyse* cum *Æthiopi* : *Esther* cum *Assuero* : Et in novo *SS. Cecilia* , *Clothildis* , & *Monica* cum viris non
dum

dum baptizatis; quod sanè non fecissent, si hoc repugnâisset juri naturæ.

Antec. principale prob. quoad secundam partem : quia etsi fortè in lege veteri impedirentur lege divina positiva Judæi cum gentilibus nubere seclusa dispensatione, juxta illud Deut. 7. v. 3. *Neque sociabitis cum eis conjugia* : quod non videtur de solis mulieribus Chananæis intellectum, cum *Esdras Lib. 1. C. 10.* Judæos à captivitate liberatos compulerit ad repudia uxorum alienigenarum, quæ tamen non erant Chananææ, videtur tamen in lege Evangelica prohibitionem illam tanquam judiciariam non ampliùs subsistere; aliàs nunquam ei contravenissent prædictæ sanctissimæ Mulieres. Et ideò quando Apostolus 2. *Corinth. 6. ait* : *Nolite jugum ducere cum infidelibus*; ostendit quidem matrimonium illud esse jure divino prohibitum, ubi subest periculum subversionis, quod credibile est non fuisse respectu præfatarum Sanctarum, non tamen invalidum. Quo sensu intelligendi sunt Tertullianus & Augustinus : primus quidem dum *Lib. 2. ad uxorem. Cap. 3. Gentilium matrimonia subeuntes, stupri reos esse constat*; quia non loquitur de stupro corporis, sed mentis exponendo se periculo fidei abnegandæ. Secundus verò *Lib.*
de

de adult. conjug. C. 21. hoc est ergò Domini præceptum (inquit) tam in veteri, quàm in novo testamento, ut non nisi unius religionis & fidei conjugia sibi maneant copulata: quia agit de copulatione per charitatem: ubi enim disjungit fides, quomodo conjungere potest charitas?

Igitur cultûs Disparitas dirimit matrimonium solo jure Ecclasiastico, quod cùm nullibi reperiatur scriptum, dicendum est esse consuetudinarium usu Ecclesiæ longævo approbatum.

Accedit pro praxi, quò si ex conjugibus infidelibus unus convertatur ad fidem, altero in sua infidelitate remanente, remaneat matrimonium, si conjux infidelis velit cum fidei cohabitare sinè injuria Creatoris. Si verò conjux infidelis recedat physicè, videlicet, si non velit cum fidei cohabitare, vel si recedat moraliter, videlicet, si velit habitare, sed non sinè injuria Creatoris, quatenus coram conjuge fidei Christum & fidem blasphemat, eam tentat à fide divertere, vel prolem futuram fidelem non vult &c. tunc matrimonium, etiamsi consummatum fuerit, dissolvitur quoad vinculum, ità ut conjux fidei possit ad aliud matrimonium cum Christiano transire, ante omnem sententiam ex lege Christi in privilegium fidei

dei promulgata à D. Paulo 1. *Corinth. 6.* quòd si infidelis discedit, discedat: non enim servituti (hoc est ligamini conjugali) subiectus est frater aut soror in hujusmodi. Ex hoc porrò, quòd irritum sit matrimonium inter fidelem & infidelem, adeò ut extendatur etiam ad Catechumenos, enascitur dubium, an jure positivo Ecclesiastico eodem modo invalidum sit conjugium, dum mulier Catholica nubit hæretico vel Apostatæ, & econtrà? Pro cuius solutione sit resolvendus sequens

CASUS.

Cristina Catholica nupsit Hilduino, quem Catholicum esse crediderat, qualem se ipse dicebat, & per biennium, quo vixit in urbe Catholica, tam aptè simulaverat, ut nemo unquam de eo dubitaverit. Nunc verò, cùm mutaverit domicilium, sedemque fixerit cum sua conjuge in loco, ubi mixta religio est, palàm se profitetur Lutheranum, qualis semper fuerat, templumque & synaxin Lutheranorum frequentat, quod dum videt Christina, dolosè deceptam se esse conqueritur, nec persuaderi jam potest, ut porrò cohabitaret viro hæretico: imò quia audivit, conjugium cum infideli contractum esse irritum, hujus opinionis est, ob nullitatem matrimonii, quod cum hæretico contraxerat, posse se, Hilduinò

F

reli-

relictō, alteri Catholico nubere. Jam quæstio est, an hæresis sit ea in cultu disparitas, quæ sit sufficiens ad inducendum impedimentum dirimens. Et resolvendo

Dico, validum esse conjugium contractum inter mulierem Catholicam, & virum hæreticum, vel Apostatam, & è converso: inter virum Catholicum & mulierem hæreticam. Ratio: tum, quia nullo jure reperitur statutum esse pro hoc casu impedimentum dirimens; imò contrarium videtur supponere Bonifacius VIII. *in C. decrevit. De hæretic. in 6.* ubi jubet in pœnam delicti confiscari dotem uxorum Catholicarum, quæ scientes nupsêre hæreticis, nulla penitùs facta mentione, quòd insuper debeant seperari, & earundem conjugia irrita sint. Accedit glossa *in C. non oportet. 28. q. 1. V. hæretici.* id ipsum apertissimè docens his verbis: *Hæreticus non potest contrahere matrimonium cum Christiana*, dicit tamen Hugo, *quòd si contrahit, tenet matrimonium, sicut si contraheret cum excommunicato.* Tum quia Clemens VIII. in Constitutione 42. quæ incipit: *Cum sicut &c.* edita anno 1596. præcipit Italis extra Italiam comorantibus, *ut abstineant à matrimoniis cum hæreticis.* Rursùm verò nihil addit de irritatione ipsorum conjugiorum. Tum quia Urbanus VIII. die 14. Martii

Martii 1630. in congregatione S. Officii, coram sanctitate sua habita decrevit, quoad matrimonia jam inita tolerari posse, mulieres hæreticas, quæ maritos habent Catholicos, cohabitare arbitrio ordinariorum, quamdiu fuerit aliqua spes conversionis & nullum subversionis periculum, ità tamen, ut proles Catholicè educetur. Ubi iterum supponit Pontifex, valida esse hæc matrimonia, aliàs tolerari non possent. Tum denique, quia sic censuit S. Congregatio de propaganda fide. Anno 1538. in terris hæreticorum, ubi hæreses impunè grassantur, maximè si ibi Catholicæ fidei liber cultus non permittitur, matrimonia cum ipsis hæreticis per exhortationes potius, quàm per censuras prohibendæ.

Ex quibus vides neque ex jure positivo nec consuetudinario ostendi, conjugium cum persona hæretica initalum esse invalidum; ergò *Christina* nostra frustrà attentavit transire ad secundas nuptias cum alio viro Catholico, relicto marito hæretico, malè sibi persuadens, adesse impedimentum dirimens, propter Cultûs disparitatem.

Cæterùm hæc matrimonia, quæ contrahunt Catholici cum hæreticis, etsi valida sint, fuerunt tamen jam olim in Ecclesia illicita, ut manifestè colligitur ex C. decrevit, suprâ cit. de Hæreticis in 6. ubi

sic contrahentibus pœna decernitur, illaque etiam hodie graviter esse prohibita constans est & communis doctrina Catholicorum, ut videre est apud Layman, *L. 5. tr. 10. p. 4. C. 14. N. 2.* Gobat. *tr. 9. N. 216.* Tanner. Engl, Perez, Dicastill, Sporer, & alios passim, ac proinde peccant per se loquendo mortaliter Catholici, qui ducunt A catholicos, & præsertim puellæ Catholicæ nubentes viro hæretico; quia hæ fragiliores sunt, & facilius in Apostasiam pertrahuntur; in locis tamen Catholicis, ubi permixta cohabitatio est cum hæreticis, ut in Germania, Gallia, Polonia ex recepta & tolerata consuetudine non esse illicitum personæ Catholicæ etiam absque dispensatione contrahere matrimonium cum hæretico affirmant Sanchez, Azor, Perez, &c. cum addito: si ibi id fiat *ex consuetudine scita & tolerata à Romano Pontifice*, & absit periculum perversionis, ac malæ educationis prolium, quia talia conjugia ineuntur instar aliorum contractuum in iis locis cum hæreticis ob amicitia leges ad pacem comunem, & Republicæ tranquillitatem conservandam. Nihilominus putat Conninck *disp. 31. dub. 3. N. 45.* rarò hoc tutum esse in praxi, eademque consuetudini resistunt, & eam etiam pro Germania licitam, non agnoscunt

fcunt Gobat, Tannerus, Sporrer, Authores Germani, nisi seclusis omnibus hisce malis & periculis, quæ ordinariè timeri debent, alia insuper gravis quædam & iusta causa hoc agendi adsit v. gr. spes sopiendi magnas discordias, convertendi conjugem ad fidem &c.

Porro, indubitatum est omnibus citatis Authoribus, nempe nefaria prorsus, impia, illicita, atque etiam irrita esse pacta, quæ in istis conjugis quandoquæ ineuntur, ut è liberis inde nascituris alii Catholicæ fidei, alii verò hæresi adhæreant: puta masculi patrem fidelem, fœmellæ autem matrem hæreticam sequantur; quod juri divino & Ecclesiastico repugnat; Ecclesia enim constituit, ut ex alterutro parente Catholico suscepta proles in Catholicæ Religionis dogmate erudiatur. *C. ex litteris. de convers. infidel. C. Judei. 28. q. 1.* Cum jure autem divino pugnant hæc pacta; quia ex hujus præscripto parvulis usu rationis carentibus cura parentum ministrare & præbere debet remedia ad salutem necessaria: ergò filii parvuli instituendi sunt in ea fide ac religione, quæ vera est, & ad salutem necessaria, nempe in fide Catholica, ut in ea salvi fieri queant, utpote extra quam salus esse non potest.

VIS seu METUS.

Impedimentum dirimens matrimonii, quod dicitur *Vis* seu *Metus*, est consensus metu gravi injustè incusso extortus in ordine ad contrahendum matrimonium. *Pro clariori notitia bujus impedimenti*

Sciendum : *Metum* (supposita ejus definitione data ab Ulpiano *L. 1. ff. quod metus causâ.* quòd sit instantis periculi, vel futuri mali mentis trepidatio) alium esse *gravem*, alium *levem*, alium *justum*, alium *injustum*, alium *intrinsecum*, alium *extrinsecum*. *Metus gravis* est, quando timetur malum, quod grave sit vel secundùm se, vel saltem respectu personæ, cui metus incutitur : gravia autem mala secundùm se & absolutè censentur cõmuniter mors, mutilatio, incarcerationio diuturna, verberatio gravis, stuprum, infamia, amissio nobilitatis, vel instrumentorum & scripturarum, quibus ea probari, & defendi possit, amissio bonorum omnium, vel majoris partis patrimonii, injusta excommunicatio, quæ difficulter tolli queat. Hæc & similia ab omnibus passim etiam cordatis, secundùm se, & ex genere suo
repu-

reputantur gravia, dicunturque incutere metum cadentem in virum constantem.

Dixi notanter, *vel saltem respectu personæ, cui metus incutitur*: quia multa mala, quæ à viro cordato & animoso non curantur, ob apprehensionem & conditionem personæ aliis accidunt valdè gravia v. gr. fæminis, pueris, senibus, vel aliis meticulosis; item valdè afflictis; hinc, quæ aliquando non sufficiunt, ut viro constanti injiciant timorem, possunt tamen sufficere, ut in similibus personis censeatur adesse metus gravis. Hinc, ut judicemus, sitne gravis, an levis metus, considerare oportet malum, quod imminere creditur, non solùm secundùm se, sed aliquando attendenda est qualitas personarum, quibus illud imminet, an vir sit, an fæmina, an puer, an adolescens, an senex &c. Metus *levis* est, quando timeatur leve tantùm malum, v. gr. incussio colaphi, levis verberatio, reprehensio verbalis, subtractio ciborum &c. *Metus justus* est, quem quis patitur sinè sua injuria; e contra *injustus*, quem cum injuria patitur. *Metus intrinsecus* est, qui procedit ab intrinseco v. gr. morbo. *Extrinsecus* verò, qui provenit ab extrinseco v. gr. latronibus &c. His præscitis

Certum est, Metum invalidare matrimonium. Ratio est: quia contractus matrimonialis debet esse voluntarius, & spontaneus; hoc est: non vi vel metu extortus, ac invitus, sed ut uterque conjugum in illum liberè consentiat: ergò matrimonium ex metu initum nullum est, atque irritum. Ità omnes. Tum quia, metus adversatur tribus illis bonis matrimonii, scilicet fidei, proli, & Sacramento. Sacramento quidem, quia hoc significat conjunctionem Christi cum Ecclesia, quæ fuit facta per liberum & prorsùs voluntarium amorem: ergò matrimonium quoque contrahi debet per liberum & voluntarium consensum, ut signum correspondeat signato. Deinde repugnat metus debitæ generationi prolis, qui est finis matrimonii; quia qui vî seu metu matrimonium contrahunt deficiente amore facilè separabuntur, & ad prolis generatitorem non multùm afficientur. Denique repugnat metus fidei conjugali, quia: *quod quis non eligit, nec optat, profectò non diligit, quod autem non diligit, facilè contemnit.* *Can. præsens. 20. q. 3.* Unde periculum est, ne tales conjuges fidem violent, & in adulteria labantur. Verùm

Ut metus invalidet matrimonium, quatuor in eo debent adesse conditiones.

Prima

Prima Conditio est, ut sit metus gravis ; quia metus levis non præsumitur abstulisse libertatem , cùm modicam , & ferè nullam vim inferat : & ideò , qui eum non depellit , liberè & perfectè censetur consentire.

Secunda Conditio est , ut metus iste incutiatur à causa extrinseca libera, non verò procedat ab intrinseco , aut causa naturali v. gr. morbo , tempestate , periculo naufragii, feris animalibus. Ratio : quia in talibus casibus homo non ab alio , sed à se ipso impulsus eligit matrimonium tanquam medium conducens ad suam liberationem , neque tam contrahit ex metu , quàm ex amore sui boni : ergò &c.

Tertia Conditio est , ut metus iste inferatur injustè ; ratio : quia si metus justè incutitur, non extorquetur consensus per injuriam & injustè : ergò ille , qui cogitur , non est rationabiliter invitus , qui jure cogitur , & ipse non parendo recedit à jure & æquitate.

Quarta Conditio est, ut metus ille incutiatur in ordine ad extorquendum consensum matrimonialem , non verò ad alium finem. Ratio : quia si metus incussus sit ad alium finem, tunc metus non est causa matrimonii , sed istud propria voluntate eligitur veluti medium ad se liberandum

dum à periculo corporis intentato ab eo, qui metum intulit.

Unde quoties in contractu matrimoniali has quatuor inveneris conditiones; scias matrimonium in utroque foro irritum ac nullum. Ità cōmuniter Theologi & Canonistæ. Deciditur id expressissimè *C. significasti. De eo, qui duxit in matrimon.* ubi proponitur casus, quo aliquis metu compulsus duxit uxorem, deinde propria sponte aliud inivit matrimonium. Rogatus igitur Pontifex, quodnam ex istis validum esset? Respondit: *Si constiterit, quòd tanta vis illata fuerit, quòd non sponte in primam consenserit, propter hoc non dimittes, quin ad aliam, quàm postea in uxorem accepit, revertendi liberam tribuas facultatem.*

Ex quibus verbis manifestè constat, priùs matrimonium ratione metùs injustè illati ad extorquendum illud, fuisse omninò invalidum, atque irritum; aliàs non daretur libera facultas permanendi in posteriore matrimonio, sed hoc prorsùs invalidum esset.

Hæc doctrina usque adeò indubitata est Authoribus, ut multi ipsorum (quorum sententiam & ego defendi) conjugia ex tali metu inita tradant ipso jure naturæ nulla atque irrita esse. Ratio mea est,

est, quia matrimonium non tantum dicit corporum conjunctionem, sed præcipue animorum, cum sit vinculum quoddam mutui amoris, atque perpetui: ergo ex natura rei debet esse plene & perfecte voluntarium absque admixtione involuntarii. Tum quia matrimonium secum affert vinculum perpetuum, & humana potestate indissolubile: ergo est contra ejus naturam consensus coactus metu gravi injuste incusso extortus, utpote repugnans huic perpetuitati, cum nihil coactum sit perpetuo durabile. *Nec dicas: Metus gravis injuste incussus ex alio fine, quam ad extorquendum matrimonium non irritat matrimonium: ergo etiam metus gravis injuste incussus ad illud extorquendum. Consequentia patet; quia ubique datur admixtum involuntarium. Resp. negando consequentiam, & disparitas est: quia, quando metus non incutitur ad extorquendum consensum matrimonii, consensus non vitiatur injuria, & sic non procedit proprie incussus ab agente extrinseco, sed ut electus ab ipsomet operante, tanquam medium ad evitandum grave malum ob alium finem minitatum. Deinde (ut obviam alii objectiunculæ) inter alios contractus, ut v. gr. emptionem, venditionem, &c. qui sunt jure naturæ validi, etiam si*

tiam si fiant ex metu injustè incusso, & inter matrimonium ex metu gravi injustè incusso contractum, est magna disparitas; quia alii contractus sunt ex natura sua rescindibiles, & possunt à judice rescindi, si contrahentes velint à contractu recedere, quod in contractu matrimoniali jure divino indissolubili fieri non potest. Ast, quid moror? sive enim jure naturæ, sive jure Ecclesiastico (quod utrumque probabile est) invalidum sit, praxis non quærit. Unde pro praxi ex assignatis quatuor conditionibus

Collige primò: validum est matrimonium concubinarii, qui ex timore mortis aut inferni in morbo contraxit matrimonium cum concubina.

Collige secundò: validum est matrimonium initum ab eo, quem medicus dixit periturum ob humoris abundantiam, nisi uxorem duceret.

Collige tertio: validum est matrimonium ejus, qui condemnatus ad mortem, ut evadat supplicium, ducit meretricem, aut aliam fæminam juxta morem, aut statutum aliquarum regionum; vel si detrusus in carcerem contrahat cum filia præfecti carceris, ut hoc modo se vinculis eximat, dummodò in carcerem
non

non fit ex hoc fine conjectus, ut matrimonium extorqueretur.

Colligè quartò : validum est matrimonium, si deprehensus in stupro à patre, vel consanguineis puellæ, ipse volentibus eum interficere, sponte, & à nemine coactus offerat matrimonium cum deflorata, ut evadat mortem. *Lege secundam conditionem, § rationem pro istis casibus habuisti.*

Collige quinto : validum est matrimonium, si pater deprehendat juvenem in turpi facinore cum sua filia, eique minuetur, quòd nisi corruptam ducat, eundem velit reum agere coram iudice : in quo tamen casu excipit Bonacina q. 3. *de impedimentis matrim. pu. 8. N. II.* Nisi filia voluntariè consenserit in fornicationem ; sic enim non erit validum matrimonium celebratum ex metu accusationis, ex qua timeatur grave damnum, quia stuprator virginis consentientis non dedit causam incutiendi sibi metum ob culpam, propter quam licitè compelli possit ad matrimonium : nec enim tenetur consentientem ducere, quia volenti non fecit injuriam, nec factum est sub promissione conjugii.

Collige sextò : validum est matrimonium illius, qui cum una contraxit sponsalia,

falia, volensque ab iis sine causa legitima resilire, ab Ecclesiastico iudice ea implere compellitur, matrimonium ineundo, intentata eidem, nisi obediat, excommunicationis censurâ.

Collige septimò : validum est matrimonium, quod plectendus capite ob homicidium legitime probatum contrahit cum uxore vel filia defuncti, si hoc facienti promittatur impunitas. *Pro horum casuum ratione vide conditionem tertiam, quæ sufficiens est penetranti, ad hoc ut brevitati consulam.*

Collige octavò : validum est matrimonium, si virgo capta à latrone minitante mortem, nisi det centum aureos, velit ipsum in maritum accipere, & re ipsa contrahat. Aliud foret dicendum, si mortem minaretur puellæ, nisi det vel mille aureos, vel se accipiat in maritum; quia, licet hoc modo eam non adigat determinatè ad matrimonium, adigit tamen ad utrumque membrum sub disjunctione, ita ut respectu utriusque in confuso injustè metum incutiat.

Collige nonò : validum est matrimonium, si Cajo te mactare volenti ob illatam injuriam, ut eum tibi placatum reddas, nihil de matrimonio cogitanti dicas: *ducam tuam filiam, si mihi vitam dones. Rationem horum*

horum & similibus subministrat conditio quarta supra. Ex quibus sit resolvendus sequens

CASUS.

O Ringa divitis rustici filia, impregnata à viro, cui nubere non poterat, prolem peperit. Propinqui, præcipue frater, qui bona paterna locò decrepiti patris administrabat, & affinis ejusdem, qui alteram sororem habebat in conjugio, probrum, quod in totam familiam redundaret, detestati, ut proli & matri consulerent, Torello juveni è suo famulatu persuadent, ut ipse se prolis istius patrem nominaret, paratum ducere defloratam: sed hunc aversabatur Oringa, & omnimodò repugnabat. Instabant ex altera parte frater, & affinis, extrema omnia minitati, nisi annueret, se eam negata penitus omni dote, è patrii adibus exturbaturos, nec destituros ab ea divexanda, & executione suarum minarum, donec in oblatum conjugium consentiret; quæ cantilena, cum miseræ indies recantaretur, omnisque insuper fugæ occasio esset interclusa ob hybernantes circumquaque milites, & hyemalis temporis acre frigus, adeò, ut in itinere, & prolis, & propriæ vitæ subitura fuisset periculum, viribus è puerperio necdum benè firmatis, tandem tot pressa angustiis paratam se ostendit ipsorum voluntati obsequi, sicque

que adaptata est ad celebranda sponsalia cum obtruso sibi Torello in domo Parochiana. Quo animo esset ad ista, ex eo patuit, quod, cum à Parocho moneretur, ut, quæ actura esset, bene perpenderet; vinculum induci matrimonio, quod sola morte solveretur; aliud ipsa non responderit, quàm, si liberum mihi foret, nunquam sanè induerem istud vinculum: Nec aliter locuta est vicino cuiquam sub vesperum nuptias præcedentem, his verbis inter copiosè defluentes lachrymas: mi Deus! cras ibo ad nuptias, mallem educi ad supplicium: idemque repetiit ipso nuptiarum die. Quæ omnia testibus probata sunt: à nuptiis verò sic contractis nunquam deinceps adduci potuit, ut in viso sibi conjugii cohabitaret; verùm deserta denique paterna domo, ipso adhuc brumali tempore auffugit cum infante, etsi aliàs legitimam mille florenorum sperare potuisset; abiitque mendicatum, non sinè valitudinis suæ; & prolis periculo. Et resolvendo

Dico, matrimonium inter Oringam, & Torellum fuisse invalidum & nullum. Ratio: quia plurima aderant & magna mala, quæ meritò poterant Oringæ gravem metum incutere, & ad contractus irritationem sufficere. Nec dicas: Oringa denique consensit. Resp. non sufficere simplicem consensum, sed requiri plenam securitatem & libertatem, ut eleganter
osten-

ostendit Barbofa *in votis decisivis L. 2. voto 16. N. 2. § sequentibus*, adeò, ut si voluntas adsit, & non libertas, dici nequeat satisfactum dispositioni juris, nec possit matrimonium ità celebratum subsistere: libertas autem & consensus adesse nequit, ubi metus, & coactio intercedit; ergò &c. *Nec iterum dicas*: Oringa habuit spontaneam voluntatem, quia dixit in facie Ecclesiæ se sponte consentire. Resp. hæc verba tempore metûs prolata, metum non purgare, sed esse effectus ipsius metûs & perturbationis, ut iterum ostendit Barbofa *L. 1. voto 1. N. 108.* Hic certè metus extorsit ista verba, nunquam proferenda, si atrocia mala non timuisset. Tum quia Oringam non habuisse consensum ex eo colligitur, quòd nunquam adigi potuerit, ut sponso sibi obtruso cohabitaret; unde iterum timere constanter debuit, & ante, & post nuptias pessimam tractationem, verbera, continuam asperitatem, exturbationem è paternis ædibus, amissionem legitimæ & omnium bonorum, quorum privatio major pœna est, quàm ipsius vitæ: juxta Baldum *in L. Certa. C. de jure fisci.* Cùm privato omnibus bonis, mors sit solatium, & vita supplicium. Præelegit tamen etiã hæc damna gravissima, amissionem patrimonii, exilium, &

mendicitatem non finè periculo suæ vitæ, & prolis, potiùs, quàm ut in obtrusum sibi conjugium aliquando consentiret; fugam autem post factam desponsationem pro manifesto, & urgente signo, quòd non consenserit voluntariè in talibus circumstantiis agnoscit Barbofa *L. 1. voto 1. N. 68.* qui plura ejusmodi conjugia, circa ea consultus, pro irritis, ac nullis declaravit in citato libro; ergò etiam in nostro casu matrimonium inter *Oringam & Torellum* fuit nullum atque irritum.

Sed quid? Si nostra Oringa non coacta jurare, jurâisset, se ratum semper habituram hoc matrimonium, ex metu initum, validabiturne? Resp. negativè. Ratio est: quia de substantia matrimonii est consensus omninò spontaneus, & plenè liber: atqui per tale juramentum non suppletur defectus spontanei, & liberi consensûs, & quanto tempore metus durat, ex quo contrahitur matrimonium, personæ ad contrahendum inhabiles sunt, sicut sunt inhabiles ad contrahendum clandestinè ex decreto Ecclesiæ talia matrimonia irritantis: ergò sicut hi non redduntur habiles per juramentum adjectum: ità neque efficiuntur habiles ad contrahendum, qui adiguntur ex metu, consequenter per juramentum non validatur matrimonium

metu

metu initum. Tum, quia juramentum sequitur naturam actûs, super quem cadit, & sortitur condiciones illius *L. fin. C. de non numer. pecun.* sed matrimonium ex dispositione juris habet hanc tacitam conditionem, si adsit liber consensus; ergò eandem conditionem habet juramentum, consequenter juramentum nihil operatur, nullámque inducit obligationem, aut firmitatem matrimonii, si non adsit liber consensus.

Sed quid? Si Oringa post contractas nuptias cohabitasset Torello, aut cognita ab eo fuisset, matrimonium ratione metûs priûs invalidum, fuissetne per hoc ratificatum & confirmatum? Resp. cum comuni doctrina, convalescere per ista matrimonium, si sponte fiant: unde loquendo de cohabitatione, eo ipso, quòd mulier metum passa, non recedat à viro, cum posset, censetur sponte in matrimonio permanere: ergò consensus ante vi extortus transit in consensum liberum per spontaneam cohabitationem subsequen-tem: idque probatur ex *C. ad id. 22. de sponsal.* ubi jubetur redire quædam ad virum, cui invita quidem nupserat, sed anno cum dimidio cohabitavit: ex quo Authores passim requirunt, ut cohabitatio sit diuturna; neque tamen necessè est,

ut ea sit unius anni cum dimidio , nam ibi narratur sola facti contingentia , non verò certum tempus præscribitur , sed id definiendum relinquitur arbitrio prudentis iudicis , considerata fugiendi opportunitate , & habitationis morâ . Hic autem notes velim Lector , ista procedere solummodò in foro externo , quæ enim non aufugit à marito , cùm posset , sed ei quietè cohabitat , præsumitur cohabitare affectu maritali , tantâque est hujus rei præsumptio *Juris & de Jure* , ut etiamsi clarè probari possit , se ex metu injustè incusso contraxisse , ejus probationes non admittantur : in foro autem conscientie nulla temporis mora sufficit , si etiam sublata omni metûs causa , & ex integro cessante , animus ratificandi defuit . Ità Sanchez , Navarr. Wagnereck , in C. ad id. de spons. Not. 3. ad finem .

Quòd verò ratificetur matrimonium ex metu priùs invalidum per supervenientem copulam ; patet ex C. is, qui fidem. De sponsal. & ex C. insuper. 4. qui matrim. accusare possunt : quia præsumitur hæc habita fuisse affectu maritali ; si autem ista habeatur animò merè fornicariò , sive non conjugali , certum est matrimonium in foro conscientie non confirmari , quia sic nullus

nullus est consensus in matrimonium, si-
nè quo hoc stare nequit.

Cæterùm benè notandum : tria requiri ad
hoc, ut matrimonium ex metu priùs in-
validum ratificetur per cohabitationem,
vel supervenientem copulam, & conva-
lescat. *Primum* est; ut matrimonium hoc
modo ratificans sciat, id, quod ex metu
contractum est, fuisse nullum, & invali-
dum. Ratio: quia si errore ductus cre-
dat valuisse, sicque cohabitaverit, vel con-
sumaverit, non ratificatur; cùm error sit
contrarius consensui. *L. si per errorem. ff.
De jurisdict. Secundum* est, ut copula sub-
secuta vel cohabitatio spontanea fuerit,
non verò metu extorta. *Tertium* est; ut
cohabitatio, vel copula subsequatur ces-
sante causa timoris antecedentis. Ratio:
quia durante causa metûs nunquam rati-
ficatur matrimonium, quia semper cre-
dimus etiam metum durare. Ità Sanchez.
Coñinck. Tañ. Gobat. Bonac. Sporer. &c.

Accedit, quòd, licèt per spontaneam
cohabitationem, aut copulam affectu ma-
ritali habitam, aliòsve actus, qui indica-
re possunt sufficientem consensum, re-
validetur matrimonium etiam sinè Parocho,
& testibus, quando metus, aliúdve im-
pedimentum penitùs occultum est; ho-
die tamen post Tridentini Concilii decre-

tum *Ss. 24. C. I. de reform. matrim.*, quando constat de tali metu, ac consequenter de nullitate matrimonii, non sufficit ejusmodi secreta ratificatio, sed ut conjugium reddatur validum, debet de novo contrahi coram Parocho, & testibus. Consequenter in casu nostro, ubi de gravimento Oringæ palam constabat, spontanea etiam cohabitatio, vel conjugalis copula validum reddere non potuissent matrimonium ob metum nulliter contractum.

ORDO.

Impedimentum dirimens matrimonii, quod dicitur *Ordo*, est inhabilitas in ordine ad validè contrahendum matrimonium, orta ex susceptione sacri Ordinis. Ità novissimè definitum in Concilio Tridentino *Ss. 24. Can. 9. si quis dixerit Clericos in sacris ordinibus constitutos &c. posse matrimonium contrahere, contractumque validum esse, non obstante lege Ecclesiastica, vel voto &c. anathema sit.* Pro cujus clariori notitia

Sciendum, omnes SS. ordinibus initiatos obligari ad continentiam, & matrimonium postea contractum irritum, nullumque esse, tum ratione voti, quod

ex

ex præscripto Ecclesiæ tenentur implicitè emittere, quando ordinantur ; tum etiam ex lege Ecclesiastica specialiter lata in reverentiam status Clericalis, quem oportet ab operibus carnis omninò esse sejunctum ; cujusmodi præcepta extant in *Can. 8. dist. 27.* ubi Callistus II. ità præcipit : Presbyteris, Diaconis, Subdiaconis, & Monachis concubinas habere, seu matrimonia contrahere, penitè interdicimus, contracta quoque matrimonia ab hujusmodi personis disjungi, & personas ad pœnitentiam redigi debere juxta sacrorum Canonum diffinitiones judicamus. Item *Can. Proposuisti. dist. 82. c. à multis. De etate* § *qualit. ordinan.* §c.

Ut autem sacer ordo inducat impedimentum dirimens necessè est, ut validè sit susceptus, nam invalidè ordinatus ob defectum aliquem substantialem v. g. quia Ordinans finxit se Episcopum, vel quia Ordinandus non habuit intentionem suscipiendi ordines, ad nihil obligatur, potèstque validè & licitè contrahere matrimonium, cùm nec simplici quidem voto castitatis teneatur. *Ratio* : quia iste primariò intendit SS. ordines : voverè autem castitatem solùm intendit secundariò, & dependenter à sacris ordinibus : atqui ordines nulli sunt ; ergò nullum

etiam est votum; nam principali cessante accessorium quoque cessat. *L. Cùm principalis* 178. ff. *De R. I.* ità Sanchez. *L. 7. disp. 27. N. 13 & alii.* Quibus breviter præmissis resolvendus est sequens

CASUS.

ERnestus, vir nobilis, multarum prolium Pater, prævidens viâ matrimonii per filios suos contrahendi magnam bonorum suorum jacturam statui suo, suæque nobili familiæ plurimum obfuturam, accessit Episcopum, supplex, ut ex filiis suis Ermengaudum, annos discretionis nondum habentem, ordinaret, nempe, ut intendit hic Ernestus, nè Ermengaudus tempore suo uxorem sibi copulare posset, utpote sacris Ordinibus initiatus: quod & factum ab Episcopo in gratiam Ernesti, cui singulari amicitia fœdere fuerat conjunctus. Ast ad pleniorē etatem perveniens Ermengaudus, nonnisi de nuptiis cogitat, seque nullo laborare impedimento prætendit, quo minùs exoptato fine potiri possit. Ante resolutionem hujus casûs

Sciendum primò, Ermengaudum (quod idem de quibusvis infantibus ante usum rationis, & annos discretionis dicendum) licèt illicitè, & cum gravissimo peccato ex parte ordinantis, validè tamen fuisse ordi-

ordinatum, & sacris ordinibus initiatum, Ità cōmunis.

Sciendum secundò, Ermengaudum sic ordinatum non fuisse obligatum ex voto. Ratio hujus est: quia votum est actio personalis, ejúsque obligatio non potest merè ab extrinseco imponi: atqui Ermen-gaudus non fuit capax talis actionis: ergò. Quare quæstio tantùm est, an ex obligatione, ex præpto, seu constitutione Ecclesiæ sacer ordo susceptus ante usum rationis dirimat matrimonium, & obliget ad castitatem? & resolvendo

Dico, Ermengaudum potuisse validè & licitè matrimonium inire. Ità sententia cōmunis, & vera, quam tenent Bonac. Vasq. Sanch. Conninck. Palao. Perez. Sporer. Præposit. & innumeri alii. *Ratio*: quia sicuti Christus voluit continentiam solùm esse consilii, & neminem finè suo consensu ad eam obligari; ità similiter Ecclesia neminem vult alia ratione ad eam obligare, præsertim imèritum, cui fieret injuria, si ei omninò invito tantum onus imponeretur: ergò potuit Ermengaudus noster validè & licitè contrahere matrimonium.

Nec dicas: ex regula juris 42. in 6. *accessorium naturam sequi congruit principalis*: atqui principale hìc sunt caractex & potestas

stas ordinis, obligatio autem ad continentiam est accessorium: ergò eùm illa validè collata sint, hæc etiam valida erit, consequenter Ermengaudus sic ordinatus ad castitatem obligatur. Resp. Dist. maj. accessorium naturam sequi congruit principalis, in casu, quo *principale* liberè & voluntariè fuit susceptum conc. secus nego maj. & dist. min. atqui principale hìc sunt character, & potestas ordinis, & liberè ac voluntariè suscepta; neg. absque libertate & voluntarietate suscepta, conc. min. & neg. consequ. quia obligatio ad continentiam tunc solùm sequitur ut aliquid accessorium sacros ordines, validè susceptos, quando hi liberè & voluntariè suscepti sunt; quod in Ermengaudo nostro, utpote infante ante usum rationis ordinato factum non est: ergò potuit perveniens ad annos discretionis in ordine suscepto permanere, & eligere statum Ecclesiasticum, vel si maluerit, sæcularem, & liberè uxorem ducere, atque hæc ipsi optio danda est.

Sed quid in casu, quo Ermengaudus post annos discretionis, sed ante annos pubertatis, nempe ante annos quatuordecim expletos, suscepisset ordinem sacrum, sciens esse annexum votum castitatis, tenereturne ad castitatem, consequenter inhabiles.

habilis ad contrahendum matrimonium? Resp. affirmativè, tum ex præcepto Ecclesiæ, quod ordini annexum est, tum ratione solemnisi voti castitatis, quod ordinatus tacitè emittit, ut difficulter negari potest; eo ipso enim, quod ponitur habere usum rationis, sufficienter intellexit, in quem statum assumeretur, & quæ eidem obligationes annexæ essent: ergò re ipsa has obligationes contraxit, ut teneatur ad continentiam, sitque deinceps inhabilis ad nuptias contrahendas tum ratione ordinis validè suscepti; tum ratione voti, quod tacitè emisit; & hujus ratio est: quia, qui principale liberè eligit, vult etiam id, quod novit esse accessorium: sed principale est ordo, accessorium verò est votum, & obligatio ad continentiam: ergò qui vult liberè suscipere ordines, vult etiam obligationes ordini annexas, scilicet votum castitatis, & inhabilitatem ad nuptias. *Nec dicas: votum solemne religionis ante pubertatem emissum irritum est, C. ad nostram. de regular. imò post Tridentinum Concilium Sess. 25. C. 15. de regular. irrita est Professio facta ante annum decimum sextum completum: ergò idem dicendum est de voto continentiae ordinati ante annum decimum sextum, quia eadem hinc militat ratio scilicet*

levitas

levitas ingenii puerorum, qui facile inducuntur, ut aliquem statum amplectantur, cujus eos postea poeniteat. Resp. Nego conseq. quia non constat pariter irritari à jure votum continentiae, quod ordinis susceptioni annexum est, neque istud infertur ex irritatione professionis religiosae; quia non eadem irritandi utrobique ratio est; siquidem professio est status longè difficilior, & plura secum trahit gravia onera, puta: alia duo vota, paupertatis, & obedientiae, clausuram, magnum vitae rigorem &c. qualiter sacer ordo Clerici saecularis non imponit, ideòque multò maturiore deliberatione opus est in religione capeffenda, multòque major ratio est irritandi Professionem religiosam pro ea ætate puerili, quàm sit ad annullandum votum in sacro ordine. Ità Bonac. Conninch. Palao. Hurtad. Sot. Sayrus &c.

Pro coronide hujus impedimenti *notandum*; quod hucusque dicta procedant de matrimonio post validè susceptos sacros ordines (puta Subdiaconatum, Diaconatum, Presbyteratum, non verò quatuor minores) contrahendo, cujus sacer ordo, votumque solemne in eo tacitè emissum, est impedimentum dirimens, non verò de matrimonio ante validè susceptos

ptos ordines jam priùs contracto ; quia ut clarè deciditur in *Extravag. un. Joannis XXII. de voto.* ubi dicitur : quod votum solemnizatum per sacri ordinis susceptionem dirimat quidem matrimonium post contrahendum, non autem matrimonium antea contractum, etiamsi id per carnis copulam consummatum non sit, eò, quòd nec jure divino, neque per SS. Canones reperiatur hoc statutum ; & hæc est differentia inter ordines sacros & Professionem religiosam ; quòd professio dissolvat matrimonium non solùm sequens, sed etiam antecedens, si tamen consummatum non fuerit, uti de voto dictum est ; ordines verò majores dissolvant tantumòdò matrimonium, quod contrahitur post validam susceptionem ipsorum ordinum. Cur autem Ecclesia potiùs statuerit, ut per ingressum in religionem dirimeretur matrimonium ratum, quàm per susceptionem sacrorum ordinum ; hæc ratio assignari potest, quòd, dum quis per Professionem se totum tradit religioni, cum ea quodammodo spirituale aliquod matrimonium contrahat, cui meritò cedere debet carnale priùs initum, imò ut Engl in *Manuali Paroch. p. 3. c. 5. §. 5. de ordine. num. 3.* Ingrediens religionem censetur spiritualiter mundo mortuus, ut dicitur

in C. placuit. 16. q. 1. junctâ glossâ V. mortuus. & ab omni consortio prioris sponsæ in perpetuum separatur ; non itâ Clerici in sacris constituti pro mundo mortuis habentur ; quia retinent propriæ voluntatis arbitrium , & bonorum suorum dominium , ac remanent in sæculo , sui que juris , nec itâ separantur à sua conjugē , omnemque ejus curam deponunt , ut pristinus ardor non aliquando reviviscat , & exponantur tentationi mutata voluntate ad relictam uxorem revertendi.

LIGAMEN.

Ligamentum dirimens matrimonii , quod dicitur *Ligamen* , est vinculum viri cum uxore post contractû matrimonium legitimum , sive consummatum , sive tantummodo ratum . Hinc nullus stante matrimonio cum alia , potest aliud conjugium cum alia inire . Hoc enim jure divino prohibetur , ut patet ex definitione Concilii Tridentini *Sess. 24. Can. 2. Si quis dixerit licere Christianis plures simul habere uxores, & hoc nulla lege divina esse prohibitum , anathema sit.* Consequenter illicitum est Christiano transire ad secundas nuptias , eæque nullæ sunt , nisi prioris matrimonii vinculum solutum sit.

Igitur

Igitur ad hoc, ut possit conjux secundum matrimonium contrahere, debet esse certus de morte prioris conjugis, nec sufficit habere moralem probabilitatem, seu causam rationabilem credendi conjugem probabiliter obiisse; ita enim hac super re consultus Pontifex respondet *in C. Dominus. de secundis nuptiis*: ut nullus amodò ad secundas nuptias transire præsumat, donec ei constet, quòd ab hac vita migraverit conjux ejus. Ubi benè notanda est vox *constet*, quæ certitudinem importat: ergò non sufficit sola probabilitas, sed requiritur certitudo. Cujus ratio est: quia cùm in secundo matrimonio contrahendo sit periculum gravis peccati, & injuriæ erga priorem conjugem, si fortè adhuc vivat, sinè habita certitudine ineundum non est, maximè cùm in dubio sit melior conditio prioris mariti, pro quo stat possessio; sufficit tamen adesse certitudinem moralem, hoc est, talem certitudinem, qua vir prudens attentis circumstantiis certus redditur, vel ut explicat *Less. L. 2. de just. C. 10. N. 39.* moraliter certum esse id censetur, quod prudenter ita creditur, ut contrarium nullo modo videatur probabile.

Quia verò sic quoque adhuc difficile est determinare, quantum requiratur, ut talis

talis indubitata certitudo habeatur, possitque eapropter permitti transitus ad secundas nuptias, ideò sequentia benè sunt ponderanda.

Primò non sufficit unus testis etiam oculatus & de visu, dicens conjugem esse mortuum; quia unus testis certum nuntium afferre non potest, cum clament jura, vocem unius vocem esse nullius. *L. jurisjurandi. V. simili modo. C. de testibus. § C. veniens. de test. § attest. in fine.* Tum, quia testimonium unius, nisi aliis conjecturis adjuvetur, non plenè probat, sed femiplenè, nec generat iudicium certum, sed solùm probabile: ergò unus testis etiam oculatus non sufficit, præsertim, cum ejusmodi testimonium sæpissimè fallacem auctorem habere soleat, ut experientia docet. Quod tamen limitant Sanch. Conninek. Bonac. Palao. Perez. & Tannerus *tom. 4. disp. 8. q. 4. n. 107.* ut, quando locus nimium distat, ut aliæ probationes haberi vix possint, tunc aliquando sufficere queat asseveratio unius testis, considerata qualitate personæ, quæ credi possit esse fide digna, quæque certum deponere ex ipso modo deponendi præsumi queat, quod iudicis arbitrio & prudenti iudicio committendum est.

Addunt

Addunt meritò *Bonac.* & *Rebellus*, posse mulierem secluso scandalo contrahere matrimonium, si de morte sui mariti certa sit, quamvis eam probare nequeat; quia fortè sola in ejus obitu interfuit, tunc enim cessat periculum adulterii & nullitatis matrimonii: in foro tamen externo ad nuptias non admittetur, nisi mortem probare queat.

Secundò neque plures testes sufficiunt, si sint solummodò testes de auditu: quia etiam hi nullo modo rem certam reddunt.

Tertiò neque sufficiens est ipsa fama de morte conjugis; quia & hæc utpote orta plerumque ab auctore incerto, & sæpè fallaci certitudinem moralem non præstat, nisi tamen cum uno teste de visu, vel etiam cum fama concurrant alia adminicula, verisimilia mortis indicia, & conjecturæ non leves, quæ prudentis arbitrio moralem certitudinem faciant, qualia sunt: quòd maritus jam senex, aut æger, cùm posset, & prout fortè promisit, longo tempore non redierit; quòd bellum secutus, vel navigationem periculosam ingressus sit, & navis, in qua erat maritus, verosimiliter dicatur esse submersa, aut tota cohors ab hoste deleta, quod moratus fuerat in loco, ubi pestilentia grassabatur, quâ constat plurimos
H periisse.

periſſe, hæc & ſimilia, ſi concurrant cum dictis in diuturna abſentia, moralem dubitationem excludunt, & moraliter certam probationem faciunt.

Item: Mortem conjugis moraliter certam reddunt per ſe, & abſque hoc, quòd adminiculis fulciri debeant, ſequentia.

Primò: quando de obitu deponunt duo teſtes de viſu; nam regulariter in aliis quoque ſufficiunt duo teſtes ad plenam fidem faciendam per *L. Ubi numerus. ff. de teſt. § C. in omni de teſt. § attest.* Ipſeque Chriſtus id approbat *Matth. 18.* ubi ait: quòd in ore duorum, vel trium teſtium ſtet omne verbum.

Secundò: quando de morte, vel quòd à ſe ſepultus ſit, teſtatur Parochus, quia hic eſt quaſi Notarius publicus in ejuſmodi negotiis, & propterea ejuſdem liber, ſive regeſtum in quaſtionibus de baptiſmo, ætate, nuptiis, & ſimilibus plenam fidem facit.

Tertiò: quando de obitu legitimus Magiſtratus, ſive Eccleſiaſticus, ſivè politicus, ſive denique militaris, vel Notarius publicus, aut alia ſimilis perſona in publica authoritate conſtituta fidem faciat per ſcripturam. In his tribus caſibus poteſt Parochus, nulla petita licentia Ordinarii, & abſque illius præſcitu, matrimonio aſſiſtere, eòſque novos conjuges licitè copulare, niſi in Dioceſi aliud præſcriptum ſit.

Si verò Parochus, aut contrahere volentes dubitant, an adsit sufficiens certitudo moralis, Ordinarium consulere, & ejus responsum expectare debent; ad hunc enim pertinet, attentis circumstantiis in dubio judicare, an adsit sufficiens certitudo de morte conjugis nec ne? qua de causa ritualia quædam Diœcesana rectè admonent Parochos, nè facilè ad contrahendum matrimonium admittant vagos, & peregrinos, aut qui incertas sedes habent, non habita priùs Ordinarii licentia: neque item eos, qui antea conjugati fuerant, ut sunt uxores militum, & captivorum, vel aliorum, præsertim peregrinantium, nisi habita certa notitia de morte prioris conjugis, aut in casu, quo non adsunt indubitata mortis testimonia, causa ad Ordinarium deferatur, ejusdemque judicium & consensus requiratur, nè alioquin ex incentivo libidinis, ac postposito DEI timore faciliùs contingat, secundas nuptias iniri, absente conjugè adhuc in vivis superstite. His breviter præmissis resolvendus est sequens

CASUS.

Emerentia uxor Titii, hunc maritum suum amisit olim in Hungaria, ubi militem egit, & interfuit pugne, qua infeliciter pugnavit

gnatum est contra Turcas, & è qua nec ipse rediit, nec, quò devenit, compertum est; ità Emerentia pluribus annis mansit orbata viro, & ob hoc infelicioꝝ, quòd affirmare non posset se esse viduam. Tandem post annos octodecim præterlapsos testatur ipsi sub juramento Cajus se audivisse ex Leobino, Titium, cui comes iste fuerat, in expeditione bellica, cecidisse in prælio, cujus sepulturæ, finitâ pugna se ipsum adstitisse. Hòc intellectò contraxit ipsa novum conjugium cum Sergio, eique pacificè convixit per biennium, duarum prolium mater effecta, quo tempore adest Titius è captivitate reversus, quam integris viginti annis sustinuit inter Turcas. Et resolvendo

Dico, Emerentiam non potuisse transire ad secundas nuptias. Ratio: quia non adfuit certitudo moralis, & sufficiens probatio de morte Titii, ad hanc enim non sufficit unus testis etiam de visu, qualis datur in præfato casu, de quo insuper dubitari potest, an fuerit omni exceptione major, & vera elocutus sit. Nec robur addit alter testis juratus de auditu, cùm aliud non referat, quàm, quæ auditavit ab uno hoc ipsissimo teste oculato, cujus testimonium non prorsùs insuspectum est; sed neque fama determinatè nuntiavit quidpiam de morte hujus conjugis, aut specialem stragem illius cohortis

tis , in qua is militaverat ; nam solùm constat in genere , cum Turcis infeliciter pugnatum esse ; evenire autem potuit , ut ex infausto hoc prælio Titius fugâ elapsus aliò delatus sit , vel in captivitatem abstractus , quod re ipsa contigisse , eventus docuit. Unde crediderim multos ex Ordinariis non facilè daturòs fuisse facultatem *Emerentiæ* ad novas nuptias transfundi , nisi alia adhuc accederent , v. gr. nisi obtinerentur litteræ à Duce illius legionis , sub cujus signis militaverat Titius , quibus testaretur , à multis annis de isto homine nihil constare , passimque ab ejus comilitonibus , qui adhuc supersunt credi , eum occubuisse in infelici illo prælio , cùm post acceptam stragem , cui interfuerat , ampliùs non comparuerit.

Sed quid ? si (uti factum est cum *Emerentia*) ob conjecturas admodùm probabiles , non tamen præstantes sufficientem certitudinem , mulier admissa sit ad secundas nuptias , separari ne debent tales conjuges ? Resp. negativè , si bona fide , & sinè dolo conjuncti sunt , quamdiu non constat priorem maritum adhuc vivere , vel nisi deprehendatur , quòd interceserit mala fides , aut non nisi levissimæ , ac ridiculæ conjecturæ de fato mariti ad-

fuerint, aut defactò adsint. De eo autem nemo est, qui jure dubitet, quia, si post matrimonium etiam optima fide ab utroque conjugè contractum acquiratur notitia, aut certitudo moralis, virum priorem esse superstitem, & adhuc vivere, abstinendum tunc sit à toto conjugali, & omni carnali comèrcio, cùm hoc secundum matrimonium nullum & invalidum sit; proinde debet uxor, relicto hoc secundo, reverti ad priorem conjugem, eique denuò cohabitare, & si resistat, excommunicatione, aliisque gravibus pœnis ad hoc compelli potest: ut constat ex *C. Dominus. De secundis nuptiis*: ubi dicitur: quòd si post de prioris conjugis vita constiterit, relicto adulterinis complexibus, ad priorem conjugem revertatur. Si autem prior maritus eam nolit recipere, secundi thorum nihilominus deserere debet, & vitam cælibem agere. Proles interea, si quæ ex putatio hoc secundo matrimonio, in facie Ecclesiæ præmissis denuntiationibus celebrato, procreatae sunt, in utroque foro habentur pro legitimis propter bonam fidem utriusque parentis: imò etiam, si unus tantum eorum bona fide contraxit cum ignorantia impedimenti; quia in favorem liberorum potiùs attendunt jura bonam unius, quàm

quàm alterius malam fidem. C. *cùm inter*.
2. § *Cap. ex tenore 14. qui filii sint legitimi.*
Cæterùm si pro clausula hujus impedi-
menti

Queras: an turca plures habens uxores,
si convertatur ad fidem, obligetur tenere
primam, & dimittere reliquas? Resp.
affirmativè: ratio: quia solùm primum
matrimonium est validum; si prima velit
cum conjugè fidei cohabitare sinè inju-
ria Creatoris. Aliàs potest ad sui libitum
primâ dimissâ unam ex aliis tenere, sed
cum ea debet de novo contrahere, ob in-
validitatem prioris matrimonii.

HONESTAS.

Impedimentum dirimens matri-
monii, quod dicitur *Honestas*,
seu *Justitia publicæ honestatis*,
est inhabilitas certarum perso-
narum in ordine ad validè
contrahendum matrimonium, ortum ha-
bens ex sponsalibus, & matrimonio ra-
to tantùm. Pro quo impedimento di-
gnoscendo hanc serva regulam: *inter spon-*
sam ex una parte, & consanguineos sponsi ex
altera parte, oritur impedimentum publicæ ho-
nestatis. Hinc inter consanguineos spon-
si & consanguineas sponsæ hoc impedi-
men-

mentum minimè confurgit. Ut autem agnoscas, quoto gradu quisque distet à taliter sibi propinquo, hæc esto regula universalis: *Quoto gradu quis conjunctus est sponso in genere consanguinitatis, eodem gradu junctus est sponsæ in genere justitiæ publicæ honestatis: & versâ rotâ: quoto gradu quis conjunctus est sponsæ in genere consanguinitatis: eodem gradu junctus est sponso in genere justitiæ publicæ honestatis.*

In exemplo sic: quia frater meus mihi junctus est in primo gradu, in linea consanguinitatis, idè eodem gradu propinquus est sponsæ meæ in genere publicæ honestatis. Unde scire desiderans, quoto gradu distet à me sponsa avi mei, inquirò, quoto gradu ego distem à meo avo in genere consanguinitatis, & consultis ad hoc regulis pro computatione consanguinitatis graduum, reperio, me & avum meum duobus gradibus distare in genere consanguinitatis: ergò etiam sponsa avi mei duobus gradibus distat à me in via justitiæ publicæ honestatis. Et sic de reliquis.

Oritur autem hoc impedimentum primò ex sponsalibus propriè talibus seu de futuro, & quidem ab initio omnimodè validis, & absolutis, & quidem jure novo Conc. Trident. Sess. 24. Cap. 3. usque ad pri-

primum gradum inclusivè tantùm, ità ut sponsus, qui contraxit sponsalia cum Bertha, his quomodocunque dissolutis non possit ducere ejusdem Berthæ matrem, sororem, vel filiam. Tum vicissim, sponsa non possit nubere patri, fratri, vel filio sui sponsi.

Dixi notanter : *his quomodocunque solutis*, quia sive dissolvantur sponsalia per mortem alterius sponsi, sive mutuo consensu, &c. Si fuerunt ab initio valida & absoluta, impedimentum perpetuum inferunt; ratio: quia hoc impedimentum non pendet à voluntate contrahentium, sed ex constitutione Ecclesiæ, licèt enim in fieri dependeat à consensu sponforum, ex eo nimirùm, quòd potuerint contrahere, vel non contrahere sponsalia; at in factò esse, seu ex quo contraxerunt libèrè sponsalia, quibus ut validis annexum est jure Ecclesiastico hoc impedimentum, non dependet à voluntate, licèt hæc quomodocunque dissolvantur.

Oritur hoc impedimentum secundò ex sponsalibus impropriè dictis de præsentì, seu ex matrimonio rato, sive valido, sive invalido; dumòdò non fuerit invalidum ex defectu consensûs; & extenditur usque ad quartum gradum inclusivè. Ità *Constitutio Pii V. hac de re edita prima Julii*

1568. quæ incipit: *ad Romanum Pontificem spectat*; ubi dicit sua Sanctitas ad aures suas pervenisse, quòd dubitetur à multis, an decretum Conc. Trident. quò statuitur, ut deinceps impedimentum publicæ honestatis, ubi sponsalia valida non fuerint, prorsùs tollatur, ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedant: an, inquam, hoc decretum intelligatur de sponsalibus de futuro, an verò etiam de matrimonio per verba de præsentì contracto, nondum consummato, ad quam ità respondet: *decretum hujusmodi Concilii omninò intelligendum esse, & procedere de sponsalibus de futuro duntaxat* (scilicet quoad primum gradum) *non autem de matrimonio contracto, sed in eo durare adhuc impedimentum in omnibus gradibus, quibus de jure veteri ante prædictum decretum Conc. Trid. introductum erat; atquì introductum erat usque ad quartum gradum: ergo &c.*

Dixi notanter, *sive valido, sive invalido*: quia non est recedendum à jure antiquo, nisi aliter decernatur jure novo; sed in antiquo *C. sponsam de sponsalibus, & C. accessit. de despons. impuberum*: impedimentum hoc oriebatur ex matrimonio etiam invalido, dumòdò non fuerit invalidum ex defectu consensùs, ergò &c.

Unde

Unde non oritur hoc impedimentum, si matrimonium sit contractum, vel cum errore personæ, vel cum ignorantia qualitatis servilis, vel ex metu gravi injustè incusso, vel denique in amentia, ebrietate inducente exilium mentis. In his enim omnibus deficit consensus requisitus ad valorem matrimonii. Econtra oritur ex matrimonio aliunde invalido, veluti ex impedimento voti, sacri ordinis, ligaminis, consanguinitatis, affinitatis, criminis, quia hæc compatiuntur consensum.

Unde si contraxisti matrimonium cum Bertha, omninò invalidum, hoc capite, quod priore tua conjugè superstitè, Bertham adulteriò pollueris, eique acceptanti fidem dederis de matrimonio post mortem conjugis contrahendo; quod est impedimentum matrimonii dirimens; *criminis* dictum; mortuâ deinde Berthâ (cum qua solùm in matrimonio rato vixisse, seu post contractum matrimonium eandem carnaliter non cognovisse hìc supponeris) nulli prorsùs consanguinearum ipsius Berthæ usque ad quartum gradum inclusivè, sinè dispensatione, poteris copulari; non quidem consanguineis in primo & secundo gradu; quia his vî copulæ illicitæ, perfectæ tamen, cum Bertha exercitæ, factus

es affinis, ut patebit ex dicendis; sicque impedimentum incurristi affinitatis. Nec etiam consanguineis in tertio & quarto gradu; quia vñ matrimonii rati impedimentum justitiæ publicæ honestatis cum consanguineis Berthæ usque ad quartum gradum inclusivè contraxisti, licèt matrimonium inter te, & Bertham omninò nullum fuerit & invalidum; ratio hujus liquet ex suprà dictis, quia non fuit invalidum ex defectu consensûs, sed criminis perpetrati causâ, quò supposito matrimonii valor non subsistit. Sic lege Ecclesiasticâ statuente.

Econtra, si Bertham duxisses, v. g. ex metu gravi injustè à causa libera ad hoc incusso (suppositò, quòd à te nec ante, nec post contractum matrimonii cognita fuisset) illa obdormiente, etiam matri, aut sorori ejusdem Berthæ licitè, & validè copulandus fores: quia matrimonium priùs invalidum fuit invaliditate ex defectu consensûs ortum trahente; quod taliter contractum impedimentum publicæ honestatis non inducit; cujus ratio tota, sola lex est, quæ lectori disparitatem inter sponsalia quacunque ex causa ab initio invalida, ac matrimonium ratum invalidum optimè assignat. Ex quibus solvendus est sequens

CASUS.

Hermilla Amaranthi sponsa de futuro , priusquam conjugium actu contraheretur , cepit graviter egrotare , infirmitate primò incognitâ , in phtbysin postmodum degenerante , unde & ipsa cepit à conjugio abhorrere , & sponsus jam non ampliùs optare conjugem , quæ , si diutiùs superviveret , continuò cum ægritudine conflictatura , vel , si malo invalescente , celeriùs consumeretur , nimis citò se viduum destitutura esset ; facile igitur conventum est , ut sponsalia legitimè contracta mutuo consensu dissolverentur . Nè porrò prorsùs recederet Amaranthus à familia sibi exoptata novam paulò post elegit Philippinam , sponsæ prioris consobrinam , utpotè ex ejus matertera genitam , factamque mutuò futurarum nuptiarum promissionem sequetur proximè contractus de presenti . Jam queritur , an inter Amaranthum , & Philippinam , utpotè consanguineam prioris sponsæ Hermillæ validè possit contrahi matrimonium ? Et resolvendo

Dico , Amaranthum sinè ulla petita dispensatione potuisse uxorem ducere Philippinam è sponsæ prioris matertera prognatam , Hermillæ consobrinam ; ratio : quia Philippina primum consanguinitatis gradum , ad quem inclusivè tantùm impedimentum justitiæ publicæ honestatis

vî sponſalium extenditur, jam eſt egreſſa, utpotè in ſecundo gradu cum Hermilla, proinde à Tridentina ſynodo huic impedimento non ampliùs obnoxia. Aliud foret dicendum, ſi Amaranthus Hermillam ſponſam ſuam priorem cognoviſſet copula carnali perfectà; tunc enim inter Amaranthum & Philippinam fuiſſet affinitatis impedimentum, quòd ſe ex copula illicita extendit uſque ad ſecundum gradum incluſivè, de quo mox clariùs. Unde ſit

AFFINITAS.

Impedimentum dirimens matrimonii, quod dicitur *Affinitas*, eſt inhabilitas certarum perſonarum ad validè contrahendum matrimonium ortum trahens ex carnali copula ſive licita, ſive illicita. *Pro cujus clariori intelligentia*

Sciendum, totum affinitatis fundamentum conſiſtere in copula carnali, & quidem perfectà, ex natura ſua ad prolis generationem aptâ; ſivè deinde licita, ſive illicita, ſive voluntaria, ſive violenta, ſive altera perſona dormiente, ſive ebria, ſive infana, dumodò perfectà, hoc eſt: cum imiſſione & receptione ſeminis intra
vas

vas naturale fœmineum, five arte humana, five diabolica, five cum penetratio-
ne clauſtri, five non: tota enim ratio,
ob quam ex copula oritur affinitas, eſt,
quòd ea mediante vir & fœmina una ca-
ro efficiantur, ac proinde ſanguis unius
dicatur tangere ſanguinem alterius, con-
ſequenter conſanguinei unius fiant affines
alterius.

Pro affinitate dignoſcenda, quæ hodie
impedimentum inducit, hæc regula eſto:
*ſolus maritus, vel vir cognoſcens copulâ perfe-
ctâ uxorem, vel fœminam, fit affinis conſan-
guineis uxoris, vel fœminæ cognitæ. Et: ſola
uxor, vel fœmina cognita perfectâ copulâ fit af-
finis conſanguineis mariti, vel viri cognoſcentis.*
Ratio: quia, cùm maritus & uxor, ſeu
vir & fœmina adminiculô copulæ effician-
tur una caro, ſanguis mariti, ſeu viri, di-
citur tangere ſanguinem uxoris vel fœmi-
næ; & verſâ rotâ: ſanguis uxoris, vel fœ-
minæ dicitur tangere ſanguinem mariti vel
viri, ac proinde conſanguinei unius tra-
huntur ad quandam alterius cognationem,
quæ affinitas nuncupatur.

Hinc inter conſanguineos mariti vel vi-
ri ex una parte, & conſanguineos uxo-
ris vel fœminæ ex altera parte nulla eſt
affinitas; five: quod idem eſt; conſan-
guinei perſonæ cognoſcentis non fiunt af-
fines

fines confanguineis personæ cognitæ , & vicissim. Ratio : quia inter memoratas personas nullus intercedit nexus , adminiculô cujus colligentur. Unde sua spontè fluit

Primò : filia uxoris ex alio matrimonio, aut ex fornicatione cum altero progenita potest nubere filio, aut fratri mariti.

Secundò : duæ sorores possunt nubere duobus fratribus.

Tertiò : Pater & filius possunt ducere matrem & filiam.

Quartò : idem vir successivè ducere potest duas viduas , quarum mariti fuerant germani fratres.

Quintò : potest aliquis in uxorem accipere relictam à propriæ uxoris fratre, hoc est:

Ego habeo uxorem , uxor mea habet fratrem , qui etiam habet uxorem. Uxore mea, ejusque fratre mortuis ducere possum superstitem , nempe illam, quæ fuit uxor fratris uxoris meæ.

Porrò , ut agnoscat, quo gradu quisque distet ab affine suo. Hanc cape regulam generalem : *quoto gradu quis conjunctus est marito , vel uxori in genere consanguinitatis ; eodem gradu junctus est marito vel uxori in genere affinitatis.* Sic in exemplo : quia frater meus mihi junctus est in primo gradu in linea consanguinitatis , idè eodem

eodem gradu junctus est uxori meæ in linea affinitatis. Adeoque, si consanguineus tuus ducat uxorem, & scire velis, in quoto gradu affinitatis sit tibi conjuncta ista mulier, vide, quoto gradu tibi conjunctus sit consanguineus in linea consanguinitatis, & eodem gradu erit tibi ipsius uxor juncta in genere affinitatis.

Sic: scire cupiens, quoto gradu distet à me uxor mei patruelis, video, quoto gradu ego distem à meo patruele in genere consanguinitatis, & consultis ad hoc regulis pro computatione graduum consanguinitatis suprâ fusiùs traditis reperio, quòd ego & patruelis meus duobus gradibus distemus in genere consanguinitatis: ergò etiam uxor mei patruelis duobus gradibus distat à me in genere affinitatis; quia: *quoto gradu quis conjunctus est marito in genere consanguinitatis, eodem gradu junctus est uxori in genere affinitatis.* Et versâ rotâ: atqui ego sum marito, scilicet patrueli meo, duobus gradibus junctus in linea consanguinitatis: ergò duobus gradibus junctus sum uxori patruelis mei in genere affinitatis.

Sciendum proinde affinitatem impedire matrimonium contrahendum, dirimeréque contractum; & hoc ex lege positiva Ecclesiastica, etiam in primo gradu; quod

tamen impedimentum , si proveniat ex copula licita in matrimonio , se hodie extendit solùm usque ad quartum gradum inclusivè , ùt statuitur *C. non debet. 8. h. t.* si autem ortum fuerit ex copula illicita, seu fornicaria solùm extenditur usque ad secundum gradum inclusivè , & non ultra , ità *Conc. Trident. Sess. 14. de reformat. matr. C. 4.*

Annecto Lectori nomina affinibus propria. Primò *Socer* , id est Pater viri , vel uxoris. Secundò *Socrus* , id est , mater viri , aut uxoris. Tertiò *gener* , id est vir filiaè. Quartò *Nurus* , id est , uxor filii. Quintò *Noverca* , id est , secunda uxor Patris respectu filiorum prioris conjugii ejusdem matris. Sextò *Vitricus* , id est maritus matris respectu filiorum prioris conjugii ejusdem matris. Septimò *Privignus* & *Privigna* , id est , filius & filia respectu vitrici & novercæ. Octavò , *Levir* , id est , frater viri uxoris istius. Et nonò *glos* , id est , soror ejusdem viri respectu uxoris ejusdem. Ex quibus fit resolvendus sequens

CASUS.

TItius aliquot annis pacificè cohabitavit *Isabella* , matrimonio suo , uti putabat , felicissimus , quòd aliquos ex ea liberos genuisset :

set : angit econtra istud conjugium vehementer Cajum fratrem Titii , cum sciat impedimentum dirimens intercedere , fratri quidem suo ignotum , & ab Isabella non apprehensum ; nam iste multò antè , quàm inter se isti contraherent , carnaliter peccavit cum eadem Isabella ; unde sollicitus interrogat Confessarium , an teneatur impedimentum hoc manifestare , ut putatitii isti conjuges à se invicem separentur , aut obtenta Pontificia dispensatione de novo contrahant. Et resolvendo

Dico : Licet Cajus , priusquàm contraheretur hoc matrimonium , omni meliori modo impedire illud debuerit , saltem nisi ex detectione occulti impedimenti timeri poterat valdè magnum scandalum ; postquam tamen hoc matrimonium jam est contractum (uti supponit casus noster) & aliquot annis pacificè cohabitârunt , ad manifestationem impedimenti obligandus non est , sed potius ipsi hoc dissuadendum. Ratio resolutionis est : quia si esset manifestandum , fieri istud deberet , vel ratione conjugum , vel ratione liberorum , vel ratione præcepti Ecclesiastici : sed non ratione conjugum , aut liberorum ; quia nec his , nec illis obest hoc matrimonium : illi enim optima fide contraxerunt impedimenti ignari , ipsúmque impedimentum ità occultum est , ut pruden-

ter putetur, nunquam revelandum; nec est periculum ullum peccati ob ipsam hanc bonam fidem, quâ utrinque contractum est; & licet filii re ipsa nati sint ex matrimonio nullo, tamen ubique habebuntur pro legitimis, utpote suscepti bona conjugum fide, & ex matrimonio in facie Ecclesiæ contracto: ergo nec ratione parentum, nec liberorum necessè est manifestare impedimentum. Sed neque manifestandum est ratione præcepti Ecclesiastici; nempe, ut is, qui novit impedimentum, præcipiente Ecclesia, illud manifestet. Nam authores, dum obligant sub mortali ad manifestandum impedimentum, loquuntur de matrimonio impediendo, nè contrahatur, non verò, ut bona fide contractum dissolvatur. Tum quia, ut matrimonium contrahendum impediatur, sufficit, unum de impedimento testari, saltem ad hoc, ut via aperiatur Ordinario ad inquirendum: ut verò contractum matrimonium dissolvatur, unius testimonium nequaquam est sufficiens; ut clarè patet *ex C. super eo, de test.* ubi in fine ità legitur: *si verò matrimonium est firmatum, non debet sinè plurium juramento dissolvi.* Interim visum est aliquibus, facturum meliùs, si quis accepta occasione alterutrum ex his conjugibus suum impedimen-

dimentum edoceret, & ad petendam in occulto Pontificiam dispensationem hortaretur; aut illius loco eandem ipse à Pontifice peteret, ut eâ impetratâ invalidum hæctenus matrimonium revalidari queat: cui consilio me non oppono, si hoc cum fructu fieri & sinè magna difficultate, & incommodis possit; secus dicendum est, si timeatur, nè magnæ difficultates, rixæ, scandala, aliave incommoda exoritura sint, & plus credatur obfutura, quàm profutura manifestatio; quia vel conjugem putatitiam non facilè derelinquet maritus, etiam cognitô impedimentô, vel aliæ gravissimæ turbæ consequentur, quod ex circumstantiis colligi debet, tunc prudentiùs aget, qui tales conjuges relinquet in bona fide, etiam si facilè cæteroquin dispensatio impetrari posset; quia etiam habita dispensatione adhuc necessè erit habere novum consensum; fortassis autem erit perquàm difficilè, ut iste obtineatur; nam ipsa illius petitio movere poterit alteri conjugi mille suspiciones de nullitate matrimonii, ut hanc velit sibi apertiùs prodi; quid autem si prodi nequeat sinè gravi infamia, & inde consecuturo odio, rixis continuis, & forsitan ipsa occisione vel putatæ conjugis, vel ejus, cum qua ipsa ante contractas nuptias

ptias carnaliter congressa est? aut si hæc non eveniant, quid si pars innocens, videlicet alter conjux, ex petitione novi consensûs nullitatem matrimonii subolfaciens, de novo consentire nolit? quæ scandala, quæ mala hinc eventura sunt? hæc ergò, similésve difficultates, quales in casu præsentis pauca videntur abesse, sufficiunt ad hoc, ut re tota dissimulata permittantur conjuges in sua bona fide, quod non obscure insinuat P. Sporer *Theol. Sacramental.* p. 4. c. 7. §. 3. n. 444. & §. 6. agens de renovatione consensûs, juxta quem, si casus similis tibi obtigerit, attentis circumstantiis decide.

Pro coronide hujus impedimenti te Confessarie! admonitum velim; nolim præceps sis in decidendo, an impedimentum sit, an non: sed benè perpende dicta, hoc impedimentum tantùm oriri ex copula perfectâ, hoc est: apta generationi: causa meæ admonitionis est; quia fieri potuit, quòd Cajus frater Titii in nostro casu (quod prudentia tua extendet) rem habuerit cum Isabella etiamnum puer duodecim vel tredecim annorum, cum dicat se multò ante initum hoc matrimonium cum eadem peccâsse, quod jam duravit per plures annos, sive ea æqualis, sive majoris ætatis fuerit, sat inquam,

cer-

certum est, nullam inde affinitatem emer-
fisse inter Titium & Isabellam; hæc enim
ex sola copula perfecta oritur; pueri au-
tem in ea ætate non solent semen emitte-
re: ergò nec copulam perfectam habere,
ex qua sola oritur hoc impedimentum af-
finitatis. Cautè ambula!

IMPOTENTIA.

Impedimentum dirimens matri-
monii, quod dicitur *Impoten-
tia*, est inhabilitas corporis ad
exercendum actum conjuga-
lem per completam, & perfe-
ctam cõixtionem cum penetratione va-
fis fœminei, & inmissione seminis. *Pro cu-
jus intelligentia*

Sciendum primò, quòd hæc vox *Impo-
tentia* dupliciter sumi possit; scilicet, vel
pro impotentia generandi, vel pro impo-
tentia coëundi, seu perficiendi copulam.
Impotentia generandi, quæ dicitur steri-
litas, non impedit, nec dirimit matrimo-
nium; possunt enim steriles habere veram
copulam conjugalem, per quam vir, &
mulier fiant una caro, verùmque semen
emittant, licèt ob speciale aliquod tempe-
ramentum, & qualitates infœcundum sit;
consequenter steriles, licèt quasi per ac-
cidens

cidens habere nequeant finem primum matrimonii, & copulæ conjugalis effectum, qui est generatio prolis, habere tamen possunt finem secundarium, qui est remedium concupiscentiæ, & solatium humanitatis, ut dicitur *in C. nuptialis. 27. q. 1.* Proinde sola impotentia coëundi, seu copulam perficiendi, matrimonium impedit, atque dirimit jure non solum Ecclesiastico, sed etiam naturali; quia licet copula actualis de essentia matrimonii non sit, est tamen de illius essentia, ut invicem tradantur corpora, quæ ad hunc actum inepta non sint. Porro ut capi possit, quæ impotentia coëundi hoc impedimentum inducat.

Sciendum secundò, Aliam esse impotentiam intrinsecam & naturalem, aliam extrinsecam & accidentalem. Intrinseca & naturalis oritur ex ipsius naturæ defectu, in viro quidem, quia vel membra genitalia ab ipsa natura malè efformata sunt, ita ut ad carnalem copulam sint inhabilia: vel provenit à temperamento nimis frigido, ex cujus intemperie iis spiritibus destituitur, qui excitare solent ad seminis effusionem; unde vel feminare omninò non potest, vel ob debilitatem nequit penetrare vas fœmineum, & in illud semen emittere, quod quidem aliquando, sed rariùs, etiam prove-

provenit à nimis calida complexione , ex qua fit , ut ebulliente sanguine , & exuperante calore , dum accedit ad debitum conjugale solvendum , in eodem instanti semen præproperè extrà ejaculetur , ut intra vas muliebre immittere non valeat. In fœmina autem naturalis hæc impotentia tantùm oritur ex arctitudine , si nempe vas tam arctum , & angustum habeat , ut à viro penetrari nullatenùs possit , seménque ipsa recipere.

Extrinfeca & accidentalis Impotentia, sive in viro , sive in fœmina provenit vel ex diuturno aut violento morbo , gravi percussione , castratione , maleficio &c. sæpè enim contingit , ut arte magica & fascinationibus à re venerea conjuges impediantur , ut nequeant congressum habere ; quod fit subinde per maleficiùm universale , ut vir cum nulla fœmina coire valeat ; subinde redditur impotens ad illam tantùm , quam sibi desponsavit.

Hujusmodi maleficiùm aliquando est perpetuum , & durat usque ad mortem maleficiati : quandoque temporale , quod post aliquod tempus cessat , ac tollitur.

Item impotentia alia est *perpetua* , alia *temporalis* : perpetua dicitur ea , quæ mediis naturalibus per artem medicam , vel per consuetos Ecclesiæ exorcismos , vel aliàs

alàs finè peccato, vel finè vitæ periculo, aut finè miraculo tolli non potest; adeoque censetur esse incurabilis, etiamsi tolli valeat per miraculum, vel per illicita media v. gr. per artem magicam, novumque maleficium contrarium, aut incantationem, vel cum periculo mortis. *Temporalis* est, quæ arte naturali finè gravi vitæ periculo per media licita, sive profana, sive sacra, nempe per Ecclesiæ exorcismos ac benedictiones, aliâque similia tolli potest.

Item impotentia alia est *absoluta*, alia *respectiva*. *Absoluta* est, quæ respectu omnium alterius sexûs personarum datur, ita, ut eâ affectus cum nulla prorsus foemina perfectam copulam carnalem habere possit. *Respectiva* est, quæ tantum respectu unius aut plurium certarum personarum, non item respectu omnium datur ita, ut, licet laborans hâc impotentiâ coire non possit cum hac vel illa persona, possit tamen cum aliis. Hâc præmissâ impotentia divisione

Prima regula est. Impotentia, ut dirimat, debet esse antecedens matrimonium: non sufficit, si sit consequens matrimonium, etiam solum ratum, antequam sit consummatum.

Secunda regula est: Impotentia debet esse

se perpetua, ità ut nulla arte tolli possit, sive fit orta ab intrinseco, & vitio naturæ, sive ab extrinseco vitio artis, aut diaboli, sive fit absoluta sive respectiva, dumodò fit perpetua. Si perpetuitas sit certa, ut si vir habeat virilia sicca, aut amputata, vel si mulier sit adedò arcta, ut nullo remediò, nec incisione possit fieri apta, potest matrimonium statim pronuntiarì nullum à iudice Ecclesiastico. In dubio perpetuitatis conceditur ab Ecclesia triennium ad experiendum bona fide; quo elapso finè fructu matrimonium declarari potest invalidum, & dissolvi. Ex quibus resolvendus est sequens

CASUS.

Philippina nupta Demetrio ultrà triennium eidem cohabitans, nunquam ab eo ità fuit cognita, ut mater efficeretur; toto enim tempore, quo sibi convixerunt, sæpiùs tentatà copulâ, semper experta est virum impotentem, quod amorem omnem extinxit, ut nollet jam diutiùs habere conjugem, ex quo liberos non erat susceptura: egit proinde ad dissolutionem matrimonii, & quia consulti hac super re Medici, deprehenderunt in Demetrio, vera esse, quæ dixerat Philippina, eum actui conjugali penitùs inhabilem judicantes, lata à Iudice sententia est, ut dissolutò vinculo, à se
invi-

*invicem separarentur, & ista, cui vellet, deinceps nubere posset. Aliquot menses elapsi sunt, quos ita sejuncti exegerunt, sed ipsa absentia mutuum utriusque desiderium reaccendit; igitur de novo se invicem salutare, per interval-
la invisere, blanda iterum miscere colloquia, ac denique eò deventum est, ut suo priùs conjugii corporis copiam faceret Philippina eventu non sperato; quippe ex hoc congressu paulò post sensit se esse gravidam, & debito tempore prolem peperit, cujus patrem nuncupavit Demetrium, minimè inficientem. Jam quæritur, an comperto errore de impotentia, debeat hoc matrimonium redintegrari? Et resolvendo*

Dico, Matrimonium inter Philippinam, & Demetrium nullò modò esse redintegrandum, si hujus impotentia, quæ fuerat naturaliter incurabilis, sublata fuit per miraculum aut novum maleficium, tunc enim æquè ac priùs sic reputanda est hæc impotentia perpetua, & matrimonium est irritum, atque ideò, si duæ hæ personæ invicem conjuges esse cupiant, necessè est, ut per novum consensum contrahant. Ità Laymann. L. 5. tr. 10. p. 4. C. 11. N. 2. Pirhing. de frig. & malef. N. 12. Ratio hujus est: quia impotentia, quæ tolli naturaliter non potuit, etiamsi miraculosè sublata fuerit, censetur impotentia

tentia non temporalis, sed perpetua. Idem dicendum est de impotentia aliter insuperabili, quæ novo maleficio, vel arte magica sublata est. Quia tamen de hoc nulla mentio fit in specie facti hujus casus, videtur hæc impotentia solum fuisse temporalis, eaque aut naturalis, quæ, cum crederetur esse perpetua, vel applicatis mediis denique depulsa est, vel ipsa ultrò evanuit, vel est inducta per maleficium solummodo duraturum ad tempus, donec nempe conjugium dissolveretur, hæcque sejunctione frustrato suo amore hi duo conjuges notam contraherent, & cum confusione sui exponerentur dicte-riis hominum, præsertim ille, quem maleficium impotentem reddiderat, quod, cum deinde cessaverit, atque Demetrius præter opinionem potens inventus fuerit, reddenda ipsi est in conjugem Philippina, cum matrimonium inter eos, semper constiterit, etsi invalidum judicatum fuerit per errorem; & quamvis in hoc graviter peccaverit, quòd impotentem se iudicans, & pro tali à iudice declaratus, uxoris quondam suæ nova cupiditate inflamatus, gliscente libidine ad eam nihilominus accesserit; tamen. quia habitâ præter spem perfectâ copulâ, inventus est esse potens, & deprehensum, ipsum quoque

quoque impedimentum fuisse duntaxat
 temporaneum, quod matrimonium non
 dirimit, reddenda est ipsi Philippina ve-
 ra, & legitima conjux, ut deinceps rur-
 sum cohabitent, seque invicem conjugali
 prosequantur amore, quin opus sit novo
 consensu, ac contractu. Ratio horum
 generalis est: quia evenire potest, ut in
 judicio de impotentia & facta ob eam dis-
 solutione matrimonii, error committatur;
 hac enim in re receptum est à Theologis
 Ecclesiam errare posse, cum ea in facto,
 non verò in jure consistat: tale igitur, si
 quidpiam eveniat, diremptum matrimo-
 nium redintegrandum est; & si fortassis
 à parte altera, quæ potens esse censeba-
 tur, contractum est matrimonium, etiam
 de licentia Judicis Ecclesiastici, reddenda
 est priori conjugii, qui per errorem cre-
 ditus quidem est esse impotens, modò
 autem deprehenditur esse potens; cum
 enim sententia, quæ prius conjugium an-
 nullavit, processerit ex errore, necessè
 est, ut ea retractetur quocunque tempo-
 re cognitum fuerit, eandem ex errore or-
 tam esse, etiamsi interea à f. cta dissolu-
 tione plures anni elapsi sint; nam ut ha-
 betur *in arg. C. Lator. de sent. & re. judic.*
sententia lata contra matrimonium nunquam
transit in rem judicatam.

Agunt hîc Authores de matrimoniis impuberum, spadonum, & senum, sed quoniam hæc & præcedentia fœdam completuntur materiam, Curtius expediendo; *Dico* ad primum; Impuberes licet temporaneâ tantum laborent impotentiâ, atque ideò spectando solum jus naturale, valide possent contrahere matrimonium; tamen ex speciali juris Canonici dispositione ante adeptam pubertatem ob impotentiam coeundi, declarantur inhabiles ad contrahendum matrimonium, & si defacto contraxerint per verba de presenti, nullum est, atque irritum eorum matrimonium. *C. ubi non est. C. à nobis. C. attestations. aliisque pluribus. De desponsat. Impub.* nisi malitia ætatem suppleat, quæ malitia ætatem supplens consistit in maturitate iudicii sufficientis ad discernendum, & se obligandum in contractu perpetuo, & indissolubili matrimonii, atque in potentia ad copulam, hoc est: ad penetrandum vas, ad emittendum verum semen, & quidem intrâ vas, non verò ad emittendum extra vas, seu in ore vasis.

Quantum ad spadones & eunuchos utroque teste carentes *dico* tanquam certum & indubitatum, nunquam posse contrahere verum matrimonium: ratio huius est: quia matrimonium ex natura sua est

est contractus, in quo legitimæ personæ in sua corpora sibi mutuam dominium tradunt, ad usum matrimonii, estque per se ac primariò institutum ad honestam humani generis propagationem, ut constat ex illo Gen. 2. *propter hanc relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una*: at spadones & eunuchi utroque teste carentes, nequeunt tradere sui corporis dominium ad prædictam propagationem, & usum matrimonii, cum verum semen non habeant, sed aqueum quemdam humorem, essentialiter, & in substantia diversum, & qui ejusdem rationis prorsùs non est cum vero femine: ergo nequeunt contrahere matrimonium.

Dixi notanter: utroque teste carentes; nam qui uno teste carent, ex Medicorum omnium sententia possunt verum semen emittere; ergò tales apti sunt ad conjugium, non verò utroque teste carentes, quocunque sub prætextu contrahere velint. Unde etiam docet Sanchez, L. 7. Disp. 5. N. 14. accessum eunuchi ad non uxorem seu copulam, quam habet cum fœmina extra matrimonium, esse peccatum contra naturam, atque ideò hanc circumstantiam in Confessione specialiter explicandum.

Quod

Quod Senes concernit *dico*, eos posse, quantumvis decrepiti sint, contrahere matrimonium, dumodò alio impedimento præter senectutem non laborent. Ratio est: quia possunt exercere perfectum actum conjugalem, & verum semen emittere intrà vas, etsi illud per accidens impeditum, & infœcundum sit. Tum, quia defectus caloris potest arte medica in iis subinde restaurari, ità ut etiam prolem aliquando suscipiant, & sanè habemus in historiis exempla multorum senum, in quibus virtus non solùm coëundi, sed etiam generandi in extrema senectà non defecit. Sic, ut refert Tiracquellus *de leg. connubial. L. 6. A. N. 22.* Vladislaus Rex Poloniæ jam Nonagenarius duos filios genuit Vladislaum & Casimirum. Denique id satis probat usus Ecclesiæ, quæ passim senibus permittit, ut possint inire matrimonium; quod tamen cum Sanchez, Palao, Tamb. Pirh. & aliis ita limitandum est, nisi sint adeò exhausti, ut omninò impotentes sint ad habendam copulam, nec iudicio Medicorum juvari possint.

❧) (❧

❧

K

AB

ABSENTIA PAROCHI & TESTIUM.

*I*mpedimentum dirimens matrimoni, quod dicitur *Absentia Parochi*, & *Testium*, seu defectus præsentia Parochi & Testium, est inhabilitas contrahendi matrimonium clandestinè, hoc est: sine Parocho & testibus, introducta à Concilio Tridentino. *Pro clariori hujus definitionis intelligentia.*

Sciendum primò: matrimonia clandestina, hoc est: sine Parocho & testibus contracta, olim ante Tridentinum Concilium ab Ecclesia semper fuisse graviter prohibita. *c. aliter* & *c. nullus 30. q. 5.* ubi Hormista Pontifex statuit, ut nullus fidelis, cujuscunque conditionis sit, occultè nuptias faciat, sed benedictione accepta à Sacerdote, publicè nubat in Domino; idque etiam indicat Tridentinum *sess. 24. c. 1.* asserens: hæc matrimonia, Dei Ecclesiam ex justissimis causis semper fuisse detestatam, eaque prohibuisse; unde peccârunt mortaliter etiam tunc ex communi DD. sententia, qui contra prohibitionem Ecclesiæ ausi sunt clandestinè contrahere; valida nihilominùs fuisse ejusmodi conjugia ex eodem Tridentino

L. C. manifestum est, ubi anathemate damnat eos, qui clandestina matrimonia vera ac rata esse negant, quamdiu Ecclesia ea irrita non facit. Quid quid autem fuerit ante Concilium Tridentinum jure novo sacrae istius synodi matrimonia clam inita sine Parocho & testibus hodie non solum illicita, sed penitus irrita, ac nulla sunt, *sess. 24. c. 1. his verbis: qui aliter, quam presente Parocho, vel alio sacerdote de ipsius Parocho seu ordinarii licentia, & duobus vel tribus testibus matrimonium contrahere attentabunt, eos sancta synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit, & hujusmodi contractus irritos, ac nullos decernit, prout eos presenti decreto irritos facit & annullat.*

Sciendum secundò. Hoc decretum concilii non obligare absolutè & simpliciter, sed in iis tantummodo locis, in quibus ipsum concilium publicatum & receptum est, ut constat ex verbis dictic. 1. sub finem: *Decernit insuper, ut hujusmodi decretum in una quaque Parochia suum robur post triginta dies habere incipiat à die primæ publicationis in eadem Parochia factæ numerandos; quare si matrimonia clandestina etiamnum contrahantur ab incolis in iis locis, sive Catholicorum, sive hæreticorum, in quibus decretum istud receptum non est, vel nunquam promulgatum, ea etiam hodie valida sunt; peccabunt*

bunt tamen clam contrahentes, cùm etiam ante concilium conjugia clandestina illicita fuerint, nec sine peccato sic contrahi potuerint.

Sciendum tertio. Vt Tridentinæ constitutionis clarissimæ, ubi nimirum ea publicata est, suamque vim obtinet, in nullo prorsus eventu matrimonium sine Parocho & testibus contractum esse validum. Ità Sanchez, Basilius Pontius, Præposit, Pallas, Coninch, Tannerus, Dicastillo, Pirhing, & communis aliorum idquè declarat praxis Ecclesiæ, ratio est: quia ubi in dispositione dicitur, *non aliter fieri posse*, inducitur forma actûs: sed in Tridentino *l. c.* dicitur aliter fieri non posse matrimonium, quàm præsentè Parocho & testibus, & aliter contractum redditur irritum: ergo inducitur forma, ac proinde in nullo eventu absque ea solemnitate erit validum, res enim sine sua forma nunquam subsistere potest. Tum quia in dicto Concilii decreto redduntur personæ omninò inhabiles ad clandestinè contrahendum, quæ significat in omni eventu, sine ulla exceptione, aut limitatione, ut videre est apud Barbosam *in dictionibus usu frequentioribus dict.* 240. Ergo nulla sive ignorantia, sive necessitas supplere potest hunc defectum, & omnino inhabiles ad aliquem effectum reddere habiles;

biles, ut patet in lege irritante matrimonio inter consanguineos intrà quartum gradum, qui nullo casu sine legitima dispensatione validè contrahunt, etiam in urgentissima necessitate vel ignorantia.

Tum quia licèt lex aliqua non obliget ignorantem, quando est merè præceptiva, & inducens contractûs solemnitatem extrinsecam, obligat tamen, quando inducitur non per modum pœnæ; nam ignorantia solùm excusat à culpa: ergo ubi irritatio non dependet à culpa, ac consequenter pœna non est, ibi ignorantia ab ea non excusat. Subsumo: atqui Concilium Tridentinum hanc irritationem non statuit tanquam pœnam, cùm eam non intentet in alicujus odium vel in vindictam peccati; sed propter bonum, tum cõmune, tum etiam privatorum, ut maximis incommodis occurratur: ergo à tali lege irritante nulla ignorantia excusare potest, ut patet in exemplo suprà allato de consanguinitate; unde quamvis lex non afficiat ignorantes quoad pœnam extrinsecam, benè tamen afficit quoad intrinsecam annulationem actûs, nec eum reddit validum, ut probat textus *C. 1. De concess. præbend. in 6. sive ignoraverit, sive non, non valebat*: ergo licet ignorantes Decretum Tridentinum excusentur ab aliis pœnis, quibus clandestinè

contrahentes jubentur graviter puniri arbitriô Ordinarii, non tamen liberantur per ignorantiam, ab inhabilitate, & consequente ex ea actûs nullitate: cùm per ignorantiam non ponatur, quod abstulit inhabilitas.

Tum quia, licèt in urgente necessitate lex non obliget, sed admittat epichejam, & interpretationem, quando est lex positiva aliquid præcipiens aut prohibens; obligat tamen, quando est lex inhabilitans, aut irritans, quæ inducit certum actum & solemnitatem quasi intrinsecam & substantialem; in tali enim lege non admittitur ulla interpretatio, ex quo sequitur, nec in articulo mortis, ut proles legitime- tur, contrahi potest clandestinè, ratio: quia bonum commune, quod spectat lex irritans matrimonia clandestina, ut præscindantur occasiones gravissimorum peccatorum & incommodorum, longè majoris momenti est, quàm bonum, quod ex matrimonio clandestino interdum per acci- dens oriri potest, minúsque incon- veniens est, ut aliquis privatus damnum patiatur ex non contracto matrimonio, quàm ut conjugis clandestinis ullô modô via aperiatur.

Et hæc doctrina adeo certa est, ut neque ex dispensatione Episcopi in urgente gra-
vissima

viffima neceffitate absquè Parocho & testibus matrimonium validè possit celebrari. Ratio est: quia Concilium Tridentinum istud constituit tanquam formam substantialem, ponitque decretum irritans, ipsasque personas ad sic contrahendum reddit inhabiles, non quomodocunque, sed *omnino*, per quod excludit omnem gratiam & dispensationem: ergo in hoc casu Episcopus dispensare non potest. Ità Sanchez, Perez, Palas, Basilius Pontius.

Ex hac doctrina scias adeò necessariam esse præsentiam Parochi, ut licèt matrimonium publicè contraheretur, in præsentia totius populi, si solus abesset Parochus, nullò modò validum foret; quia Tridentinum statuit formam substantialem pro matrimonio contrahendo; forma autem specificè ac propriè & non per quid æquipollens adimpleri debet: ergo &c. Cùm igitur præsentiam Parochi, atque testium indispensabiliter necessariam esse constet; dicam Lectori necessaria tum de Parocho tum de testibus: & quidem brevissimè.

Primò de Parocho. Parochus debet esse præsens physicè & moraliter, hoc est: debet esse præsens cum tali advertentia, ut de contractu possit testificari. Hinc si Parochus sit amens, ebrius aut dormiens, nullum est matrimonium. Non requiri-

tamen, quòd sit ad id vocatus, adedòque, si vî, dolò, astutiâ, aut metu coactus interesset, valeret matrimonium. Quod etiam verum est, licèt oculos & aures claudendo affectâisset non intelligere, modò tamen intellexerit. Ratio horum est; quia posset de matrimonio testificari, quod sufficit. Imò valebit matrimonium, si casu fortuito adsit Parochus v. g. transeundo, si contrahentes in hunc finem illius transitu usi sunt, quod requisivit S. Congreg. Concilii Tridentini Anno 1591. 29. August. Aliud tamen esset, si non attendentes ad Parochum contraxissent, licèt ille transeundo contractum observâset.

Item valebit matrimonium, etiamsi Parochus sit excommunicatus, irregularis, suspensus, aut interdìctus. Ubi autem contrahentes sunt diversæ Parochiæ, sufficit Parochus alterutrius; licèt usus (non obligans tamen) invaluerit, ut adhibeatur ille, in cujus Parochia contrahitur.

Item valebit matrimonium, si Parochus substituatur alium Sacerdotem: sufficit autem ad substitutionem concessio generalis exercendi in Parochia omnia pastoralia. Non sufficit tamen sperata ratihabitio, quia debet substitui ante contractum, cum à præsentia illius, ut substituti, dependeat valor matrimonii.

Secundò de testibus. Præter Parochum assistentem requiruntur saltem duo testes; nec sufficit, ut unicus tantum adsit cum Parocho quantumcunque eximius ille sit v. g. Princeps, Rex &c. duos enim ad minimum præter Parochum expressè requirit Tridentinum *sess. 24. c. 1. de reform. matrim.* & matrimonium aliter contractum irritat. Illi saltem duo testes debent esse præsentés non solum physicè & corporaliter, sed etiam moraliter & modo humano; unde debent habere usum rationis & advertentiam ad ea, quæ aguntur. Ratio est: quia Tridentinum idèò exigit assistentiam Parochi & testium, ut constet Ecclesiæ de matrimonio contracto, possintque de eo testificari, ne vivente priore conjugè aliquis possit ducere secundam, èò quod non constabat Ecclesiæ de matrimonio; sed qui non adsunt modo humano, intelligentes & advertentes quid agatur, nequeunt de eo testificari: ergo &c. sufficit etiam, si testes aliquo sensu percipiant consensum contrahentium, ut, si non audiant verba, videant saltem signa mutui consensûs; cum possit matrimonium non solis verbis, sed etiam per signa contrahi. Imò si contrahentes sint distincti Idiomaticis, satis est, si Parochus & testes mutuuum consensum per interpretem intelligant; estque in hoc casu

credendum dicto solius interpretis; quia non est testis, sed electus communi contrahentium consensu, ut, quæ aguntur, declaret. Ratio est: quia alii quicumque contractus celebrari possunt per interpretem *L. 1. §. fin. ff. de verb. oblig. Sanchez. L. 3. disp. 39. N. 1. & seq. Bonac. q. 2. de matrim. pun. 8. N. 41. & seq.*

Porrò Impuberes, fœminæ, Parentes, consanguinei, familiares, domestici, servi, Religiosi, imò & excommunicati, infames, atque etiam infideles tanquam testes assistere possunt matrimonio. Ità docent Sanchez, Palao, Gobat., Layman, Pirhing, Engl, Barbosa, Bassæus. Ratio horum est: quia concilium solùm præcepit duorum vel trium testium præsentiam, nulla in iis addita vel ulterius requisita qualitate: ergo neque nos debemus plura exigere, nam ubi certa qualitas in testibus est necessaria, id jura diligenter exprimunt, ut videre est in *C. cum esses de testament. coram Bresbytero, & tribus vel duabus aliis personis idoneis*: cùm ergo Tridentinum hìc nihil tale exprimat, signum est, nullam in testibus qualitatem exigi, præterquam ut usum rationis habeant, quod ipsum jus naturæ postulat. Incidenter hìc observes velim, ad testificandum super nullitate matrimonii non omnes sufficere, sed requiri

ri testes omni exceptione majores. C. 1.
de Consanguinit.

Cæterum non est necesse, ut prædicti testes sint specialiter rogati, vel invitati, quod aliqui sine fundo requirunt, nec tamen ullo jure probant, siquidem contrarium constat ex *L. 2. ff. de testibus: ad fidem rei gestæ faciendam etiam non rogatus testis intelligitur*, ipsumque Concilium Tridentinum hanc qualitatem non requirit; Hinc satis est, si casu adsint in loco v.g. causa convivii vel confabulationis, ubi matrimonium contrahitur, aut illac transeant, dummodò advertant id, quod agitur, sic enim verè præsentés sunt, quia præsentia, quæ petitur ad valorem matrimonii, contenta est sola intellectûs advertentiâ, quâ ritè testimonium contracti matrimonii perhiberi possit, ut docet Sanchez. *L. 3. disput. 39. N. 11.* Tamburin *L. 8. de matrim. to. 6. C. 2. §. 3. N. 7.* Reginald *L. 31. N. 182.* Idem dic, quando testes dolo inducti sunt, ut matrimonio assistant, imò etiam si vî coacti ac detenti sint contra suam voluntatem, adsintque invitati ac reluctantes. Ratio horum est; quia Concilium Tridentinum solùm requirit eam præsentiam Parochi & testium, quæ sufficit ad testificandum matrimonium fuisse contractum: possunt verò istud testari, etsi coactè & per vim
 affi-

assistant, nam possunt utique habere ad-
vertentiam mentis, etiamsi conjuncta sit
cum repugnantia voluntatis, neque â dan-
do testimonio eos impedit illata injuria:
ergo vis & coactio non obstat, atque ideo
in L. 209. ff. de V. S. dicitur: *Scire autem
testis, non etiam velle debet, nam § invito eo
rectè sit, quod justum est.* Ex quibus sit re-
solvendus

CASUS.

Simachus ducturus in conjugem Lucretiam,
cum ratione bonorum temporalium, & no-
bilitatis, quibus sponsæ inæqualis erat, vide-
ret ab istius propinquis obicem poni matrimonio,
impetrata etiam ab Ordinario prohibitione, nè
quis Sacerdos contractui conjugali assisteret, ut
remoram hanc eluderet, instituto clam itinere
cum sua sponsa digressus est in regionem, in qua
decretum Concilii Tridentini de clandestinis ma-
trimoniis receptum non est, ibique sine Parocho
& testibus contraxit de presenti. Jam quæ-
stio movetur, an Simachus & Lucretia in-
de reduces habendi sint pro legitimis con-
jugibus, an verò separandi? ante resolu-
tionem hujus casûs.

Sciendum primò Communem esse senten-
tiam illos validè contrahere sine Parocho
& testibus, qui licèt incolæ sint locorum,
ubi receptum est Tridentinum, migrant ad
locum

locum non recepti Concilii, animò figendi ibi domicilium, aut quasi domicilium. Ratio: quia tales ex tunc censentur Parochiani talis loci, quibus licitum non est, sed validum contrahere, nec amplius obligantur legibus suæ patriæ; ergo &c. Imò valebit, si ibi intendant habitare non alio ex fine, quàm ut ità possint contrahere, ut patet ex responso Cardinalium approbato ab Urbano VIII. de quo mox dicetur.

Sciendum secundò Graves Authores tum Theologos, ut Sanchez, Basilius Pontius, Perez, Coninck, Palao, Tanerus, Bonnac. Hurtad. Rebellus, Præposit, tum canonistas, ut Gonfalez *in c. cum inhibi- tio. de clandest. desp. N. 10.* Zoësius *eodem tit. N. 22.* Pirhing *eodem N. 11.* docere, quòd si incolæ loci, in quo viget decretum Concilii, unicè eo accedant, ubi in usu non est, ut clandestinè contrahant, redituri deinceps ad priorem locum, adhuc validum fore matrimonium. Ratio horum DD. est: quia peregrini absentes à proprio domicilio non tenentur legibus illius, si contrariæ vigeant in loco ubi reperiantur sed possunt se tali loco accommodare; neque decretum Concilii afficit personas quocunque modo, sed contrahentes in locis, ubi concilium publicatum est. Tum quia in contractibus, eorùmque solemni-
tate

tate servandæ sunt leges loci , in quo celebrantur. *L. si fundus ff. de Electionibus* ergo cum matrimonium sit quidam contractus , qui contrahunt in loco , ubi decretum Tridentini non viget , validè contrahunt absque Parocho & testibus , nec dici possunt in hoc ullam fraudem committere , cum nulla lege prohibeantur exire in talem locum : nam juxta regulam 55. ff. de R. J. fraudem non facit , qui jure suo utitur , ut constat in contractu venditionis , ubi nemo prohibetur exire à loco domicilii , ut alibi vendat juxta formam requisitam illius loci. Tum quia tale matrimonium non invalidat contrahentium intentio , ergo &c. Antecedens probatur : licèt intentio efficere possit , ut actus aliquis peccaminosus & illicitus sit , invalidum tamen non reddit , si aliàs seclusa hac prava intentione invalidus non esset ; sic ex intentione prava nulla oritur obligatio restituendi , si re ipsa damnum nullum illatum est , quamquam agat illicitè , qui Parochum corrumpit , ut sine denuntiationibus se in fraudem prioris sponsæ cum alia jungat , non tamen hoc facit invalidè , ergo quamvis intentio sic clandestinè contrahendi reddat illicitum ejusmodi matrimonium , & peccaminosum , cum clandestinè contrahendo etiam peccent incolæ locorum , ubi Tri-

denti-

dentinum promulgatum non est, non tamen per dictam intentionem efficitur matrimonium invalidum. Ast salvis allatis rationibus & tantra doctissimorum virorum Authoritate, quæ omnia sententiam probabilem reddere possunt, uti hæc ipsa olim fuit probabilissima.

Sciendum tertio. Defacto invalidum esse eorum matrimonium, qui se in locum conferunt, ubi Tridentinum non viget, præcisè animò clandestinè, sive aliter contrahendi, quàm S. synodus exposcit. Ità Illfung. *to. 1. disp. 2. A. 2. N. 23.* Tambur. *L. 8. de matrim. tr. 6. C. 2. §. 2. N. 16.* Gobat. *tr. 9. casu 18. N. 480.* Wex Adrianes *Can. p. 5. tr. 2. de sponsal. §. 4. N. 29.* Engl. *de clandest. despons. N. 20.* König *eodem tit. N. 27.* Wiestner *eodem Num. 39.*

Quod solùm docet responsio Cardinalium S. Concilii Tridentini interpretum, quâ resolvunt, sic transeuntes invalidè contrahere, quæ resolutio robur accepit maximum ex brevi Pontificio Urbani VIII. ad instantiam Archi-Episcopi Coloniensis sub dato 14. August. Anno 1627. ubi cum Eminentissimi in sua responsione dixissent suam sententiam circa tria quæsitæ. *Primò: An incolæ tam masculi, quàm fœminæ loci, in quo Concilium Tridentinum in puncto matrimonii est promulgatum, retinentes idem do-*
mici-

micilium valide possint in isto loco matrimonium sine Parocho & testibus contrahere. Secundò, Quid si eò præfati incolæ tam masculi quàm fœminæ solò animò sine Parocho & testibus contrahendi, se conferant, habitationem non mutant. Tertio: Quid si iidem incolæ, tam masculi quàm fœminæ eo transferant habitationem illò solò animò, ut absque Parocho & testibus contrahant? iidem Cardinales ad primum & secundum, non esse legitimum matrimonium inter sic contrahentes cum fraude. Ad tertium verò dubium hujusmodi, si domicilium verè transferatur, matrimonium esse validum responderunt & resolverunt &c. Hanc responsionem Pontifex laudat, & approbat in illo Brevi, dum ait: Responsum seu dubiorum prædictorum resolutionem hujusmodi auctoritate Apostolica tenore præsentium approbamus, & confirmamus, illisque inviolabilis firmitatis robur adjicimus. Subjungit deinde, omnes firmitates adhiberi solitas ejusmodi Brevibus & Bullis cum derogatoriis contrariorum quorumcunque etiamsi scienter, vel ignoranter à quocunque contingat, aliquid in contrarium attentari, hocque decretum, vult, ut ubique observetur. Ex quibus resolvendo casum nostrum.

Dico: Matrimonium inter Simachum & Lucretiam contractum in loco ubi Tridentinum promulgatum non est, ad quem egress-

gressi sunt ex isto solo fine, ut possint clandestinè contrahere, nullius esse valoris, atque ideò à se invicem hos putatitios conjuges separari, aut de novo contrahere debere in facie Ecclesiæ servatis iis, quæ à Concilio Tridentino præscribuntur. Neque excusat ipsos, quod oppositæ sententiæ Patroni asserunt, fraudem nullam admittere, qui utitur suo jure, & per intentionem perversam non vitari actum quoad suum valorem; nam hoc solummodo verum est, quando mala intentio nihil mutat in substantialibus à lege requisitis, prout tamen hic contingit, ubi inter ejusmodi sponsos, qui solùm egressi sunt ad clandestinè contrahendum in loco non recepti Concilii, decretum URBANI Pontificis, etiamnum exigat præsentiam Parochi & testium, tanquam essentialè requisitum per constitutionem Tridentini in matrimoniali contractu, à cujus observatione istam egressionem non exprimi, decidit & confirmat hic Pontifex; unde defacto jus nullum habent incolæ locorum, in quibus Concilium Tridentinum receptum est, exeundi ad locum non promulgati Concilii ad contrahendum clandestinè, atque ità ruit Adversariorum axioma: *qui jure suo utitur, non agit fraudulenter*, nam hoc agentes post sæpius memoratum Breve Apostolicum

L cum

cum non jam utuntur suo jure, sed planè agunt in fraudem Concilii, quo circa fraus & dolus eis patrocinari non debet *C. sedes. de rescript.* ne lex Concilii Christianæ reipublicæ utilissima damnum patiatur; atque per similes furtivas egressiones janua iterum aperiatur injustis raptibus, iniquis repudiationibus conjugum in thori confortium assumptarum sine ullius præsentia, qui testimonium dare possit, continuis concubinatibus, & adulteriis, aliisque innumeris, & gravissimis damnis.

Totum istud Breve Authenticum, de quo sermo est, cujus exemplum se ex authographo illius accepisse testatur, describit Cardinalis de Lugo *in responsis moralibus L. 1. dub. 36.* ubi ait: se modò contrariam sententiam non audere ampliùs probare. & Dicastillo *tr. 10. de matrim. disp. 3. dub. 6. N. 42.* huic resolutioni, quæ jam ipsiusmet Pontificis est, standum esse asserit.

RAPTUS.

Impedimentum dirimens matrimonii, quod dicitur *Raptus*, est violenta fœminæ extractio è domo Parentum & potestate in ordine ad matrimonium contra-

trahendum. Ità Anacletus Reiffenstuel
tr. 14. de Sacrament. dist. 14. q. 4. §. 15.

Dicitur primò: *violenta extractio*; quia
ad raptum requiritur, violentia vel phy-
sica per manuum injectionem, vel saltem
moralis per minas aut metum gravem illa-
ta: unde non sufficiunt solæ blanditiæ vel
preces, quibus puella educitur è domo
paterna.

Dicitur secundò *scœminæ*; quia in jure
novo Tridentini Concilii comprehenditur
raptus cujuscunque scœminæ, sive virginis
sive corruptæ, sive meretricis & inhonestæ;
ratio est; quia Tridentinum intendit pu-
nire quemcunque raptum, qui libertatem
matrimonii offendit: non minùs autem
offenditur libertas matrimonii, si rapiatur
mulier corrupta, aut inhonesta &c. inten-
tione cum ea ineundi matrimonium, quàm
si honesta rapiatur: ergo post decretum
Tridentini *sess. 24. C. 6. de reform. matrim.*
perinde est cujuscunque status vel Condi-
tionis sit scœmina rapta; per quod corrigi-
tur jus civile, in quo raptus solùm fiebat
circa mulieres honestas, ut constat ex *L.*
unica. C. de raptu virginum: Raptores virgi-
num honestarum, quod à glossa extenditur
ad alias quoque scœminas honestas.

Dicitur tertio: *in ordine ad matrimonium*
contrahendum, quia si ob alium finem quis

violenter abduceret fœminam, non fieret talis raptus, qui est impedimentum dirimens matrimonii inter raptorem & raptam. Unde qui rapit fœminam ex causa libidinis, non autem ex intentione contrahendi matrimonium cum rapta, licet talis verè ac propriè raptus sit, quoad culpam gravissimè prohibitus, & pœna dignus, utpote species luxuriæ: non est tamen propriè raptus à Tridentino intellectus. Neque ejusmodi transgressores comprehenduntur decreto Concilii vel incidunt aut ipsi, aut eorundem fautores in excommunicationem, aliásque pœnas á S. Synodo statutas. Unde matrimonium quoque inter talem raptorem & raptam erit validum, si ista postmodum liberè consentiat, quam vis non fuerit constituta extra potestatem raptoris. Ità Sanahez *L. 7. disp. 13. N. 4.* Palao. Dicastillo. Perez. Hurtad. Pirch. Wiestner. Wex. Emanuel. Rodriq. Præposit. Reginald. Conninch. Lessius. Sporer. Gobat. Reiffenstuel. &c. ratio est: quia Trident. *sess. 24. c. 6.* statim à Principio incipit agere de matrimonio contrahendo inter raptorem & raptam, adeoque de illo tantùm raptu censetur agere, qui causa matrimonii admittitur maximè, cum illud decretum ponatur sub rubrica *de reformatione matrimonii*, quod signum est, loqui

loqui de raptu, qui fit in ordine ad matrimonium; nam ubi textus dubius est, rubrica probat qualiter intelligendus sit, ut bene ostendit Everardus *in suis topicis, loco à rubro, N. 6.* quia in dubio ità intelligendus est textus, ut conveniat rubricæ, sub qua constituitur: cum igitur rubrica hujus capitis sit de matrimonio, textus quoque capitis de matrimonio agere dicendus est; & sacrum Concilium illum duntaxat raptum intelligere, qui fit matrimonii ineundi causâ, cum hic solus libertatem fœminæ lædat, cui S. Synodus in matrimonio consultum esse voluit; nam raptus, qui fit causa libidinis, ad matrimonium raptam non cogit, atque ità declaratum fuisse à S. Congregatione Concilii die 23. Jan. 1586. referunt Pirhing *de raptoribus N. 23.* & Wex. *p. 4. Ariad. Canonic. tr. 2. de sponsal. §. 4. N. 43.* Ex Joanne Gallemort, *in cit. decreto Concilii.* Cujus declarationis mentionem quoque facit Layman, *L. 5. tr. 10. C. 13. N. 5.*

Porro raptus sic commissus non solum tunc est impedimentum dirimens matrimonii inter raptorem & raptam, quando puella per vim abducta revera non consentit in matrimonium (sic enim jure naturæ matrimonium foret nullum defectu consensûs ad ejus valorem necessariò requisiti) sed etiam tunc, quando puella postmo-

dùm quidem verè ac liberè consentit, adhuc tamen manet in potestate raptoris; ratio: quia novissimè in Concilio Tridentino *l. cit.* decretum fuit, inter raptorem & raptam, quamdiu ipsa in potestate raptoris permanferit, nullum posse consistere matrimonium. Ex quibus præmissis sit resolvendus sequens

C A S U S.

Hermanus illustri Comitum sanguine natus, cùm se opponerent nuptiis consanguinei, quas ipse promiserat, & inire meditabatur cum Rosalia nobili quidem virgine, sed multò inferioris prosapiæ, & opibus destituta, ut exoptato conjugio potiretur, communicato cum puella consilio, abduxit non invitam, insciis ejus Parentibus, cùm scriret, hos quoque gravem offensam illustris familiæ metuentes omni modo resistere huic matrimonio, neque in illud unquam esse consensuros. Jam quæritur, an inter Hermanum & Rosaliam consistere possit matrimonium. Et resolvendo

Dico. Potuit contrahi de præsentì, ac consistere matrimonium inter Hermanum & Rosaliam ignorantibus illius Parentibus abductam. Ratio resolutionis est; quia nec puellæ scilicet Rosaliæ, neque Parentibus ejus propriè dicta vis, ac violentia illata est per hunc discessum: ergo non fuit ve-
rus

rus raptus, qui, ut propriè talis sit, violentiam requirit, & consequenter non incurrebant impedimentum, aliàsve pœnas à Concilio constitutas. Antecedens probatur: tum quia, ut casus dicit, Hermanus abduxit non invitam, sed consentientem. Tum quia Concilium Tridentinum in suo decreto aliud non intendit, quàm favere libertati matrimonii, & cavere, ne fœmina invita, & repugnans cogatur illud inire cum raptore: ergò etiamsi Parentes dissentiant, si tamen puella ipsa consentiat in sui abductionem, non læditur libertas matrimonii, adeoque propter dissensum Parentum non incurruntur pœnæ raptui destinatæ. Et quamvis consensus Parentum requiratur ad honestatem matrimonii, ut licitè & dècènter ineatur, non tamen requiritur ad ejusdem validitatem, sed ad hanc solùm requiritur, ut ipsa fœmina liberè contrahat cum raptore, quod ex eò patet, quia Ecclesia plùs non exigit ad matrimonii valorem, quàm unicè ut restituatur rapta pristinæ libertati, & in loco tuto, ac libero collocetur, quando etiam violenter & contra suam voluntatem rapta est, nec petit concilium præter hoc ullo modo consensus Parentum: cùm igitur sola voluntas & consensus fœminæ & ejus dissensus attendatur à S. Synodo, non ve-
rò

rò placitum & consensus Parentum , decreto & pœnis Concilii Tridentini locus non est: ergo inter Hermanum & Rosaliam consentientem & volentem impedimentum dirimens matrimonii nullum est, quantumcunquè Parentes reclamant, ac inviti sint. Tum quia: si puella invita abducatur causâ matrimonii contrahendi, Parentibus (idem dic de tutoribus) volentibus, adhuc locum habent pœnæ raptûs, & matrimonium nullum est: ergo â contrario, si puella velit, & Parentes nolint, pœnæ raptûs locum non habent, & matrimonium validum est.

Et hæc de impedimentis matrimonii dirimentibus humili exposita stylo cedant in

M. D. T. O. M. G.

A
50.
C